

MƏSİHI

VƏRQA VƏ GÜLŞA

R Ü B A İ L Ə R

I

Ey mərifətin bağı-səhanın səməri,
Vey məkrəmətin bəhri-vüsudin göhəri.
Vərqadədurur kəməli-eşqin xəbəri,
Gülşadədurur səməli-hüsnün əsəri.

II

Ey aşiqü məşuqə qoyan əndazə,
Sazəndeyi-sünün əməl etmiş tazə.
Üşşaqidə Vərqayi düzübdür sazə,
Gülşayi qılıbdurur bülənd avazə.

III

Ey dust, məhəbbətində zar eylə məni,
Tövfiq qəvafililə yar eylə məni.
Vərqa kimi eşqində fikar eylə məni,
Gülşa kimi şövqində həzar eylə məni.

BƏYAN EYLƏ BU, QALİBLƏ KİTABUM HƏMÇƏNİN XƏLQƏ

Bir şəbi-deysur ki, sərməstani-büqayi nur badeyi-nəvamisdin məxmur
və əsbabi-vəqayeyi-həvasdin məhsur idi. Ol gesə bəni-zar bir neçə yar ilə ç

ün mahü səyyar bidarü şəb zindədar, gah mühibbi-razə səlis və mətlu-beyi-niyazə ənis və zəmani xümxaneyi-həsərdin badənuş və əşki-heyrətdin gülfürüş olub və saəti tərkibi-mükəvvinatdə sayiqü lahiq və tərkibi-əşkaldin nətayisi-layiq düzüb, vəqti seyri-müluk ratibəsindən mütəfəkkir və aşiqü məşuq taifəsindən mütəzəkkir yekan-yekan tedadi-müstəidani-ferəqi-hər zaman edərkən, naghə sürüşü-huşim ərseyi-xatirə bu möhməl məzmun yeritdi ki, aya nə səhətdin müxəddəreyi-nəğli-Vərqavü Gülşə bavüsudi-sihazi-eşqi-həqiqət tərəz ilə səramədi-səhan və hüsni-səmalda nəvadiri-dövrəndurlar, bəzmi-məhəbbətdə üşşaqi-əzmanə sabiq və rəzmi-xüsumətdə Rüstəmi-dastanə fayiq, meydani-hisrdə sərbazlıqları məşhur və əvani-zəsrədə vəfadarlıqları mənşur. Əselle fohul, bəlağətpişeyi-farsi zəbanan valeh, qəbuli-fəsahtəndişeyi-türki bəyanan ədəmi-etibarilə o bəyanın izdivasından xatiri-həzimet və rüxsareyi-əzimet döndərüb, leyaliyi-əfkar və əyyami-emardə ol bakirəyə həmağuş və ol sovdayə həmduş və sami-zülal nəqllərindən badənuş olməmişlər. Bu ehmal zahiri-hal ol iki ruhə şəsereyi-məhəbbətə müəddəyi-xələlü pecman və mouresi-zələlü xüsrən olmağı əsəldin mizani-etibardə ol kamil əyarlərin əyari-kari nöqsan və ol sərvə-sənubər nihadlar bir təərrüzi-bidadə ulaşıb hədəfi-tiri-təvəhhümi-xəta olalar. Bu halə müqarin təlieyi-ilhamü iradat qəlbi-münkəsirimə bu iradət buraxdı və gərdəni-idraki-xatirimə qəlladəyi-feyzi-izaət taxdı ki, ey qəriqi-bəhri-təhəyyürü qəmanü həriqi-atəşi-təfəkkürü hirman, əni Məsihiyi-natəvan, guya qayəti-qeyrətü vəfa və nəhayəti-isməti-səfa rəva görməmiş kim, ol pərdənişini-iffət və bəzmi-ayini-şəhadətlərinin pərçəmi-ələmləri həvagir və nami-namiləri ifşapəzir olub, məhafilü məsalisdə hər bidərdə dərzi-zəban və hər naməhrəmə rətbül-lisan ola. Nişə kim bu əzmandə çəhreyi-müsəmeə helyeyi-vəfa bədəlinə arayışı-nifaq düzülmüş və silsileyi-vəsləti-həqiqət təlsiq və iqdi-əqidəti-məvəddət tənsiq bilkülliyə üzülmüş, meyi-məhəbbəti-həqiqi, badeyi-məvəddəti-məsaziyyə zirdəst və nəşeyi-üzubəti-sami-ələst mərarəti-xümarı-küdurətdən pəst olmuş. Çün il iki sitəmrəsideyi-ələmşühud gövhərləri ziar və sövhərləri vəfadar və alimiqdar idi, fələki-kəsərfətar ki, lazal işi, dəvarişi qəddarlıq və məkkarlıqdır, hərəkətlərin öz dövrünə müxalif görüb, zərbi-çəşmi zəxmi-həsəd birlə sudlərin ərseyi-vüsuddin götürmüş labəl qayəti-xissəti-zat və

kudurəti-sifətdin namü nişanların itürmüş. Çün pərtövi-məzmuni-mülhəmi-qeybi məsamei-müsamiə, izarəti-işəət saldı. Sümləsi müttəfiqül-ləfz vəl-məna daməngir olub sutdilər ki, ey bülbüli-gülzari-mərifət və iqan və ey həzar dəstani-şaxsari-məhəbbətü ürfan, sən ki, müdam rəxşi-müxalifəti-meydan, müsahidəti-dövrənə sövlan berməkdə nəqsi-rayinə amil və nəqzi-əhdinə mayilsən. Nolə ol gülbüni-məzmuni-aşıqü məşuq və manei-iştihar olmuş qüvvəti-təbiəti-məani birlə rəfi-hisabi-təvari qılıb bərabəri-şəvahidi-gülzarə mənzuri-ənzar edüb tikəsən. Və ol ləaliyi-məknuni və səvahiri-məxzuni tişeyi-bünyani-xamə birlə istixras edüb rışteyi-nəzmi-sanə çəkəsin və ol bəzri-məhəbbəti ki, əhdi-bəid kəndüçei-nisyan və ətalətdə məhbusdurlar, dəstyari amili-ənamil birlə qılıb əhli-halə əkəsin. Nesə bir lafi-gəzafın rüxsari-xilafə qazə və təbli-təhi kimi bülənd avaze ola. Əgərçi əfsanehayi-üşşaq ki, müntəşirəl-afaqdürlər əksərini üsuli-məşhuri binayi-mövzuniyyət bulmuş və fərui-məmuriiyyətə şüfəvü küngürə nəsb olmuş. Mərammətasən və ustadihərasən degil, əgər sən bu bina təmirinə ki, zəlazilihəvadisi-sədran və ələmin zirü zəbər bəlkə asarindən üqulə xəbər yox. Və memarani-əqalimi-kəlam ol xərabənin intizami-təsdidinə asiz və əsbabi-tənzihinə naçiz olmaqları, əzhəri-minəşşəmsdir. İqbal edəsən lafına kirdarın müvafiq və qövlinə felin sadıq görünüb munsan təbiət birlə guyi-mərifəti meydani-həqiqətdin çıxarub mənzili-təsdiqə yetürəsin, bu xərabəsazlıqda eşq-bazlıq sənə musibi-sərəfrazlıq və əxvani-sabiqə hössəti-ənbazlıq olə. Lillahülhəmd ki, qaməti təbinə qəbəyi-mövzuniyyət həmqud və bütqeyi-inşadə tiynəti-səlimin zişəddü yədd olub ibtida o süxənü ixtirai hər fəndin qüdrətinə əsz rəva görülməz. Və əmtieyi-siyaq üzrü nə bu suqda bəha verilməz. Əgərçi həqiqəti-ibram bu əmri-şəqq təklifi-malayətaqdur, nişə kim o kənsurlar bavüsudi-dəstgahi-miknət və paygahi izzətilə dəsti-təsərrüf ol binai-müstəsəlül-əsasdin kytah edüb bu fəqiri-bisərüpa kim guşeyi-xəmuldə maliki-dinar olmiyə, imkan təmirinə nəçün rah bula. Və şəbistani-zülmət ki, beyzeyi-ələm-tabdin ziya pəzir olməz, sənai səha sibəha ol kişvərə neçün sayeyi-pənəh sala. Fəmma təklifi-imtəhani mouresi-istilam ülüvvi-qeyrət və bəisi-iltizam qülüvvi-himmət olduğıdin bavüsud ki, qiyməti-nəvai-əşari-şiar çün qili-üşşaq şikəstə və izzəti-ənsar ovtari-ümmidləri kimi güsəstə. Övraqi-əbyatları çün zülfi-şahidi-

bipərva kimi pərişan və əğlaqi-nükatləri çün vüsudu-ənqa binişandur. Ehmalsız istiqbali-şahidə istesal edüb yekrani-xameyi-vasiti nəcadi-müləssəmil-midadi təkyerani-səhni-mürad də sövlanə gətirdüm. İnnəhü rəufü bilibad. İlahi, kərəmindin məsul və lütfəndin məmul oldur kim, bu müsafiri-qərib məkməni-qeybi-ələmi-şühudə ələm tikdükdə qədəmin meymun, talein humayun qüdvəyi-ərbəbi-xaldin və zübdeyi-əşhab qaldin, kəmbinü kəmyab edüb zəlləti-məayibi-amatinə pərdeyi-himayət və kələmati-məatibi qəmatinə puşışı-vəfayət buraxub kənəfi-kəramətində məlhuz və çeşmi-məanidü məhasiddən məhfuz ola.

Ayin olunduğunda bazar,
Ol ərsədə de mənim nəyim var?!
Çün lütf ilə şəmi roşən etdün,
Xarü xəsi bağı-gülşən etdün.
Vermə bu çırağımı həvayə,
Gülzarimi sərsəri-səfayə,
Qılma mənə hər nə kim səzadur,
Qılğıl anı kim sənə rəvadur.
Məndin diləmək mürad səndin,
Çün üqdəyədür güşad səndin.
Səndin bizə kami-dil rəvayi,
Qəm üqdəsidə girehgüşayi.
Saldun bənə sayeyi-inayət,
Bildün nədür ibtidavü qayət.
Qayətdə götürmə sayə məndin,
Lütfün ilə kəsmə vayə məndin.
Baxdun çü bu zərreyi-nəbudə,
Çəkdün anı pərtovi-şühudə.
Arayışınə nizam verdün,
Ol silkidə intizam verdün.
Düşdü çü vüsudə şur səndin,
Ol zülmətə nuri-hyr səndin.

Dəh qüvveyü çar rükni-həsti,
Səndin düzülüb büləndü pəsti.
Alsan qamu verdüğün mətəin,
Qət eyləsən andin intifəin,
Əhbab dağılsa, dursa saqi,
Daxi nə qalur vüsudə baqi!
Səndin budurur ümidi-məqsud,
Verüb əlümə kilidi-məqsud,
Rahi-tələbində şövqüm artur,
Ol şövqə müdam zövqüm artur.
Bir keyf ilə tazə qıl dəmağım,
Bir rahilə eylə pür əyağım.
Ta rəf ola etibari-zahir,
Bil məhv ola bu qübari-zahir.
Fərq eyləmiyəm ziyanü sudim,
Pür olə vüsudü lavüsudim.
Ərbabi-səhanın ixtiyari,
Səmiyyəti sahü iqtidari,
Çün əvvəli düdür, axiri lət,
Səbiq qəmə lahiq oldu möhnət.
Qıl dideyi-etibarimə xar,
Ta çəkməyim ol həvadə azar.

TOVHİDƏDÜRÜR BU BİR QƏSİDƏ

Afərin, ey maliki-mülki-səhan, səd afərin,
Nəqşbəndi-kargahi-səfheyi-ruyi-zəmin.
Nuri-miratin əyan, keyfiyyəti-zatın nihan,
Şəfqinin kani səminü rifqinin qədri məhin,
Padişahi-mülki-həsti, alimi-ələm, mühit.
Hakimi-ruzi-səza, ey davəri-dünyavü din,

Nəqmətin zindanidin bir guşədir veyli-səhim,
Nemətin mehmanına bir xanədur xüldi-bərin.
Elminə hazır səhanü helminə mənzur əman,
Hökmünə dünya müqəyyəd, ədlinə aləm rəhin.
Xəlqi-aləm asizindür mərifət əsvaqidə,
Sümlədür naçizü sinsi-mərifət dürri-səmin.
Oldu hüseyni-məhsəm üsyənə istiğfari-həsin.
Bürsi-ümmidə kəməndi-rəfətin həblülmətin.
Etirafi-əsz edüb qəddin xəm etmiş əqli-küll,
Məzreyi-irfanə yetdükdə olumuş xuşəçin.
Tasi-qədr ilə yetürdi fəxr ilə Keyvanə sər,
Xaki-rahi-dövlətin hər firqə oldu sərnişin.
Masərayi-xəsmidin hifzin kimə oldu sipər,
Zəxmi-tiri-hadisati-dövridin olmuş əmin.
Sinnü insə hökmran oldu Süleymani-nəbi.
Olduğiçün ismi-pakın surəti-nəqşi-nigin.
Atəşi-şövqin salubdur sineyi-üşşaqə suz,
Vüslətin nuri bəidü firqətin nari qərin,
Pərtovi-hüsni-rüxün məşuqə arturmuş səmal.
Atəşi-eşqin qılupdur aşiqi zarü həzin.
Qəmənin səlladi Vərqani qılıpdur müstəham,
Tələtin razi tənə-Gülşani qılmış nazənin.
Qeydi-hüsnün xatiri-Vərqani qılmışdur əsir,
Xameyi-sünün rüxi-Gülşadə çəkmiş nəqşi-çin.
Kim ki, səndin döndərüb himmət verə hurayə dil,
Oldu ol bidərd xari-dideyi-eynulyəqin.
Sümlənin yadın sənin yadınla qət etmiş Məsih,
Nəfs tüğyanındə hifzindür ona hisnə həsin.
Atəşi-təqsirinə saçsın zülali-miğfərət.
Aləmi-vizir ilə haşa kim ola zarü qəmin.
Ol ümidi-miğfərətdin neçəsi növmid olur,
Siğeyi-əstəğfirullahdurur ona nəqşi-çin.

BU, BİR BÜRHAN DURUR XƏLQƏ VÜSUDİ-VASİBİ-HƏQDƏN

Ey əql dəvani-bəzmi-idrak,
Vey rahbərani-mənzili-xak,
Vasib görünür bu ziüqulə,
Rəh varməqə sahibi-qəbulə.
Salduqdə nəzər mükəvvənətə,
Basduqdə qədəm bu şeş səhatə,
Gördükdə vüsudi-insü sinni,
Hasil oluna dəlili-inni,
Ya öz-özündin ala bəyami,
Sadiq ola mən ərəf kəlami.
Ey əql bilən, işə müdəbbir,
Övzaə mübəddilü müğəyyir.
Sənsən çü bu rütbəyə mükərrəm,
Tərkibi-şühudə süzi-əzəm,
Qəflət sənə qayəti-sitəmdür,
Sudi qəmu mayeyi-ələmdür.
Fikr eylə, vüsudi-sümlə əşya,
Nə ratibədin olundu peyda.
Bihudə degil bu karsazi,
Fərq eylə həqiqətü məsazi.
Aləm əgər olməsəydi mövsud.
Əldə nə idi dəlili-məşhud?!
Dünya qə mudur dəlil, o, mədlul,
Bunlar qəmu nəqldür, o, mənqul.
Bu rəhrövə rahdür o mənzil,
Bu, badiyədür, o, Kəbeyi-dil.
Kim verdi bu dəh üqulə tərtib,

Kim düzdü de ol üsulə tərkib.
Kimdən yedi zərbi–taziyanə,
Səgritdi səməndin ol miyanə.
Kim saldı o tovsənə kəməndi,
Kim qıldı o rəxşi nəlbəndi.
Ömrü olalı kəsər şəvare,
Nə nəlü nə mix olundu zaye.
Nəli məhü mixdur sitarə,
Təmqasi günəşdür aşikarə,
Zahir sənə nəyyireyn nuri,
Kimdəndür o behsətü süruri?!
Səyyarü səvabiti–güzidə,
Kim anlara verdi nuri–didə.
Kim hiss ilə sismə qıldı yari,
Kimdəndür anın əyari–kari?!
Yandı sənə gərçi şəmi–biniş,
Göstərdi vüsudi–afərinış.
Kim tikdi o şəmi, düzdü xəzran,
Müşkül ona kimdən oldu asan?
Gər qətreysi–abdən vüsudin,
Oldu sənə mayeyi–nəmunin,
Bu surəti çəkdi qansı nəqqaş,
Ol sismə kim etdi ruhi həmtaş?!
Tərkibə ol aləti–mükərrər,
Tərtibə müqəddəmə müəxxər,
Fikr olsa nə surət üzrə rəqqas,
Peyda olur anda məniyi–xas.
Sümlə geyə çün fəna libasi,
Viran ola bu vüsud əsasi,
Zahir olur andə var kimdür,
Ol dardə pərdədar kimdür?!
Gər qılsa durub kişi təəmmül,

Açsa ona dideyi-təəqqül,
Zahir ola vəqti-nəfyü isbat,
Xurşid həq oldu, xəlq zərrat.
Təşbih əgərçi narəvadür,
Ol zatə məsəl dimək xətdür.
Liykən bizədür vəzifeyi-pas,
Təhqiqi-rümuş kəlləmünnas.
Yoxsa kim olundu ona məhrəm,
Kim oldu o kibriyəyə həmdəm.
Kim anladı sirri-zati-biçun?
Kim bildi nədür o zatə məzmun?
Bir vəz ilə düzdü bu həsari,
Bir nəhs ilə qıldı bu mədari.
Ta tişrəyə kimsə bulmiyə rah,
Ta olmiyə kimsə andin agah
Ol rəmzə yetişməyə xəlayiq,
Fərq ola miyani-xəlqü xaliq.
Əqli-üqəla zəlilü heyran,
Məhbus bu həbs içində nalan.
Döndərməyə yüz bu yüzdin idrak,
Bəsdür bizə üzri-maərfnak.
Yegdür, keçəlüm bu süstü sudin,
Yox kimsəyə bəxş o rəngü budin.
Alub ələ zeyli-şəri-şare
Bu yolda olub o qövlə qane.
Hər rahrəvin görür dəlili,
Hər kimə o qıldı Səbrəili.
Əvvəl bata çeşmeyi-həyatə,
Axır yetə mənzili-nisatə.

BU, NƏTİ-RƏSULİ-MÜSTƏBADUR

Ey şahi-bəlavü izzü təkrim,
Vey xosrovi-mülki-xəlqi-təzim.
Sərlövhi-kitabi-afərinış,
Tüğrayi-xitabi-hökmi-biniş.
Ey məhrəmi-razi-sirri-mübhəm,
Vey bəzm tərəzü vəhy mülhəm.
Şərin durub etdi nəsx-i-ədyan,
Göstərdi təriqi-kuyi-irfan.
Ey sameyi-məniyi-həqiqət,
Qanunnəhi-kişvəri-təriqət.
Çün şəmi-vüsudin oldu rövşən,
Qıldı bu səhani tazə gülşən.
Ey şafeyi-müsrımani-asi,
Səndin qəmu-yə rəhi-xilasi.
Zərrati-səhan tənəbli-rahın,
Ərş oldu kəminə təkyəgahın.
Ey Kəbəyi-çar rükni-aləm,
Nuri-əzəlivü möhri-xatəm.
Çərxü fəlak etdilər ərusi,
Verdün olarə çü paybusi,
Ey zinəti-məhfili-nübüvvət,
Arayışı-bəzmi-ünsü vəhdət.
Sən ləsseyi-kövnə lölöyi-nab,
Sən zülməti-bəhrə nuri-məhtab.
Ey bəisi-nəzmi-xakü əflak,
Şahid bu sözə kəlami-lölak.
Visdanınədür təriqi-adət,
Binayi-qüyub vəşşəhadət.
Ey kaşifi-rəmzhayi-müşkil,
Təbliğ sərayü vəhyü münzil.
İrdi qəmu xəlqə feyzi-sudin,

Ta yetdi şəhadəti-şühudin.
Ey çeşmi-səhanə nuri-didə,
Xurşid qulami-zərxəridə.
Tənqihi-dəfatiri-qiyamət,
Mövquf açasan ləbi-şəfaət.
Ol fatehi-həştəbabi-gülşən,
Zat ilə sifətə elmi rovşən.
Çün görmədi bizdə nuri-idrak,
Yazdı o misali-marəfnak.
Ol kim bula qürbi-qabi-qövşin,
Ol pərdədə ola surəti-zin.
Di anda neçün qalır səhalət,
Kim ola ona rəva bu halət.
Ey valiyi-çar həddi-təmkin,
Təhsi nişanə, həzar təhsin!
Güftarın açub dəri-hidayət,
Rəf eylədi zülməti-zəlalət.
Saldı araya kitabü əlam,
Göstərdi təriqi-küfri-islam.
Sabit sən edüb vüsudi-vasib,
Qayim sən edüb vüsubi-qayib,
Səndin əgər olmasaydı təlim.
Keyfiyyəti-din, ədayi-təzim.

Kim anlar idi ziyanü sudi,
Kim eylər idi xuda süsudi?
Dövrənə əsəb mədar qoydun,
Şərin bizə yadigar qoydun,
Hər müşkil əgər olunsa izhar,
Sən həll edüb eylədün xəbərdar.
Nə faidə bu tərəfdən iqbal,
Yoqdur sənə qeyri-ruyi-ehmal.

Səndin bizə lütfü mehribani,
Bizdən sənə qəhrü sərgirani.
Səndin bizədür təriqi–yari,
Bizdən sənə şivə diltikari.
Səndin bizədür yetən şəfaət,
Bizdən sənə nəqsi–əhdü adət.
Üsyan səni bizdən etdi tirə,
Qəmdür bizdən sənə zəxirə
Sındurduq əgərçi zərfi–irfan,
Səhlilə dutub təriqi–üsyən.
Haşa kəsəlüm ümid səndin,
Ya görmüyəlüm nəvid səndin.
Aləm qəmədur sənin əsirin,
Adəm qəmədur sənin fəqirin.
Yox qeyrə sənin çü ehtiyasın,
Ta insiyə olmasa məzasın.
Olmadı səninlə sayə həmseyr,
Yəni ki, sənə ədil yox qeyr,
Zatın qəmu nuri–pakdur pak,
Çün bulmaz ani həvasü idrak.
Pəs düzdü həkimi–ləyəzali,
Ol nurə bu surəti–xəyali.
Ta aləmi–sismə ola şahid,
Xəlqə ola mənşəi–fəvaid.
Yox sayəsi surəti–xəyalın,
Bir şəkl misaldür səmalın.
Gər sism duranda intisabə,
Möhtas ola badü xakü abə.
Ol nesə çıxar dutub kəranə,
Bu şüğlilə qürbi–laməkanə.
Pəs zahir olundu ol mükərrəm,
Bu növidə nurdur müsəssəm.

BƏYAN EYLƏR BU MERASI– RƏSULİ XAS İLƏ AMƏ

Çün nəqşi-səmalın, ey düri-pak,
Pərtov salub oldu zinəti-xak.
Verdükdə bu şərbəndi-imkan,
Çərx əhlinə imtidadi-hisran.
Kərrubiləri yaqub fəraqə,
Qüdsiləri nari-iştiaqə.
Ərvahi-müqəddəsü mükərrəm,
Əqdəsü müəzzəzü müəzzəm.
Əflakü behiştü hürü rizvan,
Lövhü qələmə hesabü qılman,
Bir gesə əl açdilər niyazə,
Ərz eylədilər o çarə sazə.
Key faidə xasü amə səndin,
Ümmid yetişdi kamə səndin.
Ta nesə qıla zülali-heyvan,
Ləb təşnələri zəmini-rəyyan.
Nola yetişə səhabi-rəhmət,
Salə bizə dəxi zilli-rafət.
Toxm əldə hənuz sayəpərvər,
Göstərdi nəhali-arzu bər.
Əndi yerə ruhi-qüdsi-təyid,
Bir baqmaqda çün ziyai-xurşid.
Pərvanə yetişdi şəmi-sahə,
Qoyduqda qədəm o bargahə,
Pəs dedi əda qılub təhiyyət,
Ey xosrovi-təxti-mülki-izzət.
Dur kim sənə yetdi vəqti-meras,

Nəlini firəqi-ərşə qıl tas,
Qoy sümlə təəllüqi kəranə,
Sür Rəxşi məkani-laməkanə,
Nöhraği burax, bu nöh rəvaqə,
Axir verə görgilən fəraqə.
Qoy tişrə qədəm bu çar sudin,
Dur kam götür gəl arzudin.
Bir bəzm səninçün oldu tərtib,
Bir keyf səninçün oldu tərkib,
Kim görməmiş ani çeşmi-didə,
Hər nə desin andin ol guzidə.
Həmpey özün, ey büti-yeganə,
Həm züllə götür bu xakdanə.
Durmuş fələki-həzar didə,
Pabusinə qəd qılıb xəmidə.
Ta edə nisar çərxi-əxzər,
Almış başa ol təbəq-təbəq zər.
Şayəd ki, görə səni sitarə,
Tikmiş yola dideyi-nəzarə.
Ta kim bula rütbə payeyi-ərş,
Düşmüş yoluna özün qılıb fərş.
Ta yetişə paybusi-yarə,
Səf çəkdi məlayik intizarə.
Ey məhrəmi-bəzmi-sirri-ülfət,
Ta olmiyə fövt vəqti-fürsət.
Atlan bu Büraqi-bərqrahə,
Yetür özünü o bargahə.
Ver ziynəti-nöh süpəhri-əxzər,
Ol əhli-səmayə sayə göstər.
Xoş ol ki, minüb büraqi-razə,
Əqsayə yetüb durub niyazə.
Basdun qədəm andin asimanə,

Verdün məhə möhrünü nişanə.
Rəyin dili–Tirə verdi nuri,
Nahidə sürur ilə hüzuri.
Qədrin çü yetişdi afitabə,
Zərbəft ona bağladı əsabə.
Bəhramə yetişdi bəhrə səndin,
Fərman yeridüb o şəhrə səndin.
Bərsisə açub dəri–məunət.
Verdün ona qayəti–rəunət
Durdu çü hüzurinə müqabil,
Həll etdi Zühəl təmam müşkil.
Qıldun dili–sabitati rövşən,
Ol gülxən olundu tazə gülşən.
Gördükdə səni rəvaqi–sadə,
Qıldı durub ətləsinü sadə.
Lövhü qələmə sürur verdün,
Kürsi ilə ərşə nur verdün.
Payanə yetüb səhati–həsti,
Dövrənə yetişdi təngdəsti.
Şövq eylədi çün sənə dəlili,
Saldun o büraqü Səbrəili.
Ta rahləsin qıla səbükbar,
Hər mənzilə yetdi qoydu bir bar.
Bir növ müsərrəd oldu ol nur,
Ta özün özündin eylədi dur.
Rəf oldu hesabü qaldı rəfrəf,
Yetişdi mükəllifə mükəlləf.
Didarə çü məhrəm olmadı eyn,
Oldu yüzə pərdə qabi–qövseyn.
Ol pərdə durur pür əmri–hariq,
Ta anlana sirri–xəlqü xaliq.
Ol əmr əgər olsa idi hasiz,

Mümtaz idi imtiyazə asiz.
Gər görmədi ani çeşmi–didə,
Haşa ola qürbidən rəmidə.
Əlbəttə, bu dideyi–zəmani,
Görməz şəhi–mülki–laməkani.
Tən didəsidür həmişə tənbin,
San çeşminədür bir özgə ayin.
Ney–ney qələtəm ki, çeşmi–heyvət,
Yadlıq kilidin kim etdi rəyət?!
Bir kər aç qeyrə didə babın,
Görməz dəxi ol yüzün kitabın.
Verdükdə hərimi–pərdədari,
Məhbubinə rütbeyi–səvari,
Hər növ ona açdı üqdeyi–raz,
Hər razdə bin kəlam edüb saz,
Söz zahirü sözidin xəfadə,
Künd oldu qələm bu masəradə.
Sari nə zəban o göftguyə,
Avaz nə aşina gəluyə.
Nə bir tərəf ol kəlamə qail,
Nə bir səhətə səda müqabil.
Xamuş, Məsih, kəs bəyanın,
Saxla ədəbin yığub zəbanın.
Keyfiyyəti–hali–razi–biçun
Di, qandadurur bəyanə məşhun?!
Ol sirrə kim oldu di xəbərdar,
Bəsdür sənə bu nümunə izhar.
Yoqdur sənə çün bu yolda həmrəh,
Yek döndərəsin bu rahdən rah.

BUDUR İSBATİ–SEYRİ–SÜRƏTÜ

MERASI SİSMANİ

Ey Xosrovi–kişvəri–səadət,
Gənsuri–zəxireyi–şəfaət.
Qət etdügünə sənin mənazil,
Binayiyi–didə oldu rasil.
Gözün dilədi görə liqasın,
Ta göz açə gördü öz qəfasın.
Ta kim baxa dideyi–zəmanə,
Çıxdun o məkani–laməkanə.
Ayininə düşdü pərtovi–həq,
Kəşf oldu rümuzi–kari–mütləq.
Əsrari–həqiqət oldu zahir,
İqrari–məhəbbət oldu bahir.
Əhkami–əvamirü nəvahi,
Təlqin olunub sənə kəmahı.
Həqdin sənə yetdi çox təhiyyət,
Səndin həqə iltimasi–ümmət.
Bəsdür bizə olmaduq fəramuş,
Oldu sənə yadımız həmağuş.
Nə qəm əgər ola yüz məasi,
Ol yad verür bizə xilasi.
Çıxdun orayə ki, çeşmi–idrak,
İdrakidədür zəlilü qəmnak.
Ey fərqinə tasi–qürbi–əfsər,
Çün oldun ol arzuyə həmsər,
Bu heyəti çərxü kuyi–aləm,
Mənzurun olub çü nəqşi–xatəm.
Gördün qəmu bir nəzərdə asan,
Saldun hər firqiyə zilli–ehsan.
Döndün gerü eyləyüb tisarət,
Düzdün füqəra içün bəzaət.

İnsaf degilmi zadəyi-gil,
Qət eyləyə munseyi-mərahil.
Axmaqda hənuz kuzədin ab,
Sünbüşdə hənuz həlqeyi-bab.
Əxyarə ərusi-əmri-məzkur,
Sism ilədür etiqad məşhur.
Bəzisi ərusi-ruhə qail,
Olmuşlar əslü fərə qafil.
Yox reybi ki, çox güruhi-islam,
Təhqiqlərindən olmuş əlam.
Kim sismdurur qəmu məlayik,
Hər birisidür bir əmrə salik.
Göz yumub açınsə mümkünnati,
Seyr eyləyələr o şeş səhati.
Ruhin yerədür nüzuli-vəhyi,
Göstərmək özün misali-vəhyi.
Əsraruni ol nikü xəsayil,
Gördü qəmusini zişəmayil.
Sinnilərin ol süluki-rahi,
Sürətdə kəməli-dəstgahi.
Bilqeyis səridən hekayət,
Nəss oldu o nəqlidin rəvayət.
İsayi-Məsihə çün zəmanə,
Yar olmadı çıxdı asimanə.
Bunlər qə mudur səhihü saiz,
Ol rəhrövi de ni qıldı asiz?!
Bu zahir anın ki, sismidür san,
San qəti-məsafət etmək asan.
Dəxi nola düzsə xərq-i-adət,
Ol həzrətə rütbeyi-ziyadət.

BU QƏSİDƏ

OL DÜRİ-DÜRSİ-NÜBÜVVƏT NƏTİDÜR

Ey nuri-çəşmi-binişü vey qibleyi-dua,
Xurşidi-afərinışo şəmi-şəbi-hoda.
Dər mətbəxnəvali-to in nöh rəvaqi-çərx,
Bəhri-dəqiq qürseyi-nanəst asiya.
Pişi-ədibi-qədri to tifli-fələk müdam,
Rəhli-hilal dər bəru xəmə kərdə poşt ra.
Budi-yi-to əsli-illəti-qayio vüsud ra.
Xaki-rəhi-to çəşmi-səhanəst tutiya,
Ənsom be pasibaniyi-hərəmət ta tülui-mehr,
Məşəl bekəf gereftevo istade sabesa.
Hərku xilafi-rayi-to rayi-degər zənəd,
An bixirəd ze səhl gereftəş rəhi-xəta,
Dər bəzmi-bargahi-to in gərdxani-xur,
Şud xani-ma həzərkeş piş avər gəda,
Nuri-to dər bidayət fitrət nəmud rox,
Vəz tost moqtəbes, həmə ənvari-ənbiya,
Dər bəzmi-eyş çəngi-moradəş şəkəste did,
Hərku bəzili-qeyri-to zəd çənin eqtida.
Fülki-məasiyə kənəfin sahili-nəsət,
Dər di-günahə mərhəmətin nüsxe-yi-dəva,
Əzmin rayətində qılar bəndəgi qədər,
Meylin iradətinə qılar çəkəri qəza.
Görməz əsir üsr ta qılsan əgər nəzər,
Qalmaz fəqir fəqridə açsan kəfi-əta,
Səndin yetişdi aləmə feyzi-vüsudi-sud,
Səndin bu tirə guşeyi-dünya bulub ziya.
Həqqa ki, suyi-şir ona şürbilhəməm olur,
Sənnatə gər girərsə sənə döndərən qəfa.
Dünya çü sismidir qəmu tənlərdə ruhsən,

Sən aftab qədrənü özgələr səha.
Hər sürmə kim şafaətin eylər səfinəliq,
Haşa ki, qərq edə ani ol ləsseyi-bəla.
Yüz döndərən sənə ola üsyənə gər qərib,
Olur fəzayi-düzəx ona rövzətül-səfa.
Zahir sənə təmam müradi Məsihinin,
Nə ehtiyas elminə izhari-müddəa?
Yığmə bu zürriyyədin götürüb zeyli-mərhəmət,
Həqqi-Şəbirü Şübeyrü Zəhravü Mürtəza

BU, MƏNQƏBƏTİ-ŞİRİ-XUDA ŞAHİ-NƏSƏFDÜR

Ey niyyəri-kişvəri imamət,
Vey qateyi-rişteyi-zəlalət.
Vey sədrnişini-təxti-sərməd,
Bivasitə sanişini-əhməd.
Ey ibn əmi-rəsuli-Muxtar,
Vey məhrəmi-razi-küllü-əsrar.
Qaim sənədür binayi-iman,
Ol qalibədür məvəddətin san.
Ey mövridi-xasi-vali-min val,
Bütlanə olub dəlili-əbtal.
Əmr oldu sən edəsən qiraət,
Müşriklərə sureyi-bəraət.
Ey sahibi-xütbeyi-süluni,
Vey seyrü süluk rəhnümuni.
Səndin əgər olməsəydi imdad,
Olmuşdu sahan zəlalətabad.
Ey bütşikəni-hərimi-taət,
Yarın sənə göstərüb iradət.

Xət eylədi şənə düzdü şanın,
Olduqda ol evdə nərdibanın.
Ey qaili-qovli künti-mövlah,
Bizdən sənə kəsdi rahi-ikrah,
Türkin dilin qoyar rəsuli,
De nesə olur xuda qəbuli?!
Ey Məkkə məsirü Kəbə milad,
Vey Kufə məharü səddə bünyad.
Meydani-iradətində xurşid,
Tabə əlünə çü sami-Səmşid.
Ey münzili-ənnümayə sadıq,
Mənsubi-səvabiqü ləvahiq.
Xurşidi-bidayətü nəhayət,
Məşşateyi-çehreyi-hidayət.
Ey fatehi-həft babi-Xeybər,
Bərhəmzəni-eyşi-Əmrü Əntər,
Bir zərbətinə yazıldı tığra,
Təhsili-səvabi-küllü-əşya.
Ey sövhəri-dami-zülfıqarın
Ədanı qılubdurur şıkarın.
Ərbabi-mənahivü məasi,
Az buldu o damdin xilasi.
Ey şir məsafü bəbr kinə,
Düşdü çü səlabətin zəminə
Küffarə çü yetdi ruyi-zərdi,
Əsz ilə dutub rəhi-nəvərđi.
Ey balinə bağılu sayeyi-fəth,
Şəmşirinə çağlu ayeyi-fəth.
Ta sən durub olmadun xüraman,
Bulmadı o dərđi-fəth dərman.
Ey razıyi-deynü qaziyi-dəyn,
Vey meyveyi-bustani-kevineyn.

Lazım bizə tanımaq kəmalın,
Tutmaq rəhi-ettebai-alın.
Ey mədəni-həftü çar gövhər
Hər birisi tas, fərqi-əfsər.
Dil qüvvəti, didə roşənasi,
Sanım ola sümlənin fədasi.
Ey ruhi-əminə sən müəllim,
Olduqda o masərayə hakim.
Feyzin ona açdı babi-məsdud,
Verdün əlinə kilidi-məqsud.
Ey bəhri-səhanə dürri-ismət,
Vey keşti-zəmanə əbri-rəhmət.
Gər məzreyi-dəhrə verməsən nəm,
Pəcmürdə olurdu kəşti-aləm.
Ey püştü pənahi-dinü ayin,
Xurşid mədarü ərş təmkin.
İslamə gər açmasan səmali,
Haşa ki, buleydi din kəmalı.
Ey ayəti-şərə səndin əlam,
Müstəhfizi-din-pənahi-islam.
Ta gözləmədin təriqi-pasi,
Kim buldu rəhi-xudaşünasi.
Ey sameyi-hikməti-ilahi,
Vey maneyi-zilləti-mənahi.
Həqq əmri yetüb zühurə səndin.
Bünyani-xəta füturə səndin.
Ey şəhri-ümumə babisən, bab,
Hər vaqiədə rüsuyi-əshab.
Oldu sənə həll edüb təmami,
Qurtardın o xas ilə əvami.
Ey meyveyi-baği-lütfü ehsan,
Vey dürri-səmini-kani-imkan.

Nə qəm bizə çün imam sənsən,
Naqislər üçün təmam sənsən.
Ey həzrəti–kibriyayə məmduh,
Tufani–bəlayə kəştiyi–Nuh.
Xas ilə əvamə feyzi–alın
Yetməkdə o neməti–nəvalın
Vay ona duta rəhi–iduli,
Səndin bula rütbə naqəbuli
Səm edə zəxireyi–zəlalət,
Ömri ilə kəsib edə xəsarət.
Ni qəm bizə gərçi ziri–barüz,
Təqsirü nədamət ilə yarüz.
Sən kimi aradə pirimiz var.
Alın kimi dəstgirimiz var.
Mövla əgər olsa sahibi–sah,
Var sayəsi bəndəsilə həmrəh.
Ədna qulunun böyük vəbalın,
Dutməzlər anın biləndə halın.
Gər verdük isə xəti–qulami,
Alduq mənşuri–niknami.
Birinə ola məhəbbətin yar,
Haşa ola sürm ilə diləfkar.

BU QƏSİDƏ

HƏZRƏTİ ŞAHİ–NƏSƏF ŞANINDƏDÜR

Şahənşahi–fələk qədrü Süleyman sahü İsa dəm,
Vəliyi–haqq imamü müqtədayi–sümleyi–aləm.
Mədari–məsləki–xurşid əgər xahəd begərdanəd,
Çü narənsət bekəf gərdənde kuyi–niyyəri–əzəm.
Məhi–bürsi–səadət zovseəş Zəhravü Məsumə,

Pedəri-təbiri-şübeyr Nəbi ra bude ibn əmm.
Həmişə əmro nəhyi-hökm qoranəst u amil,
Həmə vəqti-xitabəş ba moxatib bude u mənzm.
Sipər şod babi-xeybər vəqti-səngəş gahi-bərnayi,
Gəhi-tefliş dər məhd u dəridəş-peykəri-əğəm.
Gəhi bəzl u bəsail dər roku əndaxtəş xatəm.
Besəyü ehtimaməş bonyeyi-islam əzu qaim
Bezərbi-zolfiqarəş səddi-iman şod əzu mohkəm.
Bedərbi-dərdiməndani-kodurət xatirəş timar
Bezəxmi-mostəməndani-həvadis dəsti-u mərham,
Zaman içrə anın tək çıxməmiş bir dūr bu dəryadən,
Sədəf bətnində bir lölə anın tək görməmişdir yəmm.
Əgər rəsmi sualə masuyallah birtərəf dutsa,
O babi-elmü hikmət masu allahdən degil mülzəm.
Veribdür atəşi-büğzi-səhimə qayəti-tüğyan,
Qılıbdur nikhəti-hübbi behiştə tazəvü xürrəm,
Tiküb gəz yerə durmuş dəvridə bir qul olub gərdun,
Kəminə çəkəridür əsrdə Əfrasiyabü Səm.
Anın miladinə ta çeşmi-əğyar olmasın nazir,
Olupdur Kəbə hayil, çulqayub əlaminə pərçəm,
Görüpdür hisrəti hisranini guya əza dutmuş.
Fəraqindin qılar hər sal tazə kisvəti-matəm.
Olub andin süda miz-ab rəhmət yaş dögər gözdin,
Sirişki-həsətidin pür dəmadəm dideyi-zəməzəm,
Olupdur izzətə layiq, olupdur sümlədin sabiq,
Olupdur elmilə fayiq, olupdur qədr ilə əzəm.
Əsasi şərədür təmkin, dəqayiq binü din ayin,
Əsayib məzhərü sirri-həqayiqdəndür ol mülhəm,
Xitabi-elminə olmuş hədisi-lov kəşəf tüğra,
Dili-bidarinə keyfiyyəti-əşya degil mübhəm.
Məsihin haşaəllah kəşti-ümmidi ola pecman,
Neçün kim rövzeyi-amalinə andan yetər şəbnəm.

Sala ta mərkəzi-qəbrayə çətri-asıman sayə,
Verə tavus gərdun ta ki, dəhrə beyzeyi-qaqum.
Mühübbü çakərin xoşhalü daim düşmənin dutqun,
Yüz ilə damənin peyvəstə gərdi-vəhmü xari-qəm.

BU, TƏHRİRİ-MƏTALİBDƏ TƏLƏBDÜR XAMƏDİN YARI

Ey yunisi-bətni-huti-zindan,
Vey xızri-təriqi-abi-heyvan.
Ey harisi-gənsdani-əsrar,
Vey tişei-nöh filizzi-əfkar.
Ey zadeyi-mülki-Bəhrü Babil,
Vey tasiri-müşki-Çinü Kabil.
Ey sümleyi-şeyidin mükəmməl,
Şanında nişani-xəlq əvvəl.
Ey qaliyə zirü deyyi-kəhriz,
Qoy tişrə qədəm olub səbük xiz.
Dəmdür açub, ey hümay sayə
Ver anın ilə səhanə vayə.
Sən Yusifə bəs bu sənsi-hirman,
Sal məhdi-ayağ dut ol xüraman.
Pa qoyməsə idin ər miyanə,
Bab açmasan ər o gənsdanə,
Dür qalmaz idi nişan sədəfdin,
Ayrılməz idi göhər xəzəfdin.
Çox sövhərə az olub xiridar,
Az kimsə olurdu danişə yar.
Bu şüğldə mən ki, dutmuşəm rah,
Vasib olasan mənimlə həmrəh.
Sən get yolu, mən kəsım mənazil,

Mən toxm düzüm, sən ol əvamil.
Bu məşğələdə ki, ziri-bərəm,
İmdaduna çox ümidvarəm.
Salma mənə dideyi-həqarət,
Bilmə məni sahibi-xəsarət.
Gər zahiri pirü guşəgirəm,
Qəm içrə bəlalərə əsirəm.
Liykən var əlimdə badeyi-zövq,
Başımdə həvayi-sağəri-şövq.
Sövda mənə verdi istitaət,
Düzdü qəmi-eşqdən bizaət.
Ol sinsdən eylə qıldı ərbab,
Açdım qəmuyə o gənsdin bab.
Hər kim mənə eylədi nəzarə,
Məndin ona düşdü bir şərarə.
Faş etdi məni sədayi-sazım,
Dağıldı səhanə gizlü razım.
Dud atəşə aləti-xəbərdür,
Xurşidə şüai rahbərdür.
Rənsurə ki, dərd qılsa tüğyan,
Müşkül olur ona məni-əfgan.
Çün sineyi-ney dolar həvadən,
Təskin ona yetişür sədadən.
Ahi-dili-dərdməndü miskin,
Həqqa ki, verür o dərdə təskin.
Çün qoymadı şövq məndə taqət,
Kəsdi məni xəstədin fərağət.
Səbr etdi səfər qılub vidai,
Tərk eylədi mənzili-nizai.
Saldı məni vadiyi-fəraqə,
Ol ərsədə suzi-iştiaqə.
Nə daməni-yarə dəstrəs var,

Nə razı-dərunə həmnəfəs var.
Yandurdu könülnü dərdi-pünhan,
Göydürdü tənimni nara-hirman.
Vasib mənə oldu çarü naçar,
Təqrib ilə dərdim etmək izhar.
Gər düzməz olam səda o sazə,
Gər durmaz olam rəhi-niyazə,
Eylər bəni ol hərif pamal
Məğlub olur anda surəti-hal
Düzmək özə eybdür fəsanə,
Çəkmək özünü kişi miyanə.
Yekdür ki, dutam rəhi-gürizi,
Alam ələ şügli-nəqli-bizi.
Vərqa sözidin qılam rəvayət,
Gülşa üzünə düzəm hekayət.
Məşğul ola ta dili-fikarım,
Həm qala səhanda yadgarım.
Təskin ola dərd o köftgudin,
Qafil ola azim arzudin.
Gər pərdə çəkildi ruyi-karə,
Bu fərddə qeyr olub şümarə.
Liykən oxuyan bu nəqşi-fərdi,
Anlar ki, nədür bəyani-dərdi.
Məlum edər əhli-dərd kimdür,
Bu dərd içində mərd kimdür.
Kim növ qıldı bu köhnə daği,
Kim tazələdi bu əski baği.
Zahir ola rənsi pasibanın,
Hər gülbünə səyi bağbanın.
Gər olmasa rənseyi-kədivər,
De qanda bulurdu bağ zivər?!
Pəcmürdə görüb o bağü raği,

Qeyrət mənə rəf edüb fəraği,
Təmirinə iztrab qıldum,
Ol atəşə dil kəbab qıldum.
Lafım məni qıldı aləmə faş,
Yoqdur mənə bir rəfiqi-qəmtaş.
Sən dut əlim, ey əsayi-Musa,
Qoymə yıqə şügli-fikrə sövda.
Səndin əgər olmaz isə yarı,
Mən asiz olur ədu fikari.
Çox xəsm, məni-fəqiri-biyar,
Qıl başın içün sədaqət izhar.
Olgil bu səfərdə rəxşi-rahim,
Dur eylə bülənd pay gahim.
Yetür məni barigahi-şahə,
İltür gəl o şahi-din pənahə.
Güldür qəmu binəva nəvasi,
Lazım qəmuyə anın duasi.

BUDUR TƏRİFİ-ŞAHİ-DİNPƏNAH OL ŞAH ABBASIN

Ol padşəhi-bülənd payə,
Məh peykərü aftar sayə.
Ol müzhəri-həqq, mürəvvisi-din,
Ovrəngnişini-mülki-təmkın.
Ol sayeyi-rəhməti-ilahi,
Dünyayə çü saldı zilli-şahi.
Fərq etdi əfəzilü əsahil,
Göstərdi təriqi-həqqü batil.
Lütfü qəzəbi nizami-dövrən,
Gərdisdə misali-bərqü baran.

Sudində güm oldu, nami–Hatəm,
Bəzlində itürdi hasilin yəm.
Feyzinə verəndə payı–mərdi,
Xurşidə yetişdi ruyi–zərdi.
Tiğində bəratı–xətti–sövhər,
Təhsili–nüqudi–ömri–kafər.
Gər açə birinə dəsti–ehsan,
Ədna deheşi zəxireyi–kan.
Bəzlinə fələk götürdi heyrət,
Göstərdi sahanə daği–həsrət.
Rəzm əhlinə seyfi sayeyi–nəsr,
İqbali məsafə ayeyi–nəsr.
Gər çəksə o tiği–abdari,
Mərrixü Zühəl olur həsari.
Tərkibi xəyalə dəfi–sevda.
Şəmşiri sədi–süğuri–əda.
Ədli ələmi açanda pərçəm,
Kur oldu çəradə yari–zeyğəm.
Ta xatirə yetdi fəthi–iqlim,
İqbal kilidin etdi təslim.
Tabə fələki–pələngizadə,
Boynində hilal anın qiladə.
Fərzəndi–şəfii– ruzi–məhşər,
Sərxeyli–ənami–həft kişvər.
Gər maliki–mülkdür nəsəbdin,
Şahi–dü səhandür ol həsəbdin.
Müstəzhəri–din, pənahi–iman,
Müstəlzimi–əmrü nəhyü irfan.
Əhli–xirədin əyari–kari,
Ayini–əimmə karü bari.
Adabi–şüsaət içrə same,
Əsbabi–səxavət üzrə şaye.

Səkkiz xüldün kiliddari,
On dörd məsum yadigari.
Sahibtəmkini-təxti-sabe,
Kişti-əməli-zəmanə raye
Kim oxusa rəsmü ədlü dadın,
Bilmək diləsə mübarək adın,
Sabe ləfzi qıla dəlili,
Merasi-vüqufə Səbrəili,
Bu təmiyəyi-kəlamı-məzkur,
Var zəmnidə bir lətifə mənzur.
Nəssabə duranda intibahə,
Nisbət verə anları bu şahə.

BU QƏSİDƏ

DƏXİ OL SAHİBQİRAN ŞƏNİNDƏDÜR

Şahənşahi-bülənd əxtər, səriri-mülkətə sərvər,
Xudayi yarü tovfıqi qərinü dövləti çakər.
Sekəndər qədrü Kəsri ədlü Dara seyşü Xaqan eyş,
Qəmu tədbiri sayib rayinə təqdir anın yavər.
Qulami rayi-hindiü qurçisi Əfrasiyabü Səm,
Kəminə xani Keyxosrov, kəhin sənsaqidür Sənsər,
Vüsudi-bimisali sayeyi-həqdür səhan üzrə,
Anın feyzivü sudindən günəşdür zərreyi-kəmtər,
Ədusi filməsəl gər yer tutarsa sidrədin sayə.
Təni-napakinə hər bərgi-tubidür anın xənsər.
Əliqi-xeyli-tovfirinə hər şəb rayizi-dövrən,
Səməndi-arzuyi-düşməni qılmışdurur qəntər.
Fələk qəndili-eyvani-səlalindən nişan dəhrə,
Ol eyvanə mədari-çərx olubdur heyəti məsmər.
Əsasi-bargahin görməgə çün dideyi-gərdun,

Müluki-dövri-ələm çeşmi-həsərət eyləmiş mənşər.
Nüfusi-qüdsədür məhrəm, rümuzi-rəyidə mülhəm,
Özü arayışı-məssid, duasi zinəti-mənbər
Sərasimə gəzər dün gün məəttəl amili-ələm.
Dəbiri-xatiri-paki əgər fəth itməsə dəftər.
Günəşdin sabiq olmuş nüsrətə təsil ilqari,
Düşər qərbə zəlazil şərqdə gər səm edər ləşkər.
Həvayi-rövzeyi-xüldi-fərəhabadinə düşsə,
Nəsimi-ruhbəxşi-qüds olur ol nəfxeyi-sərsər.
Olupdur ol qüsuri-biqüsuri ayeyi-firdövs,
Əsa əldə hərimi-xasinə dərbən durur qeysər.
Açub xani-ədələt nüzl çəkmiş ameyi-xəlqə,
Ona mehmanşərayi-feyz olupdur xaneyi-şəşdə.
Həsudi-sahinə olmuş səhan biyğuleyi-matəm,
Əgər qərbəli-çərx ol şəxsə daim gərđi-xakəstər,
Hüsami-sövlətidin xali etmiş rəzmidin pəhlu,
Nola çəksə başa dövrən doquzla çərxidin miğfər.
Gəhi-səngü xüsumət töhfə əldə şahidi-iqbal,
Nişani-fəth vermiş şahə tasü düşməne məsər.
Ərusi-dövrđin hər eyşdə kəsəb eylədi min kam,
Aradə ta oxundu siğeyi-əqdi-zəna-şovhər.
Çıxarub zisdin yazmış durur müstəxrisi-tale.
Qəvi iqbalını şahın, ədunin dövlətin lağər.
Qılıpdur padşahın bu Məsihi san ilə dildən
Sənai-şövkətin virdü duayi-dövlətin əzbər,
Bu dəvi ribdən ari durur, billah riyadəndür
Bu söz sidqinə şahın xatiri-agahidür rəhbər.

**BU SAQİDİN
TƏLƏB QILMAQ DURUR
KEYFİYYƏTİ-BAQİ**

Saqi, dur açub dəri-səvabi,
Sal gərdişə sağəri-şərabi.
Ey mətləyi-aftab badə.
Ey mənbeyi-rahi-ruhzadə.
Gözlə məni zarü dərmdəndəm,
Zənsiri-xümarə paybəndəm.
Peymanə mənə yetür ləbindin,
Vergil məzə sibi-ğəbğəbindin.
Nazın bəni qıldı ziniyazın,
Ey mən olayım fədayi-nazın.
Xalın dilü didə paybəndi,
Zülfün usu boynumun kəməndi.
San taəti, gesələr xəyalın,
Göz qibləsi gündüzü səmalın
Yox qeyrə mənim çü ruyi-rahım,
Bu dövrə sən mənim pənahım.
Gərçi sənə çox mənim kimi yar,
Yoqdur mənə səndin özgə qəmxar.
Gəl gör ki, nədür qəmində halım,
Bihudə degil bu qilü qalım.
Qıldı məni bəs füsürdə xatir,
Ümmidi-dirazü dəsti-qasir.
Sövda mənə eylə oldu dəmsaz,
De huş qanı ki, söyləyim raz!
Lütfün mənə salsa çeşmi-iqbal,
Tanuq ola anda surəti-hal.
Söylər bu bəla giriftari,
Mey dəf qılar qəmi-xümari.
Vasib bənə oldu dəfi-sayıl,
Ta nesə ola həya həmayıl.
Dur samə burax o ləli-nabi,

Gündüz günü, gesə mahtabi.
Sun bəs bir-iki pıyalə ləbriz,
Məxmuri-xümarı qıl səhərxiz.
Ta nəşəyi-mey açə zəbanım,
Rahın ola qüvvəti-rəvanım.
Rəf edə ol ab didədən xab,
Açəm sənə vəsfı-haldən bab.
Keyfiyyəti-qərqəfi-səvani,
Səmiyyəti-eyşi-zindəgani,
Çıxdı qəmu baş ilə əlimdən,
Yox mayə əlimdə hasilimdən.
Yıxdı məni bu xümarı-piri,
Ləl əşk ilə guneyi-zəriri.
Oldu o üqabi-bərqaşub,
Axırda kəbutəri-ləgədkub.
Ol şir salurdi gurə pənsə,
Hala birədin çəkər şikənsə.
Qıl tazə rüsumi-iltifatı,
Göstər mənə mənbeyi-həyati.
Bu nəfimə zahir edə isbat,
Ta felə gələ tələfi-mafat.
Yandur o şərərədin çirağım,
Doldur gil o nurdin ayağım.
Rəf eyləyə zülməti-vüsudi,
Rövşən qıla xaneyi-şühudi.
Ver mayeyi-bixudivü məsti,
Atəş zəni-rəxti-tənpərəsti.
Qılsan məni məndin eylə məhsur,
Ta anlamayım qiyaməti sur.
Düz zinəti-bəzmi-köftgumi,
Doldur o şərəbdən səbumi.
Gər qətrəsi düşsə kuhi-Turə,

Şurin yetürə dəmi-nüşurə.
Bun sürəsi gər tökülsə xakə,
Həmduş edə xaki nuri-pakə.
Sun rah ələ aluban sürahi,
Ver qüsseyi-dövrədin fəlahi.
Ol rah ki, rəşhi düşsə xarə,
Bin gül verə şahidi-bəharə.
Ver gəl mənə mayeyi-səvani,
Yəni ki, şərabi-ərgəvani.
Xarü xəsi-xüşkə salsın atəş,
Versin bədəlinə səbzeyi-xoş.
Yox əldə çü nəqdi-bütpərəsti,
Asiz mənə qıldı təngdəsti.
Bu kişdə gərçi naqəbuləm,
Gər olsa qəbul həm məluləm.
Ver mənzil o xeymeyi-hübayi,
Qılğil mənə sahibi-qəbayi.
Gər kəssə təfəqqüdən məvane,
Sanma ola səyi məndə zaye.
Haşa ki, xori-meyi-muğani,
Rəf etmiyə zülməti-səhani.
Lazım o meyi-süheyl təsir,
Göstərməgi kani-lələ təşvir.
Əlbəttə, o kimiyayi-irfan,
Bu qəlb misi zər eylər asan.
Sən lütfilə çək mənə miyanə,
Mən zib verim rüxi-bəyanə.
Sən ver ələ rahi-bəhri-sağər,
Məndin dilə gəl xürusi-gövhər.
Qılğil mənə qərqi-xümmi-Seyhun,
Andin tələb eylə dürri-məzmun.
Versin bənə gər hilal badə,

Xurşidə kəmənd edəm qiladə.
Gər lafıma yoxdur etimadın,
Qıl təsrübə bağla etiqadın.
Ver bir neçə sağəri-peyapey,
Rəf eylə xümarı-hiddəti-dey.
Ta gül verə nikhəti-bəharım,
Sərsəbz ola toxmi-kişti-zarım.
Çün gül sala bağə çətri-sayə,
Mən bülbüli-san duram nəvayə,
Ahəngi-fəğani-əndəlibəm,
Üslubi-təriqeyi-ədibəm
Zahir qıla sidqimü xilafım,
İsbat edə iddiaya-lafım.
Bir növ qılam fəsanə ağaz,
Harut ani görsə gizləyə raz.
Marut anın ər oxuya babın,
Suya sala dəftərü kitabın,
Sanma mənə meydən, ey düri-pak,
Məqsud ola əqdi-düxtəri-tak.
Ya xuni-dili-sürahi dəvən,
Ol saliki rahə düzdü rəhzən.
Qəflət ola xatiri-xəyali,
Hisran verə sanə ittisali.
Saqi, nə o mahruyi-tənnaz,
Əxlat ola ona mayeyi-naz,
Dünya xələli və din füturi,
Aqillərə bəllüdür qüsuri.
Kim dil verə eyşi-müstəarə,
Mərbut ola bu iki nigarə,
Çün döndərədür o rahi-dövlət,
Qalə yerinə xümarı-həsərət.
Rövşən ola xəlqə karü bari,

Ol mayeyi–eyşin etibari.
Saqi, bənə feyzdür hüveyda,
Məstiyi–mey, istilayi–sevda.
Ol feyz günə olanda məhrəm,
Aləm ola zərrə zərrə aləm.
Sevda ki, əgər dutə dəmaği,
Rovşən qıla bu sönən çiraği.
Açub–verə sanə babi–ümmid,
Eyşi–əbədü həyati–savid.
Sevda nə ki, sudi–mayeyi–san,
Arayışı–ruyi–bəzmi–irfan.

BU, XUD VƏRQA İLƏ GÜLŞADƏN AĞAZI–HEKAYƏTDÜR

Nəqqadi–nüqudi–gənsi–əxbar,
Vəzzani–künuzi–rənsi–asar.
Ustadi–müvərrixi–zəmanə,
Memari–müəssisi–fəsanə,
Gülzari–rəvayət abyari,
Əsrari–hekayət ixtiyari,
Açmış rüxi–bəzmə babi–işrət,
Vermiş gülü noqlə rəngü şöhrət.
Bin səy ilə zahir eyləyüb gəns,
Olmuş bu əda ilə göhərsəns.
Kim həyyi–ərəbdə bir savanbəxt,
İqbal ani qıldı sahibi–təxt.
Ol sərvərin adı idi Haris,
Mülkə vali, sərirə varis.
Otuz min ev ol ilin səvadi,
Məruf Büneyni Şeybə adi.

Tikdükdə o səm içində rayət,
Qıldı qəmusi ona itaət.
Ol bərrnəvərdü dəştpeyma,
Bir növ ilə qıldı zəbti-əhya.
Asudəlik oldu xəlqə basi,
Nəqdi-dəvat alan xərası.
Dadından alub səbailər pənd,
Miş eylədi kürgə mu dəhənbənd.
Bəzlində yaşurdi hasilin kan,
Ədlində güm oldu zülmü ədvan.
Əndişeyi-xəsmə rəyi dafə
Tədbiri-ümurə fikri nafe.
Sahi ona verməyüb təğəyyür,
Abasi təriqidən tənəffür.
Ol sümləyə gərçi oldu faiq,
Tərk eyləmədi təriqi-sabiq.
Əhşam ilə qət edərdi səhra,
Əksər ona bərri-Məkkə məva,
Gəh Tayifü gah sahili-Yəm,
Gahi hərəmi-hərimə məhrəm.
Salü məh ol aftabi-kamil
Yerdən-yerə dəğşirirdi mənzil.
Hər bükədə kim qılurdu təmkin,
Ol yerə düzərdi nafeyi-çin.
Afaqə nümuneyi-xəyami,
Vermiş şəbi-qədrdin pəyami.
Çadırləri yerdə aləti-zin,
Ağ üstə qəra çü qürrətül-eyn
Yurdunda xəyami-ənbərin fal,
Məhbub yüzündə xal timsal.
Simabi-sərab əksi-abi,
Qıldı ona çadırı hübabi.

Çadırlar içində aşkarə,
Şəh mahü həşəm ona sitarə.
Nəqqa çü şahidi-nəhari,
Fəyyaz çü əbri-novbəhari.
Həm qüvvəti-taleinə xürsənd,
Həm varisi-mülkdin bərumənd.
Ol taleyi yarü bəxti yavər,
Bulmuş sədəfindən iki gövhər.
İlki xələfə hümam olub ad,
Ad qoydu hilal o birə ustad.
Çün anları bəslədi zəmanə,
Hər birisin eylədi yeganə.
Daim olar ilə bəzmi-işrət,
Qaim olar ilə püştü-dövlət.
Gördü çü şəhi-xüsəstə iqbal,
Təğyir ona oldu zəfdin hal.
Tərkibdə nəşeyi-qüsuri,
Gün-gün ona arturur füturi.
Öz hasilidin üzüb şümarə,
Xətt çəkdi hesabi-karü barə.
Oğlanlara ol niku şəmail,
Dapşurdi riyasəti-qəbail.
Dövrən olara yetürdi növbət,
Ol xosrovə lazım oldu üzlət.
Axır buraxub libasi-rövnəq,
Dəryasına qətrə oldu mülhəq.
Qət eyləyüb arzuyi-peyvənd,
Peyvəndi götürdü azdən bənd.
San mürği çü gözlədi məqamın,
Sındırdı qəfəs, buraxdı damın.
Qurtuldu o qeydi-çar sudən,
Dinləndi küdurəti-ədudən.

Xoş sahibi-bargahi-təmkin,
Həm dinə ola əlində, həm din.
Asudə qıla ani kəmalı,
Rahət verə feyzi-layəzali.
Dirlikdə ola sahan şəfiqi,
Ölməkdə ola dua rəfiqi.
Nəsb eylədi çün sipəhri-minu,
Ol dür bədəlinə iki lölə.
Çün fərq adi ol iki güzidə,
Həmqədr olubən misali-didə.
Bu ona müti, o muna münqad,
Əhyayi-xərab olardin abad.
Amadə qəmu hüzuri-zahir,
Bağlandı qəmu-qüsuri-zahir.
Liykən yox aradə meyvəyi-dil,
Rəf oldu hüzuri-şiveyi-dil.
Hazir qəmu nəqdi-ömri-məfqud,
Yox ərsədə sinsi-nəsl mövsud.
Yüz göstərə gər füturi-dövlət,
Yox varisi-dəstgahi-şövkət.
Novmid günü ola ümidi,
Əbvabi-səadətin kilidi.
Fərzənd ki, yaxşidür sifati,
Həqqa olur atənin həyati.
Oğul atadin qalur nişanə,
Oğulsuzun itürür zəmanə.
Ol iki hədiqeyi-rəyasət,
Rəna güli-rövzeyi-kiyasət.
Çün görmədilər məali-məqsud,
Öz gülbinidin nəhali-məqsud.
Şur eylədi arzuyi-bülbül,
Görmək o nəhali-nəslidin gül.

Gülbün nesə kim tikildi bağə,
Mərhəm nesə kim qoyuldu dağə.
Nə bağdə gül samal buldu,
Nə zəxmi–dil əndi–mal buldu.
Dəryayə əgərçi düşdü baran,
Saçıldı zəminə toxmi–ehsan.
Bağlanmadı ol sədəfdə gövhər,
Bər vermədi aldı danədin bər.
Haris nesə eylədi imarət,
Səbz olmadı daneyi–ziraət.
Ol səyidə çün güm oldu vayə,
Möhtas olundular duayə.
Hal əhlidin aldılar dualar,
Ümmid ilə qıldılar ətalar.
Açdılar üzə dəri–məbərrat,
Pəhn eylədilər büsati–xeyrat.
Axır, açulub dəri–isabət,
İbrami–dua yetürdi hasət.
Xətm eylədi arzu kitabın,
Hər mahvəşin bir aftarın.
Qıldı o hərəmsəradə kamil.
Təşrifi–süduri–nəslə qail.
Yer dutdu sədəf içində gövhər,
Fanusi–ümid olub münəvvər,
Ol nüqtəyi–abə kilki–təqdir,
Qıldı rəqəmi–nişani–təsvir.
Düzdü əməli mürəbbiyi–kan
Bu mədənə dürr, o kanə mərsan.
Çün vədeyi–həml olundu axər.
Vəqt oldu çıxə şükufədən bər,
Doğdu biri hurü biri qılman,
Yəni biri qız, birisi oğlan.

Oğlan demə, ovsi-qədr mahi,
Qız söyləmə, hüsn padşahi.
Oğlan demə, nuri-çeşmi-ələm,
Qız söyləmə, xəstə sanə mərhəm
Oğlan demə, mayeyi-səbahət,
Qız söyləmə mülki-sanə afət.
Oğlan demə ol məlik nişanə,
Qız söyləmə fitneyi-zəmanə.
Oğlan demə müştəriyi-iqbal,
Qız söyləmə Zöhreyi-nükufal.
Göstərdi oğul hümam nəxli,
Qız verdi rütəb hilal nəxli.
Şükranıyə hər birin atası
Bitməkdin o yüzdə müddəasi.
Açdılar üzə zəxirə babın,
Bəzl eylədilər pozub hesabın.
Möhtəslərə verildi bəs gəns,
Vəzzanə yetişdi vəznədin rəns.
Əzbəs ki, xərəbə oldu məmur,
Güm eylədi nəqd-i-əql gənsur.
Sərf etdi ol iki insə ənam,
Güm eylədi fəqrü məskənət nam.
Ol Zəhrəvü Müştəri nişanə,
Basduqda qədəm bu xakdanə,
Xatirləri safü üzləri pak,
Məhzi-xirədü təmam idrak.
Əvvəl günü duydilər məali,
Keyfiyyəti-hisr ilə vüsali.
Bildilər olub ədimi-təsir,
Təğyiri-qəzavü rəyü tədbir.
Çün damə ola əsir mahi,
Nə sud ona izzətarü ahi?!

Verdilər olar riza qəzayə,
Xüsrənd olub əmri–müqtəzayə.
Dil açdı qılıb ol iki novzad,
Əfğan bədəlinə həmd bünyad.
Rəf eylədilər duyub hesabi,
Həm özidən, özgədən əzabi.
Salduqdə olar zəminə sayə,
Yerdən oları götürdü dayə.
Əldən–ələ çün güli–bəhari,
Gəzdürdilər eyləyüb nisari.
Aldı ələ dayə tiği–nüsrət,
Nə tiğ ki, sövhəri–məhəbbət.
Rəh bağladı üqdədin şikafə,
Ol iki rişəyə düzdü nafə.
Su yerinə dökdülər güləbi,
Yudular ol iki dürri–nabi.
Pəs çulğayub onları hərirə,
Lütf ilə yetirdülər sərirə.
Dil pərdəsi oldu, sinə bəndi,
San tari o pərdənin kəməndi.
Çün gənsdin oldu xanə abad,
Vəqt oldu qoyulmaq anlara ad,
Ad oğlana qoydu atə Vərqa,
Gülşa qıza nam olundu ilqa.
Şərt eylədi ol iki bəradər,
Gər eyləsə ömr o ləlü gövhər.
Həm bəxt ola ol iki mükərrəm,
Təzvis ilə bir–birinə məhrəm.
Əvvəl gün olar bulub məzadi,
Bir–birnin olundu namzadi.
Çün dövrədin oldular düsalə,
Ləb bağladı şirdin qəzalə.

Dayə olar ilə batdı gənsə,
Ta pənseyi–sal uruldu pənsə.
Əmma ol iki məhəbbət agah,
Bir–birilə idi gahü bigah.
Gün–gün ol ikiyə saqiye–eşq,
Sunardı şərabi–baqiye–eşq.
Şövq anlara eyləyüb ziyadə,
Zövq oldu müzaəf ol aradə.
Əksər o həsəb–nəsəb əmini,
Ol kişvəri–hüsn nazənini.
Gülşa evinə güzar edərdi,
Nəzzareyi–ruyi–yar edərdi.
Eylərdi təfərrüs ol səmənbu,
Bifikri–rəqibü tənə–bədgu.
Gəh qibləsinə durub namazə,
Gəh razidə ol rəhi–niyazə,
Bu həm ona mübtəlayi–ülfət,
Bağlu o həvadə payi–ülfət.
Gər görməsə ani eylər əfqan,
Bir vəz ilə san vida edər san.
Ta olmiyə ol şikəstə xatir,
Sanani idi yanındə hazır.
Bu ona əsir, o muna məftun,
Bu ona həzin, o muna məhzun.
Gahi bu olub anın şikari,
Ol gah olub munun fikari,
Gəh rövzeyi–eşqə bu olur gül,
Gah ol biri bağı–şövqə bülbül.
Bu tərz olara keçərdi əhval,
Doqquz yaşa ta yetirdilər sal,
Pəs ol güli–bağı–sahü miknət,
Meyl eylədi oğlun edə sünnət.

Səm etdi əzəzimü əali,
Yığdırdı əfaximü əhali.
Bir bəzm ki, etdi anda bünyad,
Nə bəzm fəzayi-işrətabad.
Əsbabi-ziyafətin rəğidi,
Pür qıldı məsafəti-bəridi.
Qıldı ola ta ki, zinəti-xan,
Sədyü həməlin bürusi-bürəyan,
Mey etdi zəmini asiman fəam,
Xur sağərü ənsüm arədə sam.
Nahidi-fələk düzüb sürüdi,
Qıldı özini o bəzmə udi.
Qoydu o sürurdin zəmanə,
Bin dağ nihadi-asimanə.
Bir həftə bu rəsmə eyləyüb sur,
Səm-biqəmü əhli-bəzm məsrur.
Payanə çü yetdi şügli-mərgub,
Təhsili-ülum olundu mətlub.
Bir bürs o mədarə oldu təyin,
Ta Müştərivü məh edə təkkin.
Ol iki nigar içün mürəttəb,
Bir eyşi-müsəddəd oldu məktəb.
Məktəb demə gəl ki, ol dəbistan,
Firdovs ona səm hürü qılman.
Səbrili-əmin olub ədibi,
Ol iki pərirüxün rəqibi.
Ol şüglə dutub tərqi-təzim,
Xur səfhəsin etdi lövhi-təlim.
Məh onlarə rəhl edüb hilalın,
Arturdu o rütbədə kəmalın.
Alub ələ xameyi-muradi,
Dərs onlara yazdı ustadi.

Bir gündə oxudular ədati,
Həm müfrədivü mürəkkəbatı.
Az gündə ol iki sövhəri-pak,
Bu mədəni-əql, o kani-idrak,
Kəsb eylədi bu mələk, o huri,
Hər elmdən olduğu zəruri.
Əxlaqü məanivü qiraət,
Təfsirü hədisü fiqhü heyət,
İnşavü məsahətü stürlab,
Tarixü üsulü rəmlü ehsab.
Hər birisinin düzüb təbiət,
Nədür qərəz anladı həqiqət.
Gər zahiri ol iki yeganə,
Ol şüğl olarə olub bəhanə,
Məşğul o dərslü bəhsi-qalə,
Məhbusi-küdurəti-məqalə.
Liykən oları meyi-məhəbbət,
Sərməst qılub şərabı-ülfət.
Gün-gün olarə içürdi badə,
Keyfiyyəti-şövq olub ziyadə,
Dil bir-birinin qılub kəbabi,
Yüz bir-birinin edüb kitabı,
Guya ki, olan zəmanə məlhuz,
Hər bir-birə idi lövhi-məhfuz.
Həqqa ki, degil bu nüktə böhtan,
İsbatına vardır əldə bürhan.
Hər məsələyi-qəribü müşkil,
Asiz ola həllə xatiri-dil.
Bir-birə nəzər açanda rahi,
Məlum olur anlara gümahı.
Xoş mülk durur o mülki-məna
Bulmaz ona rahi-səhl qəta,

Daniş olara yetirdü çün neyl,
Adabi-sidalə qıldılar meyl,
Ta anlayalar bulub fərasət,
Qovğa günü zərbü rəddi-alət.
Rəzmində silahi-səngə Vərqa,
Bir vəz ilə oldu karfərma,
Bəhram görəndə atdı yayın
Təhsin ilə dutdu özgə ayin.
Çün ol iki seydi-dəştəyari,
Bir-birinin oldular şikari.
Ol bəhri-məhəbbət isrə Vərqa.
Qıldıqda səfinə qərqi-sevda.
Su içrə susuzluğa giriftar,
Yar istər əlində daməni-yar.
Vəsl içrə həriqi-nari-hisran,
Gülzardə paybəndi zindan.
Rənsurə nə sud, əlində-badə,
Gər içsə olur ziyan ziyadə.
Həm xanəsi kam o, eyşə nakam,
Hisranə əsirü vəslə bədnam.
Həqqa ki, bu aşiqə səfadur,
Vəslət günü hisrəyin bəladur.
Gülşa dəxi anda kamə məhrum,
Ol bürsdə nəqdi-dürs məxtum.
Səbr əldənü getdi, didədən xab,
Ləb təşnə, əlində şərbəti-ab.
Nuş eyləməgə həzar mane,
Xan hazırü xatir anda saye.
Bu vəz ilə ol iki qəmərtaş,
On ikiyə ta yetürdilər yaş.
Səbr eylədilər çəküb qəramət,
Ta yetmiyə anlara nədamət.

Yox arədə gərçi kami-xatir.
Səbr ilə küm oldu nami-xatir.
Zinətdehi-bəzmi-çərxi-əxzər,
Məşşateyi-çar sinsi-gövhər.
Dün-gün oların düzüb kamalın,
Arturdu məlahəti-samalın.

VƏRQA SİFƏTİN BƏYAN EDƏR BU

Vərqayi-həmidətül-xəsayil,
Bir vəshilə hüsənə oldu kamil.
Gər qılsa ona fələk nəzarə,
Xur səhfəsin edə parə-parə.
Xislətdəhi-hur olub samali,
Daği-dili-çərx olub xəyali.
Qaş ilə gözü açanda bazu,
Mizan olur andə gəs tərəzu.
Gər qəmzəsi dursa ehtiyazə,
Bərsis ola Müştəri niyazə.
Mizan qaşı ta ki, düzdü məhmil,
Qıldı ani mehrü mah mənzil.
Pürpis o zülfi-gənsi-malik,
Təqdisidə sübheyi-məlayik.
Çin kakili kambəxşi-Kabil,
Məftun zəqənində sehri-Babil.
Gül arizi daği-sani-lalə,
Zülfi xəmi ənbərin kəlalə.
Bina o səmalə şəqqeyi-nur,
Ya lövhi-əqiqə xətti-kafur.
Rüxsaridə üqdi-xali-mişkin.
Səhrayi-xütəndə nafeyi-çin.

Ağzı ola gər bəyanə məhrəm,
Gül bərg ləbi, diş ona şəbnəm.
Sənnət yüzü nəqli abi-gövsər,
Ləb höqqeyi-ləl içində gövhər.
Gər açsa yüzündən ol niqabi,
Doğdursa səhanə aftabi.
Xur pərdə içində yaşurur ru,
Çərx eylər ona nisari-lölu.
Gər gəlsə xüramə ol sənubər,
Gər sərvə durursa ol bərabər.
Nacu itirür bəğəldə nazın,
Sərv ani görüb kəsər nəmazın.
Rəna qədi touəmani-xubi,
Zibalıq ilə səhani-xubi.
Gər nazı qədəm qoya miyanə,
Tufani-bəla düşər səhanə,
Baş açub əgər dağıtsa kakül,
Aləm dola buyi-sünbülü gül.
Gər görsə səmali-bakəmalın,
Eylər mələk arzu vüsalın.
Tovsifinə yoxdurur çü qayət,
Tərifidə gümdurur nəhayət.
Bəsdür bizə bu qədər güvahi,
Gəl döndərələüm o yerə rahi.

GÜLŞA HÜSNÜNDƏDÜR BU GÖFTAR

Ol şəms nəzirü mah mənzər,
Yəni Gülşayi-nazpərvər.
Bir vəz ilə oldu hüsnə gənsur,

Kim buldu səhan o gənsdin nur.
Bir qan töküsu səhan bəlası,
Üşşəqlərin günü qərası,
Bir naz itabü qəmzə dastan,
Bərhəmzəni–kişi–bütperəstan,
Bir san alısı, könül xərabi.
Evlər yaxısı, dil izzirabi.
Dilbərligə şivəsi mükəmməl,
Ünvani–girişməsi müsəssəl.
Şirin sözü xəndəsi şəkərriz,
Şəngül özü, işvəsi dilaviz.
Aləm–aləm həyavü azərm,
Dünya–dünya məlahətü şərm.
Rənavü lətifü şuxü tənnaz,
Həmraz onadur təmam həm naz.
Gər açsa yüz ol niku şəmail,
Xurşid ola gördükində mail.
Güm eyləyə ol aradə namın,
Əldən buraxa öz intizamın.
Hər yan dögülən o zülfü–mişkin,
Dağılqan üzə o həlqeyi–çin.
Qılmış gülü sünbülü–brumənd,
Bəs san o kəməndədür glubənd.
Pişanisi qürreyi–səbahət,
Ol sübhə təlieyi–səadət.
Göz mərdümi hinduyi–nigəhban,
Əbrudur əlində tiği–bürran.
Kim qılsa xəyal anın vüsalın,
Qət eyləyə rüşteyi–xəyalın.
Yüz, pərçəmi–sübhədür müəvvəl,
Bini aləmi–səbahi–əvvəl.
Zülfini səmali–simü lami,

Mim ağzı, əlif burun bəyami.
Ağzı ola əqlə gər müməyyəz,
Dar daireyi–səmalə mərkəz.
Daim səmər ilə nəxli–tazə,
Sibi–zənəxi dəlil o razə.
Zülfü durub atalı kəməndi,
Olmuş məhü mehr paybəndi.
Bu babdə gərçi raz çoxdur,
Söz qapusu xatirə açuqdur.
Liykən qılalum muna qənaət,
Ta rəf ola şiveyi–şəfaət.

BU, XUD BƏXŞİ–BƏLADUR AŞİQÜ MƏŞUQƏ FİTRƏTDİN

Saqi, ələ algil aftarı,
Yəni ki, ziyaleyi–şərabı.
Qıl başın üçün nəzər bu halə,
Sal gərmişə laleyi–piyalə.
Yetdükdə mənə ötürmə fürsət,
Olmaz qəmu vəqt vəqti–işrət.
Gözlə məni bikəsü həzinəm,
Bu dairədə əqəbnişinəm.
Danla nə bilür ki, kimsə gərdun,
Bu bəzmə verür şərab ya xun?
Çox kimsə bu gün vüsalədür yar,
Yarın qəmi–hisrədür giriftar.
Bu vəz ilədür nizami–dövrən,
Bağlu şəbi–vəslə ruzi–hisran.
Tədbiri–ədib, şəri–ənvar,
Hökm etdi müənnəsü müzəkkər.

Çün sayıla arədə şümarə,
Hər bir çəkə pərdə ruyi-karə.
Vərqa ola çün güli-bəhari,
Gülşa ola qönçəvəş hisari.
Bu ləl sifət çiraği-birun,
Lölö kimi ol sədəfdə məhzun.
Bu xur kimi sümlə ola taban,
Ol gizlənə misli-abi-heyvan.
Ta görmüyə hər kim ol səmali,
Xatirlərə yetmiyə xəyali.
Məhbubə hüsum am edər səhd,
Ol səm mægəs, bu zərfi-pürşəhd.
Ol vasifi-karü bari-əvam,
Bu sədvələ beylə çəkmiş ərqam.
Çün ol iki nəsmi-bürsi-iqbal,
On dördə yetürdilər məhü-sal.
Hər biri olub şəhiri-afaq.
Bu ikidə süft, ol ikisi taq.
Hər nesə ki, hüsn edərsə tüğyan,
Aşiq olur artuq anda nalan.
Çün hüsn olara yetürdi qovğa.
Getdüksə müzaəf oldu sövda.
Rəssami-rüsum edəndə abad,
Üşşaqə bu rəsm qoydu bünyad.
Kim hisrsiz olmuyə vüsali,
Ta anlaya qədri-ittisali.
Həqqa ki, bu rahü rəsmi-layiq,
Həm əqləvü nəqlədür müvafiq.
Ta çəkmiyə bir kişi bəlani,
Almaz gözə hasili-ətani.
Bimar bilür bulanda səhhət,
Səhhət onadur nə dənqlü nemət?

Düzdü gesə izzəti-nəhari,
Dey tazələdi rüxi-bahari.
Hər müktəsin ki, az səfasi,
Biqədr ola kəsbinin nəvasi.
Dövr eylədi çün nəzər o halə.
Rəşk etdi ol iki həmvüsalə.
Ayırməğə onları bəhanə,
İstərdi ətək çalub miyanə.
Əlqissə, qəzanəvisi-dövrən,
Yazdı olara nişani-hirman.
Gərçi ol iki nəhali-ümmid,
Ol övsi-səmayi-əqlə xurşid.
Pünhanü əgərçi aşkara,
Saxlarlar idi rəhi-müdarə.
Bir idi olara qövlü girdar,
Ta kimsənə olmiyə xəbərdar.
Əmma əsəb ola fikrə tədbir?
Verə əsəri-qəzayə təğyir.
Hərçənd kişi düzə vəsilə,
Təğyir edəməz qəzani hiylə.
Gülşanın atasivü anasi,
Pünhan dutuban təriqi-pasi.
Oldilər olar o şüglə sasus,
Ta bulmiyə rəxnə hisni-namus.
Çün anladılar dutub şümarın,
Ol iki pərirüxün əyarın.
Gördülər ol iki mədəni-şərm,
Zahir-batində kani-azərm.
Eşq içrə ətəkləri nəməzi,
Bağludur üzə dəri-məsazi.
Buldu o xülasədin nisati,
Xalis oların nüqudi-zati,

Geydirdi o imtəhani–sami,
Vərqayə libasi–ehtirami.
Artdı çü o məhvəşin səmali,
Ol ovsdə qayəti–kamali.
Hər kim özünə nigah edərdi,
Öz hasilini təbah edərdi.
Əmma o həsəb–nəsəb qüruri,
Ol dərdi–məhəbbətin səburi.
Heç kimsə ilə yox iltifatı,
Qılmaz birini qəbul zati.
Xurşid sifət dutub kənari,
Həmsöhbət ona xəyali–yari.
Qılmaz birə dərdi–eşq izhar,
Yox kimsənə dərddin xəbərdar.
Gah–gah gələb görər nigarın,
Şad eyləyüb ol dili–figarın.

**İTABİDÜR
BU, GÜLŞA ANƏSİNİN
OL PƏRİRUYƏ**

Gülşa anası batub xəyalə,
Salduqda nəzər o məhsəmalə,
Ol məhzi–ziyanü eyni–nöqsan,
Vərqanı çü gördü sahibi–şan.
Nisbət ona yox muna müdara,
Gəlməz gözümə məgər ki, Gülşa
Munun daxi çox ona niyazi,
Pünhan var aradə eşq razi.
Ol vəzidin oldu rənsə xatir.
Bir gün duruban o əqli qasir,

Fikr eylədi hiyleyi–südalıq,
Şayəd kəsilə ol aşinalıq.
Bilməz qəmi–eşq düşsə sanə,
Rəf etməz ani dəxi fəsanə.
Gülşayə nəsihət etdi ağaz,
Key qəddinə sağlu mayeyi–naz.
Dil meyvəsi, sanımın sifati,
San nəqdivü sismimin həyatı.
Dünyadə mənə nəvid sənsən.
Novmidligə ümid sənsən.
Ey sən mənə qədr ilə on oğlan,
Oğlum əgər olsa sənə qurban!
San gülbünün güli–bəhari,
Gülzari–nişatım abyari,
Pir eylədi çün məni təsarib,
Ta anladım əsli–hər mətalib.
Vasib mənədür sənə verəm pənd,
Ol pənd qıla səni bərumənd.
Gər dutmaz isən sözüm xəfadur,
Axırda mənə, sənə səfadur.
Kim bəsləsə gülbün ol görər gül,
Gülbün gülə mayədür, nə bülbül.
Səndə bu niyazü nazü işvə,
Meyl etməgə sanə oldu rişvə.
Səndin görünən bu zibü zinət,
Arayışı–ruyi–bəzmi–ülfət.
Sər gərmiyi–şuri–badeyi–zövq,
Zahir batin əlaməti–şövq.
Salmış məni vadiyi–gümanə,
Bin qəmlərə eyləmiş nişanə.
Qafilsən əgərçi sən özindən,
Mən vaqif özündənü sözündən.

Axır günü çəkməz oldu heyvət,
Kim saxladı nəqdi-irzü qeyvət.
Kim zəbt edə bari-nəngu namus,
Yetməz ona dəsti-tənü əfsus.
Təxsis ki, biz büzürgüvaruz,
Mərufü şəhiri-ruzigaruz.
Bu silsiləyə degil müvafiq.
Məşuq ola adi yoxsa aşiq?
Qorxum bu ki, karü bari-Vərqa,
Eyləyə bizi səhanə rüsva.
Məğrur dimaq əlində badə,
Bu şüglidə zövq ona ziyadə.
Gördükdə o şir sən qəzali,
Bulduqda o tömey-i-vüsali,
İnsaf ver eyləsin neçük səbr,
Mümkünmüdür anda səbr ya səbr?
Hər nurə durur dəmi-təsəlli,
Vəslin dəxi vardurur məhəlli.
Bil qədrini olmagil səbükbar,
San nəqdini dildə saxlə zinhar.
Vərqa hərçənd əm pesərdür,
Təshifi anın qəmu bəşərdür.
Sən sadəvü fitnədür rəfiqin,
Qılqıl həzər, ol degil şəfiqin.
Sən gülbüni-hüsnə bir ədu gül,
Gülzari-səmələdür o bülbül.
Yox bülbül üçün vəfadə yari,
Güldən-gülədür anın mədari.
Sən bəzmi-mələhət içrəsən şəm.
Pərvanədür ol miyaneyi-səm.
Pərvanəyə xülqü xu südadür,
Hər şəmi görər ona fədadür,

Sən işvədə qəndi-məslisara,
Ol tutiyi-şövqdür şəkərxa.
Tuti qaçan eyləmiş qənaət,
Bir qənd yolunda istitaət.
Qorxum bu durur o gül üzərin
Kim, anın ilə keçər mədarın.
Bu ülfəti-mən ola aradə,
Çün rəf ola mən o masəradə.
Səndin ola sir xatiri-yar,
Meyl eyləyə sehri-özgə gülzar.
Bizdən ona yox çü bimi-xatir,
Ta sürəti səndin ola qasir.
Şayəd ki, o xosrov, ey səmənbər,
Şirin qoya dutə rahi-Şəkkər.
Zahir bu misal xasü amə,
Səyyad çü seydi çəkdi damə,
Bir özgə şikarə nəsb edər dam,
Budur ona şivə sübh ilə şam
Çün verməməkə səni o yarə,
Yoxdur bizə bir təriqi-çarə.
Zira atası ki, şahımızdır,
Hər müşkil ilə pənahımızdır.
Dutmuş o təriqi-ehtiyati,
Düzmüş kesilikdən irtibati.
Buzmaq munu qayəti-xətərdir,
Az qorxusu sanə bimi-sərdir.
Liykən buna bir əlasımız var,
Vərqayə nə ehtiyasımız var?!
Ona dutalum rəhi-bəhanə,
Məsdud edəlüm təriqi-xanə.
Həm sən dutgil rəhi-fərari,
Tərk eyləgilən təriqi-yari.

Pünhan etgil müdam ruyi,
Göstərməgilən bu rəngü buyi.
Ənqa kimi Qaf olub məkanın,
Ləb açmıya bülbuli-bəyanın.
Nəğmə kimi pərdə çək xəyalə,
Qönçə kimi yüz bürü səmalə.
Vermə bu çirağə yeldin afət,
Qıl abi-həyatə xanə zülmət.
Ey sani-səhan saqın zərərdən,
San gizlü gərək qəmu nəzərdən.
Qəd gizləvü qədr ilə əyan ol,
Qədr istər isən gözə nəhan ol.
Gül salduğidin həya niqabın,
Hər nakəsü kəs alar gülabın.
Ayinə əgər səhannümadür,
Biqədrdür ol çü bihəyadür.
Lalə ki, görür yavuş-iraği,
Var həsrətidin könüldə daği.
Su qıldı qəmu səhani əhya,
Axduqidin oldu bisəru pa.
Ol neyyəri-xanigahi-aləm,
Öz silvəsi etdi izzətin kəm.
Bir neçə zaman kəs andin ülfət,
Məzmuni-sözümnü bilmə külfət.
Ey sanım oğul, bu fikrü tədbir,
Gər qılsa anın məhəbbətin sir,
Səndin kəsilüb bir özgə yarə,
Dil versə dutub rəhi-kənarə,
Məlumnun ola həqiqəti-hal,
Dilxoş o zaman dut, ey niku fal.
Aşiq sənə çox ki, san verürlər,
Bir görməginə rəvan verürlər.

Qansısı olursa ixtiyarın,
Xatir diləsə ki, ola yarın,
Ta qılsən işarə ola həmsər,
Həmsər deməyim qulamü çakər.
Əmrində ola o zirdəstin,
Olmiyə qürurdin şikəstin.
Gər dutmasa ol rəhi-kənarə,
Açmasa nəzər bir özgə yarə,
Qət etməsə rışteyi-xəyalın,
Xahan ola ruzü şəb vüsalın.
Ol hisrdə dutsa şiveyi-səbr,
Çün dövrudin içsə badeyi-səbr,
Gün-gün ona arta iştiaqın,
Sanın yaqa atəşi-fəraqın.
Andin əgər ittisali-dövlət,
Yüz verə ona vüsali-dövlət.
Yadə sala sövri-intizari,
Anlaya o qədri-vəsli-yari.
Səndin dəxi qılmıyə südalıq,
Dutmuyə təriqi-bivəfalıq.
Gülşa ki, eşitdi ol məqali,
Bildirdi nədür anənin xiyali.

BU, GÜLŞANIN DURUR ONA SAVABI

Ol məryəmi-xanigahi-hikmət,
Novbadeyi-baği-əqlü fikrət.
Saldı yüzünə həya niqabın,
Sövda sözüdin yumub kitabın,
Çün görmədi ani məhrəmi-raz

Ahəngi–müxalif etdi ağaz.
Şəmşiri–kəlamə ab verdi,
Anasına bəs səvab verdi:
– Key mədəni–sövhəri–həyatım,
Vey məsdəri–siğeyi–sifatım.
Ey ayineyi–vüsudim anə,
Vey sağəri–bəzmi–sudim anə,
Həqqa ki, sözün qəmu göhərdür,
Sər mənzili–xeyrə rahbərdür.
Amma məni sən çü am bilmə,
Zinhar ki, natəmam bilmə.
Səndin bu hədis bəs əsəbdür,
Bilmən bu kəlamə nə səbəbdür?!
Aya nə durur bu suzū dağın,
Dolmuş nə xəyal ilə dəmağın.
Gördün məni ya niçük səbükray,
Oldum kimə de məhəbbət əfzay?!
Gəl söylə mana ki, kim durur yar,
Qıldum kimə de təəşşüq izhar.
Vərqa ilə qılmaq aşinalıq,
Vermək o çırağə rövşənalıq.
Həqqa ki, degildi ixtiyari,
İnsitməgilən bu dilfigari.
Ta sizdən olunmadı işarə,
Mən gəlmədim aradə şümarə.
Ol mədəni–nəngü mənbeyi–ar,
Əğyar sifət degil səbükbar.
Ta izn olunmasa ol ayə,
Qoymaz qədəm ol hərəmsərayə.
Zahir–batın o məh səbini,
Gördüm qəmu qövlü fel əmini.
İnsan degil ol mələk şəmail,

On mənsə durur həyayə kamil.
Ey aqilə sən, qıl imtəhani,
Ta rəf ola zənni-bədgümani.
Hala ki, səramədi-zəmandur.
Həm dövlətü ömr ilə səvandur.
Vardur mana dəxi namünasib,
Olmaq o səvanilə müsahib.
Minbəd bizə bu iş xəxadur,
Bədnamlığa nə müddəadur.
Mən munu bilürdüm abruliq,
Göstərməsəm ona nixxuliq,
Xəlq edə gümani-bəd qılıb rəd,
Xulqimni yəman, məzasimi bəd.
Hala ki, bu şivə eyb imiş, eyb,
İmdən gerü görsən anlagil reyb,
Qoysam qədəm ər fəzayi-seyrə,
Açsam nəzər ər səmali-qeyrə,
Qaşım tək ola qədim xəmidə,
Müçkan ola xari-çəşmi-didə.
Dil versəm əgər dəxi həvayə,
Ləb açsam əgər dəxi nəvayə,
Dil dərd odunun kəbabı olsun,
Ləb qəm sözünün kitabı olsun.
Gər qazələsəm rüxi-üzari,
Salsam ona zülfi-tabdari,
Kəm olmuyə yüzdən əşki-gülhar,
Hər zülf ola gərdənimdə bir mar.
Gər sürməyə çəşmim etsə ahəng,
Qaşım əgər olsa vəsmədin rəng,
Mil çub ola gözə mili-kuri,
Əbru ola tiği-san zəruri.
Dutsam əgər əl dəxi hənayə,

Xatir sala fərqu saçə sayə.
Hər barmaq ola əzabə bir mar,
Dəndaneyi-şanə ola münşar.
Ənsüm əgər etsəm ayə halə,
Gər busə qılam ləbi-piyalə
Əşkim ola yüzdə dürri-nəbım,
Xuni-dil ağızdəki şərabım.
Gər gərdənə bağlasam gəlubənd,
Xüftanimə dügmə olsa peyvənd,
Zünnar ola gərdənimdəki tar,
Dügmə ola daği-sineyi-zar.
Gər silsilə nəsb edəm səmalə,
Vər xal düzəm rüxi-xəyalə,
Ol gərdənimə ola səlasil.
Bəxtim üzünə o xal ola nil.
Bilmən nədür anə müddəani?!
Gördün bizə sən rəva səfani.
Dünya görənin söz ibtidasi,
Bir özgə rəviş gərək ədasi.
Töhmətzədəliq bizə sitəmdür,
Bu nəqs sözün kəmalı-qəmdür.
Bu rəsmilə ol büti-səmənber,
Səm eyləyüb od, dağıtdı əxgər.
Bir tərz səvabə verdi təzyin,
Əql etdi ona həzar təhsin.
Durdu oradan pəs ol vəfadar,
Məhzi od olub çü şöleyi-nar.
Lölö sifəti o dürri-ismət,
Dutdu o hərəmsəradə xəlvət.
Dəgşürdi libas, batdı yasə,
Dibayi-bədəl qılub pəlasə,
Gördü çü siyahruy bəxtin,

Çəkdi duruban səvadə rəxtin.
Məxsus özə tikdi ol yeganə,
Çün matəmi bir siyah xanə.
Azürdə olub o masəradən,
Yüz burdu səmi-aşınadən,
Qaşı kimi xəm qılub nəhalın,
Zülfi kimi bərhəm etdi halın.
Oldu dünü gün qəmilə məşhur,
Çün didəsi sismin etdi rənsur.
Yox məhrəm ona ki, deyə razın,
Yox qibləsi bağliyə nəmazın.
Hisran ona bəs ki, urdi şəbxun.
Qıldı o əqiqi gəhrüba gun,
Çün gördü anasi ol nigari,
Getdi yelə səbrü qərari.
Bildi ki, nədür məali-sevda,
Az qaldı ki, ola xəlqə rüsva.
Naçar dutub təriqi-çarə,
Dilsulıq edüb o gülüzarə.
Gahi qılır idi səbrə təkid,
Gahi verür idi vəslə ümmid.
El qızların ona qıldı məhrəm,
Ta kim olar ilə ola həmdəm.
Şayəd kəm ola o dərdü daği,
Hasil ola səmidin fəraği.
Ətrafın alub o nazəninlər,
Ol zəri səmalə xuşə sinlər,
Hər birisi bir təriq edüb saz.
Göstərməgə bin girişməvü naz,
Gəh tərək qılub libasi-zinət,
Zahir ola ta səfayi-tinət,
Gəh zinəti-zülfi-xal edərlər,

Ərz ayinəyə səmal edərlər.
Gəh dutuban əl-ayaq hənəyə,
Salub gülü ərğivanə sayə,
Gəh qazələyüb ləbü üzəri,
Gəh tazələyüb güli-bəhari,
Gəh pənsə düzərlər aftarə,
Bağlar başa bəzi zər əsabə.
Gəh bəzi içün o dilrəbalər,
Bin saz edüb ol girehgüşalər,
Meyl etməz idi olara Gülşə,
Qılmazdı o mütləqa təməşə.
Bəs olmadı getdi yar əlindən,
Həm bağı dəlindi xar əlindən.
Yar olmasa əldə ruyi-gülzar,
Həqqa ki, ruxi-ümidədür xar.
Eylərdi zəman-zəman hekayət,
Bəxtindən edərdi ol şikayət.
Bir söz ilə düzdi dəstgahın,
Bağladı olarə məni-rahin
Bəl qansısının ki, var dərdi,
Oldu o qəzalə həmnəvərdi.
Gündüz qılar idi naləvü zar,
Çün gesə olurdu ol sigərxar.
Şəmi görübən özinə həmdəm,
Ol sazə düzür təraneyi-ğəm.

BU, GÜLŞAI-HƏZİNİN ŞƏMBİRLƏ MASƏRASIDÜR

Söylərdi ki, ey güli-həqiqət,
Vey hədiyyi-Museyi-təriqət.

Ey məşəleyi-təriqi-irfan,
Narın mənə nuri-ruyi-sanən.
Ey gövhəri-şəb, çiraği-aləm,
Başında qəra ximari-matəm.
Bu səndə nə oddur, ey bəlakeş,
Oldu nəfəsin təmami-atəş?
Ey gesələr ənsüməni firuzi,
Degil mənə əsli-dağü suzi.
Kimdəndür ola bu piçü tabın,
İşgənseyi-atəşi-əzabın.
Ey sufiyi-ərseyi-ğəramət,
Həqqa ki, bu səndədür kəramət.
San qoyduğidin sifatin artır,
Başın kəsilmür, həyatın artır,
Ey zülməti-leylə qürsi-məhtab
Müstəğrəqi-bəhri-atəşü ab.
Məndin dəxi olgilən xəbərdar,
Nisbət sana məndə qəm füzun var.
Sən bu oda gesələr giriftar,
Mən ömr ilə nari-eşqəyəm yar.
Sən atəşü şirədin müşəvvəş,
Mən saxlamışam könüldə atəş.
Bir od ki, çəkibdürür zəbanə,
Bin suz salıpdurur səhanə.
Andın saçulub gögə şərərə,
Göydürdü yeri qalub sitarə.
Hər nakəsü kəs sənin ənisin,
Məhrəm qəmu razuna səlisin.
Mən sümlədin etmişəm kənarə,
Məhrəm nə rəva xəyali-yarə?!
Gördü o riyazi-qəm nəhali,
Kim şəmi əritdi infəali.

Pərvanəni çəkdi ol miyanə,
Dərd oxuna eyləyüb nişanə.

**BU, GÜLŞA AÇDIĞIDÜR
DƏRD İLƏ PƏRVANƏYƏ RAZ**

Ver ona açub ləbi–iradət,
Key tayiri–laneyi–şəhadət.
Ey şövqə rəfiqü eşqə sadıq,
Ey zahirü batının müvafiq.
Ey nuri vüsalə rah puyan,
Sərgəştəvü vəslı–yar suyan.
Ta bal açasan rüxi–vüsalə,
Atəş düşə rəxti–infisalə.
Mümkün sanadur vüsali yarın,
Vəsl ilə keçər qəmu mədarın.
Sən gər bu rəvişdəsən yeganə,
Məndə dəxi dutmagil kəranə.
Bax gör nə bəlayəyəm giriftar
Yıxdı məni dərdi–firqəti–yar.
Sənsən gesə yar həmvisaqi,
Peyvəstə mənəm çəkən fəraqi.
Sən bəzmi–rüxi–nigarə rəqqas,
Mən sinsi–fəraqi dinlədim xas
Sən ta görəsən səmali–yari,
San töhfəsin edəsən nisari.
Liykən bu mənə degil müyəssər,
Min bəd mənü fəraqi–həmsər.
Sən vəsl fəzasidə xüraman,
Bəzmində çiraği–eyş xəndan.
Mən guşeyi–hisrə paybəndəm,

Xatir nigəranü dıl nəcəndəm.
Dün sübhə dəkin qəm ilə ol yar,
Ənsüm sifəti olurdi bidar,
Nə ruz ona eyşü istirahət,
Nə şam ona bəstəri-fərağət.
Qılmışdı əgərçi qamətin çəng,
Düzmüşdü əgər fəğanə ahəng.
Əldin o buraxmamış məali,
Ümmid ilə daməni-vüsali.
Hərçənd ki, qəm kəsər qərarın,
Qət etməz ümidi-vəsli-yarın.
Bu rıştəyə bağlu eti qadi,
Bir gün açulur güli-muradi.
Əlbəttə, bular bu şami-fırqət,
Bu sübhi-səadət ilə vəslət.
Gündüz-gesə batubən xəyalə,
Ümmid ilə talib ol vüsələ.
Gahi kona zur edərdi hisran,
Bitab olub etdügündə əfqan.
Ta olmuyə kimsə andan agah,
Bu şəri oxurdu əksər ol mah.

Q Ə Z Ə L

Ah, kim dövrani-kəsrov halımı zar eylədi,
Dil pərişan, didə pürxun, sinə əfgar eylədi.
Tikdi keydi-bağban gül üzrə çətri-sayban.
Zülm əli, bidad sövrü bülbülə kar eylədi.
Aqibət ol dəstbürdi-tişeyi-sövri-fələk,
Bünyeyi-eyşim yıxıb iqbali idbar eylədi.
Urdu zəxmi-dilxəraşi xatiri-naşadimə,

Nəqdi-vəsl əldən alıb, hisran ilə yar eylədi.
Eyləyüb məğlub əhvalımnı dövri-zali-dəhr,
Nəqsi-əhd ol nəqz rəy iqrarə inkar eylədi.
Gesələr qəm heyrəti ol aftarın həsrəti,
Bəstəri-sənsabü xəzimni gözə xar eylədi.
Gizlə razın, səbr qıl axır sənə dərman verir,
Ey Məsih, ol kim səni dərde giriftar eylədi.

BU, VƏRQA DUYDUĞUDUR NEYLƏMİŞ ƏÇYAR BİDADI

Bafəndeyi-dəstgahi-əxbar,
Surətgəri-kargahi-asar.
Bu rəngilə nəqş ruyi-karə,
Vermiş qılıb orduni şümarə.
Kim ol güli-növbəhari-xubi,
Başdan ayağa əyari-xubi.
Ol gövhəri-kani-mülki-şəşdər,
Yəni Vərqayi-vəslpərvər.
Hər vəqt ona şövq edərdi tüğyan,
Gülşa evinə olub xüraman
Təqribilə yarını görərdi
Qəm rəxnəsini durub urərdi.
Salub ələ saqivü şərabın
Təmir edər ol dili-xərabın.
Bir gün gəlüb ol təriqi-məhud,
Şayəd görə yarın ola xoşnud.
Gördü yüzə bağılu babi-ümmid,
Nə nuri-qəmər, nə zövi-xurşid.
Şəmi-şəbi-vəsl qayıb olmuş,
Xəsfi-qəmərü kəvakib olmuş.

BU, VƏRQA QILDIĞIDUR ÇƏRXƏ TƏNƏ

Key çərx, nədür bu rəsmi–bidad,
Fəryad işinə həzar fəryad.
Netdim məni dilfıkar qıldun,
Səddi–rəhi–vəsli–yar qıldun.
Çəkdün rüxi–vəsli–yarə pərdə,
Saldun məni səd həzar dərdə.
Qəsdində çu bu idi xəyalın,
Hisran verə aşiqə məalın.
Əvvəl nə idi şərabi–ülfət,
Ol saqi–eyş ilə məhəbbət.
Bir–birə bu iki narəvadür,
Bu aşiqə qayəti–səfadür.
Vardur çü sibillətində nöqsan,
İşin qəmudur səfayi–mehman.
Yol vardır əgər nə rahbərsən,
Dağın var əgərçi bixəbərsən.
Bin didə ilə olubsan əma,
Gərdisdə rəhai bisəru pa.
Yoxdur sana çün həyavü azərm,
Tiksən nola yerə dideyi–şərm.
Qıldı qosalıq qədin xəmidə,
Sən var həman o təngü didə.
Nə tərzi–xəlildür təriqin,
Şahid muna şəkli–mənsəniqin.
Əldən gələni sən etdün izhar,
Məndən dəxi olgilən xəbərdar.
Hər yan qıluban təsəssüs ol yar,

Ta zahir ola rümuzi-əsrar.
Gördü kimə açdı rahi-mənzər,
Nisbət özünə anı giran sər.
Rəf olmuş o şiveyi-səvabiq,
Yox söz əgər olsa namüvafiq.
Bildirdi əsəri-həsudi-bədbin,
Ol məzmə verüpdür özgə ayin.
Ta olmuya gövhəri səbükqədr,
Döndü səbük evə ol məhi-bədr.
Nə kimsiyə dərd qıldı izhar,
Nə kimsə o dərdidin xəbərdar.
Görməzdi münasib ol nikuray,
Öznü əbəs edə xəlqə rüsvay.
İş əql ilə dursa gər nizamə,
Axır yetəsəkdür intizamə.
Pünhan edüb atəşi-dərunin,
Əfsanəyə düzməyüb sünunin.
Gəh dərdi-dil eyləyüb bəhanə,
Durar o vəsilədin fəğanə.
Bəs içməginə şərabi-həsərət,
Qılmazdı dəva qəbuli-şərbət.
Nəql eylədi əxtəri vəbalə,
Qəmdin qəməri dönüb hilalə.
Gahi ki, qıladı zur sövdə,
Bin şikvə ilə düzərdi inşa.
Gizlü durar idi ruz əgər şəb,
Eylərdi fələkni ol müxatəb.
Eşq atəşi ilə gər olam sağ,
Uram yürəginə yengidin dağ.
Səkkiz sipərin dəlüb bilaşək,
Ahim oxu eyləsin müşəbbək.
Gər istər isən rüxi-səlamət,

Məndin–sana yetməsin məlamət,
Döndər dövrün əvəlki halə,
Çək nəqsini zirveyi–kəmalə.
Sananı əmisi–sanım eylə,
Ol ruhi mənim rəvanım eylə.
Bu rəsmilə ol fəraqi–mərdi
Çərxilə dutub rəhi–nəbərdi.
Gördü baxuban o rəzmə kamil.
Səyyarəni nüqteyi–müqabil,
Bir–bir olara yetürdi mizrab,
Hər birini eylədi sigər tab.
Əvvəl qəmərə olub müqabil,
Ol dairəyə düzüb səlasil.

BU, VƏRQA MAHİLƏ RƏZM ETDİGİDÜR

Key mah nədür sənin xəyalın,
Gəh naqisü gəh olan kəmalın?
Nöqsanü kəmalə irdigündən,
Həm nami əmusənü əmuzən.
Guya olara qərabətin var,
Səndin dəxi külfət oldu izhar.
Üzdə sipərindür abginə.
Sana nə rəva təriqi–kinə?!
De ayinənin nədür səbati,
Bir ahilə rəf olur sifati.
Dur saxla bu gün əlində samın,
Rəf olmuya taki nəngü namın,
Ta görmüyəsən bu zərbi–dəsti,
Vermə özünə, bizə şikəsti.

Yoqdur sana çünki istitaət,
Bir özgə əlindədür iradət.
Yüz göstərə yetəsən kəmalə
Gər olmuya dönəsən xilalə,
Pəs məhzi-xəladür urduğun laf,
Ey saf zəmir, özün ver insaf.
Bilmə özünü qəni, gədasan,
Dəryuzeyi-fəqrə mübtəlasən.
Şahid onadur bu rəngi-kahi,
Ainən irsə eyləgil nigahi,
Çün yox idi qüvvəti-sidali,
Pəhlü ona mah qıldı xali.
Pəs açdı Ütaridə səri-kiş,
Aldı əlinə xədəngi-dilriş.

BU, VƏRQANIN ÜTARİDLƏ TƏRİQİ-MASƏRASUDUR

Netdim sana ey dəbiri-aləm,
Vey səfhənəvisi-fərdi-adəm.
Mizan düzüb etmədün şümarə,
Qafil o hesabi-karü barə.
Təhvilə görədür al hesabın,
Gör fazilimi, kəs iztirabın.
Yox faidə yazmağında baqi,
Göndərmə mühəssili-fəraqi.
Ver dəftəri-bəxtimin səfasın.
İslah edə gör olan xətasın.
Təqvim açubən bax ittisalə,
Gör fərdi bərat yaz vüsalə.
Dutsan bu yüzə təriqi-ehmal,

Döndərməsən ər bu haldən hal.
Övraqi-dəfatirini asan,
Bir dəm durub eylərəm pərişan.
Yox səndə təriqeyi-mübazər,
Yıxmış səni fikri-həşvü bazər.
Təblin buraxub yaşur ələmni,
Sal oda dəvat ilə qələmni.
Ey gəsrəqəmi-hesabi-dəftər,
Vey rişvəsitani-həft kişvər.
Nadir əgər eyləsən rəqəm rəhm,
Səhvin səqəri ani qılur zəxm.
Səndin mana yetdi çün xüsunət,
İnsinmə əgər qılam xüsumət.
Gördü çü Ütaridi hərasan,
Nahidə dedi o mərdi-meydan.

BU, VƏRQA ZÖHRƏYƏ İÇİRDİGİDÜR SAMI-ZƏHRALUD

Ey kamili-şiveyi-əğani,
Sazəndeyi-bəzmi-kamrani.
Aldun qopuzun, durub bərabər,
Tərgib edübən sidalə əsgər.
Noldu dutuban təriqi-salif,
Oldu mana gərdişin müxalif?!
Ey novhəsərayi-bəzmi-zari,
Zəxmin mana zəxmi-dilfigari,
Məndin sana yetdi de nə təqsir,
Ol surə nədür bu şurü təşvir?!
Sən qandənü lafi-səngü mərdi?
Nisbət mana zuri-həmnəbərdi.

Ol qövsi-kəmançanın səhami,
Ol bərbətü təblü ney nizami.
Həqqa qəmu səhlidür səlafət,
Sazəndəyə dəviyi-şüsaət.
Tənburəvü udü səngü mizmar.
Qovğa günü udədür səzavar.
Ta sınımaya saxla əldə sazın,
Sındurma təharəti-nəmazın.
Dur bir dəxi səngə urgilən çəng,
Əvvəlki məqamə düzgil ahəng.
Yoxsa verəm eylə guşimalın,
Bağrın dələ çəng görsə halın.
Yüzə dağudub kəmança saçın,
Göstərmiyə xəlqə şəkli-xaçın.
Yox Zöhrədə gördü rəzminə tab,
Az qaldı ki, Zöhrə eyləyə ab.
Andın çevirüb inani-himmət,
Xurşidə yetürdü rəxşi-hiddət.

BU, VƏRQANIN KƏLİLƏK BABINI XURŞİDƏ AÇMAQDUR

Pəs dedi ona qılub nəzarə,
Key sərvəri-zümreyi-sitarə,
Ey Rüstəmi-rəzm, bəbri-xüftan,
Çün rəzmə olanda gərm sövlan,
Açsan kimə dideyi-sitizə,
Oldu nəzərin təmam nizə
Gər qılsa biri sana nəzarə,
Binalığidin dutər kənarə.
Ta çıxdun əyağ qoyub rikabə,

Ta rəxşini saldun izzirabə.
Yeddi iqlim olub müsəxxər,
Sikkə zərə urdu həft kişvər.
Nə faidə, ey çirağı-dövrən,
Sübhün mana oldu şami-hirman.
Hər fərdə yetişdi feyzi-sudin,
İlla mana yetməz oldu sudin.
De qəndasan, ey özünə məğrur,
Hər kamilədür zəvali-məşhur.
Bulduqda zəval irtifain,
Sınuqda o nizeyi-şüain,
Şəb çün batasan siyəh libasə
Məntək, bozula sına əsasə.
Ol dəm duyasan məali-dərdim,
Hali-təni-zarü ahi-sərdim.
İnsə ona dökdü daneyi-raz
Tavus oldu şikari-şəhbaz.

BU, VƏRQANIN DURUR RƏZMİNDƏ MƏRRİXƏ MÜLAQATI

Döndü ləb açub o mərdi-meydan,
Bəhramə ki, ey şüsai-dövrən.
Ey gürdi-xüsuməti-məarik,
Sahib dili-məsləki-məhalik.
İqbal çü oldu həmnışəstin,
Xur qıldı özünü zirdəstin.
Hər qovmə olursa, talein yar,
Lazım düşə xəsmə zilli-idbar,
Eyb olmuya vergilən səvabım,
Nisbət sana yetdigi əzabım

Kimsən durasan rəhi–sidalə,
Yol bağılıyasın rüxi–vüsalə.
Tənha mənü düşmən oldu vafir,
Min bəd dutub xilafı–zahir.
Bu şivədə ol müinü yarəm,
Vergil ələ şəmi–iqtidarəm.
Gər gözləməsən tərifi–yari,
Vər damə buraxmasın şikari,
Səndin dilü didə ola bızır,
Naçar qılam küdurət izhar.
Gər istəməsəm batəm vəbalə,
Səbrə səni eylərəm həvalə,
Gün doğdığının yox ola şanın,
Adın qala, güm ola nişanın.
Çün görmədi anda çareyi–kar,
Bərsisə çevirdi ruyi–inkar.

BU, VƏRQA MÜŞTƏRİDİN TALEİN FİRUZMƏND İSTƏR

Key Müştəriyi–mətai–təhsin,
Məşşateyi–ruyi–bəzmi–amin.
Salsan kimə dideyi–iradət,
Hasıl qıla mayeyi–səadət.
Gər tale ola gərih mənzər,
Ainənə dursa ol bərabər,
Kəsb edə səmali–ruyi–ümmid,
Qədr ilə ola ədili–xurşid,
Hala ki, gedib səfayi–surət,
Bəxtim yüzünü dutub küdurət.
Məhrumi–nəzareyi–nigarəm,

Məğlubi-fəraqü hisri-yarəm.
Düz bir dəxi ruyi-taleimni,
Rəf eylə vüsalə maneimni.
Gər bitməsə dərgəhində kamım,
Gər dolmasa lütfün ilə samım,
Bir dəst ilə zud edəm əgər dir,
Alatü təbəqçini sərazir
Əsbabını dağıdam səhanə,
Bin dağ qoyam sana nişanə.
Hisrin biləsən nədür rümuzi.
Əksilmiyə ömrün ola suzi,
Yetir özünü bizi məlul et,
Bu iki sözün birin qəbul et.
Gördü çü o mövridi-itabi,
Dutmaz dili ta verə səvabi.
Keyvanə yetürdi izzirabın,
Açdı ona şikvəsi kitabın.

BU, VƏRQA ŞİKVƏ BABIN AÇDIĞIDUR RUYİ-KEYVANƏ

Key rütbeyi-qədr ilə müəlla,
Vey hilyei-sədr ilə məhəlla.
Ey sövhəri-sabitatə-fayiq,
Di, üzrdurur sənə nə layiq?!
Səndin bu əməl bəsi əsəbdür,
Aya ki, bu işə nə səbəbdür!
Gər qədr ilə ey büləndpayə.
Saldun yedinsi çərxə sayə.
Leyk oldu nühusətin müzaəf,
Məzmuni-təkəllümün müzəxrəf.

Hər kim ki, sənə olundu mənzur,
Nakamlığına aldı mənşur.
Hər kimə ki, eylədün nəzarə,
İqbal ona eylədi kənarə.
Lütfün kimə sunsa badeyi-nab,
Ta sübhi-qişamət ol qılar xab.
Çün var sənə bu nəti-məşhur,
Ni! Ni ki, sifati-qeyri-məşkur.
Noldu sənə bais, ey sigərsuz,
Evlər yıxasan durub şəbü ruz.
Doldu sitəminlə Qaf ta Qaf,
Dur dutgil üzə təriqi-insaf.
Rəf eylə nühusəti-nəzərni,
Pak eylə xəbisdən ol göhərni.
Şayəd açıla güli-muradım,
Zahir ola üqdədin güşadım.
Gər dutmaz isən təriqi-yari,
Min bəd sənü o ədli-bari.

BU, VƏRQA YETDİGİDÜR SABİTATƏ

Ol farisi-rəzmi-dərdü hisran,
Çün ol yedidin ötürdi sövlan,
Gördükdə ötüb sabitəti,
Tez çərxəsidin ötürdü ati.
Sövda olara yetürdi qovğa,
Bir səmə yoluxdu bisərü pa.
Nə sər olara durur, nə sərdar,
Yox şügli-mühümmü şiveyi-kar.
Başdan ayağa təmam didə,

Xatirələri səmü arəmidə.
Yox heç kimdin olara külfət,
Sövhərləridür təmam ülfət.
Qoyduqda qədəm o sərzəminə,
Atdı buraxıb silahi-kinə.
Hər birini buldu dərdə bir gəns,
Pəs anlar ilə olub nəvasəns.
Key siz qamu suzū dərdə yekdil,
Hər birə səfayi-eşq hasil.
Bu dideyi-bazü çeşmi-giryan,
Bu daği-dili-fəraqi-sanən.
Bidariyi-şəb bu rəngi-kahi,
Verməkdə durur qəmu güvahi
Kim, siz qəmi-eşqəsiz giriftar,
Mən kimi fəraqü hisrəsiz yar.
Ey mən sizə dərd ilə müvafiq,
Bəlkəm sizəyəm qəm içrə fayiq.
Mən guşeyi-qəmdə zarü nalan,
Siz şəm sifət həmişə xəndan.
Qəmxanə edüb məni giriftar,
Fülki-fələk etdi sizni səyyar.
Bu tərz ilə ol qəm aşınasi,
Hər birün olub sifət şünasi,
Gördi nesə dərd qıldı əlam.
Verməz ona bir səvab-əsram.
Bildirdi ki, o qovmi-dil pərişan,
Hər biridür öz işində heyran.
Ol məsləkdə əsirü məsbur,
Öz mətləbidə həzinü məhsur,
Kimsə kola özgənin əsiri,
Qeyrin nesə ola dəstgiri!
Kim özü ola qəmə giriftar,

Özgə ğəminə əsəb qıla çar?!
İçdi qəmudin şərabi–heyərət,
Rəf olmadı ol xümarı–həsrət.
Bəl çəkdi zəbanə suzi anın,
Qəmdin siyəh oldu ruzi anın.
Yox gördü olarda ruyi–vayə.
Axır qəmudin götürdü sayə.
Dərd ilə tərənə düzdi sazə,
Ərz etdi niyaz o biniyazə.

BU, XUD VƏRQAYİ–MƏHZUNUN MÜNASATIDURUR HƏQQƏ

Ey payə düzən bu çar taqə,
Vey dövr verən bu nöh rəvaqə.
Milad çü amədü nəvabit,
Səyyaratü degər səvabit.
Elmin rəqəmində sümlə məlum,
Hökmün qələmində sümlə məhkum.
Səndin qəmunun muradi hasil,
Zaresən, olar sənə əvamil.
Rəhm eylə mənə ki, natəvanəm,
Qıl bəstə şikəsteyi–zəmanəm.
Asizlərəsən müinü qəmxar,
Mən asizə gör nədür səzavar!
Səyyarəvü çərxü sabitati,
Gördüm qəmunun nədür sifati.
Qət oldu çü sümlədən ümidim,
Heç biridən olmadı nəvidim.
Bildüm munu, ey həkimi–dana,
Sümlə yetürür sənə təvana.

Həqqa ki, bu fərə əsl sənsən,
Sazəndeyi-hisrū vəsl sənsən.
Düzdin rüxi-hüsnə sən səmali,
Verdin ona qayəti-kəməli.
Həm eşqi sən eylədün sigərsuz.
Nə suz ki, şəmi-ələməfruz.
Çəkdün məni bənd edüb bu damə,
Saldun qəmə möhnəti-müdamə,
Çün sən qıldun qəmə giriftar,
Həm sən qılqıl əlasi-bimar.
Yəni ki, ümidim eylə hasil,
Sananəyə sanım eylə vasil.
Sənsən çü müəllifi-xəvatir,
Tədbirdəyəm əlasə qasir.
Sayən kimə düşsə möhtərəmdür,
Sövrün qəmu şəfqətü kərəmdür.
Mərhəm dili-zəxmə dərdi-qövrün
Ədl oldu həqiqət içrə sövrün.
Likən bizə yoxdur ol təhəmmül
Ta hikmətinə ola təvəkkül.
Versən əgər imtidadi-hisran,
Qıl qüvvəti-səbrimi firavan.
Vergil mənə istədükdə kamım,
Saxla bu həvadə nəngü namım.
Sungil mənə rahi-səbrdin sam,
Qılma məni xəlq içində bədnam.
Sən görmə rəva durub zəmanə,
Məndin düzə tillərə fəsanə.
Çün məndədür atənün ümidi,
Ümmiddin ona ver nəvidi.
Qılma ani naümid məndin.
Vergil əlinə kilid məndin.

Eylərdi bu tərz ilə münasat,
Qazisinə ərz edərdi hasat.
Gah eyləyübən hüsum sövda,
Anın başına dutardı qovğa.
Ta saxlıya xəbtdin dimaği,
Ta dolmuya sərsər ilə baği.
Ol sahibi–namü nəngü təmkin,
Dərdin öz–özə qılardı təlqin.
Tənhalıq edüb özünə pişə,
Bu bir qəzəli oxur həmişə.

Q Ə Z Ə L

Ah, kim firqət şərabi bağrımı qan eylədi,
Dil pərişan, sinə büryan, didə giryan eylədi.
Açmaz oldu qönçeyi–ümmidimi feyzi–səhər,
Gərçi min gül bağara hər sübh xəndan eylədi.
Bəxti varun, taleyi dun, rütbeyi–iqbali pəst,
Görmədi bir mən kimi ta çərx dövrən eylədi.
Bavüsud rəhmi yox, dün halımı gördü fələk,
Üzə dürrün dağudub, saçın pərişan eylədi.
Eylədi gözdin nihan, öznü o mahi–xərgəhi,
Eylə kim zülmətdə məva abi–heyvan eylədi.
Saldı hər saət ona min üqdəyi–şəkli–həyat,
Ey xoş ol kim hisr işin ölməklə asan eylədi.
Mən vüsal istər olub, hisran mənə ruzi–qəza,
Səddi–rahilə, Məsih, isbati–bürhan eylədi.

**BU, VƏRQA QILDIĞIDUR
HƏM ÖZÜ–ÖZ DƏRDİNƏ**

ÇARƏ

Ol bülbüli-bağ-i-hisrü külfət,
Dil bəsteyi-şaxsari-ülfət,
Zahir dutuban təriqi-nazi,
Pünhan qılub atəşi-niyazi,
Yüz burdi o xaneyi-əmudin,
Döndərdi təriq o süstü sudin.
Yar oldu ona xəyali-yari,
Keçər o xəyal ilə mədari.
Likən bilməzdi ol müşəvvəş,
Ol xərmənə kim buraxdı atəş.
Aya, bu nətisə yardandür?
Ya bülbülə sövr xardandür?!
Bir gün ona əql edub dəlili,
Sərmənzilə yetirüb zəlili,
Dedi pəs ona ki, narəvadür,
Məşhul işə qəm yemək xəxadür.
Dutgil yüzə rahi-imtəhani,
Təhqiqə yetürgilən gümani.
Gər yarıda durur təriqi-sabiq,
Bu qəmdə durur sənə müvafiq.
Bil minnətü çəkgilən səfasın,
Ta ömr ola hisrinin bəlasın.
Vər dutmuş ola rəhi-xilafi,
Qalmamış ola əvəlki lafi.
Nesə yaxa sanı nari-hirman,
Bu bağdə gül durur firavan.
Dil verməgi yari-bivəfayə,
Salmaqdür özü əbəs səfayə.
Təlimi-dəbiri-əql təsir,
Qıldı ona, saldı yenlə təşvir.

Fikr eylədi yazə yarə məktub,
Ta zahir ola xəyali-mətlub.
Aldı ələ xameyi-göhərsəns,
Ol tişə ilə əyan edüb gəns.
Ahuyi-xəta gəlüb xüramə,
Ol ərsədə müşk saçdı kamə.
Sananına ərz qıldı halın,
İzhar edübən qəmə məlalın.

BU, VƏRQAYI-HƏZİNİN NAMƏSİDİR SANIBİ-YARƏ

Ünvani-kəlamə düzdü rövnəq,
Yazdı ona nami-namiyi-həq.
Ol şahi-səriri-mülki-həsti,
Ol sahibi-sahi-bişdəsti,
Danəndeyi-nəqşi-ruyi-əsrar,
Xanəndeyi-xətti-lövhi-əfkar,
Andandür olan nizami-aləm,
Tərtibi-müzəlləlü mükərrəm.
Çün həmd ilə naməsin müsəddər
Qıldı asub anda dürsi-gövhər.
Tiri-giləsin qoyub kəmanə,
Sananını eyləyüb nişanə.
Yazdı ona key mənim rəvanım,
Viraneyi-təndə gənsi-sanım,
Ey nameyi-bəxtimin səfasi,
Tən məhsəsi, didə rövşənasi.
Noldu səbəb eylədün südalıq,
Nə baisi-qəti-aşinalıq?!
Əvvəl nə idi o gərmiyi-dil,

Axır nədurur bu fikri–batil
Düşdü çü təbibə ehtiyasım,
Gör başın üçün nədür əlasım?!
Mən bilməz idim fəraq dərdin
Hisr odidə ehtiraq dərdin
Yaxdı məni atəşi–fəraqın,
Yıxdı məni dərdi–iştiaqın
Əyyami–vüsalın eyləyüb bad,
İşim dunü gün fəğanü fəryad.
Zülfün kimi tirə ruzigarəm,
Bərhəmzədə vəzi–karü barəm.
Ağzın sifəti daraldı xuyım,
Tən etdi zərirə rəngi–ruyım.
Yadi–ruxün ilə əşki–gülzar,
Sibü bəğəlimni qıldı gülzar. ,
Bilməz bu həzinü zarü məhsur,
Ol firqətinin qəmilə rənsur.
Səndin bu qəziyyə imtəhandur,
Ya məhz təvəhhümü gümandur.
Ya vəsvəseyi–həsudi–bədbin,
Bədxahlığından etdi təqlin.
Kim keçə bu tərz ilə mədarın,
Rəf ola vəfadə etibarın.
Səndin əsəb, ey büti–yeganə,
Neyrəngi–fəsaneyi–zəmanə.
Ta kim yetə döndərə məzasın,
Ola bu nəsihət ehtiyasın.
Doldurma dəmağə bu xəyali,
Öz fikridə rişteyi–məhali.
Hərçənd olasan mənə giransər,
Pünhan edübən o nəxlidin bər.
De, səbrdin özgə nə əlasım?

Kimi bula dönsə gər məzasım.
Ol danəvü damü zülfü xalın,
Peyvəstə səlasili-xəyalın,
Qılmış məni şövq paybəndi
Etmiş tənə hisri-dil nəcəndi.
Ta ömr olalı sənə əsirəm,
Olsam nola şəh sənə fəqirəm.
Səndin dutuban rəhi-kənari,
Dil bulsa əgər bir özgə yarı,
Düşsün yoluma həzar müşkil,
Qəndili-məzarım olsun ol dil.
Açam nəzər ər südayə, ey yar,
Mücgan ola gözdə növgi-mismar.
Ey laleyi-növbahari-ülfət,
Vey qönçeyi-rövzeyi-məhəbbət,
Eyb olmaz əgər qılam səvali,
Ta vəsvəsədin yığam xəyali,
Noldu o məhəbbətində lafın,
Vəshi nədurur bu etigafın?!
Ol vəsl günü içəndə badə,
Verdin sənə eşqə min ziyadə.
Xalidür o söz bu gün əsərdən,
Ya yox xəbərim mənim xəbərdən.
Gər dutmamış ülfətin giranə,
Xani degilən ona nişanə?!
Zahirdə əgər məvanein var,
Dərdi-dilin eyləməkdən izhar.
Dur salma məni bu bəd gümanə,
Yaz namə gətürməgil bəhanə.
Düz meyvə o nəxli-etimadə,
Ver hamili-səfheyi-vidadə.
Ta hirzim ola hüsumi-qəmədə,

Tüğyani-məşəqqətü sitəmdə,
Gər oldu isə məhəbbətin sir,
Dəxi ona nə əlasü tədbir?!
Yegrək məni eyləmək xəbərdar,
Xeyrin ola nesə olsun, ey yar.
Sən dut o təriqü mən bu rahi,
Hər biri-birə verə güvahi.
Zahir ola bu-ikidə gövhər,
Bir rəsm ola hər birə müqərrər.
Mən şükr ki, möhkəməm vəfadə,
Hisranına qayiməm səfadə.
Qoyman əldən təriqi-yari,
Badə vermən bu nəngü ari.
Bin suz ilə ol qəm aşınasi,
Yazdı nə ki, var müddəasi.
Çün mənzil kəsdi rəxşi-xamə,
Təhriri yetişdi ixtitamə.
Pəs dayəsini görüb nihani,
Əsrarinə məhrəm etdi ani.
Key anə, mənim gör iztirabım,
Guş eylə sözüm verüb səvabım.
Yox məndə həmin fəraqi-dildar
Səndin sənə dəxi çox giləm var.
Bir gəz dimədin nə hali-zarın,
Nə baisi-iftiraqi-yarın?!
Sən anmasan ər məni-figari,
Bəs kimdən umum təriqi-yari?!
İstərsən əgər xəti-məafi,
Təqsirinə qılğılən tələfi.
Bu naməni al, apar o yarə,
Anın xəbərin gətür bu zarə,
Əmma sənə bir vəsiyyətim var,

Kimsə gərək olmasın xəbərdar.
Xoş ol ki, həyati ola qalib,
Azərm ilə kəsib elə mətalib.
Əqli düzə payə dəstgahə,
Rəyi tökə danə mürği-sahə.
Dayə eşidüb o masərani,
Bildir nədür əsl-müddəani.
Til açdı ki, ey gözüm çirağı,
Sən mayəsi, gönlümün fərağı.
Qılmış qosalıq məni pərişan,
Vermiş mənə tab duki-dövrən,
Yox göz nuri görəm səmalın,
Sən nəqşi durur rüxi-xəyalın.
Qafil məni qıldı natəvanlıq,
Çəng etdi qədimni sərgiranlıq.
Rəglər bədənimdə sazi-tari,
Yetdi mənə guşməli-xari,
Gər yox xəbərim bu goftgudin,
Qafil olam ər bu rəngü budin.
İnsinmə ki, səndin oldu təqsir,
Nesə bilə rəmzi-qeyb mən pir.
Hala məni eylədən xəbərdar,
Duydum ki, nədir rümuzi-əsrar.
Əvvəl gödübən görüm nigarın,
Kim nesə durur sənənlə yarı.
Gər anda bulam nişani-ülfət,
Asandur o gün əlasi-külfət.
Atəş buraxam o infisalə,
Hisrani bədəl qılam vüsalə.
Vər görməsəm onda dərdü suzi,
Ol sabiqə lafdin rümuzi.
Var anda dəxi əlasə rahim,

Çoxdur bu rəvişdə dəstgahim.
Qıldun məni çünki sirrə məhrəm,
Dur çəkmə dəxi məşəqqətü qəm.
Tez hasil edəm nədür muradın,
Süst etmə bu qövlə etiقادın.
Pəs naməni aldı ol köhən sal,
Mürğinə anınla bağladı bal.
Uçduqda yetişdi bürsi-yarə,
Kim anda idi o mahparə.
Xali görüb ol evi nəzərdin,
Qüfl açdı durub dəri-xəbərdin.
Tapşurdi əmanəti-nihani,
Şərh etdi sifarişi-zəbani.
Peyğaminə eylə düzdü ahəng,
Kim qıldı o sərv-i-qamətin çəng.
Ta açubəni görə kitabı,
Min piç ona saldı iztirabi.
Ta sayə sala ona hümayi,
Öpüb başı üzrə qıldı sayi.
Pəs saçdı açub o nik mənşər,
Ol ənbəri-xüşgə gövhəri-tər.
Nəqdi-dil edüb anın nisarın,
Arturdi dəmadəm etibarın.
Gördü yazılan kəlam-i-pakin,
Oxudi hədisi-dərdnakin.
Duydu o hərifi-dərdi həmdəm,
Sananəsini vəfadə möhkəm,
Bildirdi nədür ol nükatə məzmun,
Hər şikvəsi bin vəfayə mərhun.
Yazmış gile gər o masərayə,
Vardur həqi çəkdügi səfayə.
Likən bilməz ki, bu giriftar,

Nə dəklü bəlavü dərdədür yar.
Munda qəmi-hisrədür do çəndan.
Zindani-bəla içində heyran.
Zahir dəhrin bu masərəsi,
Hər kimsəyə bəllü öz səfasi.
Bildi yoqdur ötən səfadən.
Sananəsinə xəbər bəladən.
Ərz etməkə vasib oldu halın,
Keyfiyyəti-durivü məlalın.
Aldı ələ zağı-bustani,
Saldı yola tutiyi-bəyani.
Az ləfzilə ol büti-vəfadar,
Çox dərdini yarə qıldı izhar.

SƏVABİ-NAMƏDİR

BU, SANİBİ-GÜLŞAİ-MƏHZUNDAN

Tuğrayi-səhifə nami-bari,
Sanım ola adının nisari.
Ol düzdü şükufeyi-məhəbbət,
Bu bağı-səhanə badi-ülfət.
Hisran gesəsi vüsal ruzi,
Andin almış bu zövqü suzi.
Pəs ey dili-didə rövşənasi,
Mən, sən degülüz qəza xüdası.
Çün əldə degil inani-təqdir,
Dutmaq nə rəva təriqi-təkfir.
Gülşadə gər ixtiyar oleydi,
Öz rəyi ilə mədar oleydi,
Haşa ki, qıleydi ol südalıq,
Səndin kəsə idi aşinalıq.

Bu firqətə mayeyi səburi,
Oldu mənə qayəti-zəruri.
Gər istər isən nədür mədarım,
Bilmək diləsən vəfadə arım,
Öz halına öyləgil nəzarə,
Düzgil məni dəxi ol şümarə.
Bilmək diləsən gər, ey nikuru,
Kim kəsdi durub bu suydən su,
Ya kim bu büsati-eyşi qarət,
Qıldı açubən dəri-xəsarət,
Ya kim məni səndən eylədi dur.
Kim qıldı bizi bu dərdə rənsur.
Örtüb yüzə ehtiyat babın,
Təhrirə gətürmədim səvabın.
Leyk ey güli-şaxi-dilnəvazi,
Vey bülbüli-baği-eşqbazi,
Qıldım bu tərəfdə hər xəbər var
Əsrarinə dayəni xəbərdar.
İzhar edübəm nəqirü qətmir,
Bir-bir sənə eyləyəndə təqrir,
Məlumun olur həqiqət, ey yar,
Bu rəxneyi-vəslə urdi kim xar.
Əmn olgilən, ey mənim həbibim,
Asudə ol, ey mənim təbibim.
Var sanıma ta ki nəqdi-həsti,
Ruhim qıla sismə tənperəsti.
İqrarıma eylər olsam inkar,
İqrarın ola qənimin, ey yar.
Gər döndərəm etdigüm qərarı,
Bu şivədə xəsmim ola yarı.
Gər qeyrə ola rüxi-nəvidim,
Məsdud oluna dəri-ümidim,

Gər adını unuda bəyanım,
Tovhiddə kəng ola zəbanım.
San özgədin istər olsa vayə,
Daim düşə anda ahü vayə.
Dil özgiyə açar olsa mənzər,
Səd çək ola çün bəri–sənubər,
Məndin sənə bu hədis bəsdür,
Sər məhmilə naleyi–sərəsdür.
Kim eyləsə seyri–bağə adət.
Sər sayeyi–sərvidin fərağət.
Hala ona məskən ola gülxən,
Di xatiridin çıxarmı gülşən?!
Ey dərdə qılan məni giriftar,
Qıl hikmətilə əlasi–bimar.
Gər mərdsən uymagil xəyalə,
Bir fikr edə görgil ittisalə.
Hisran qəmi iszədür dəlalət,
Qüdrət sənə var, nədür bu halət?!
Həm sən olasan fəraqə həmduş,
Hisran mənə həm ola həmağuş.
Bəs məndəvü səndə, ey nükufal,
Noldu degilən təfavütü–hal?!
Səndə ola aləti–şünayi,
Verə bizə abi–qəm südayi.
Sən dəxi mənim tək olasan qərq,
Bəs bu ikidə degil nədür fərq?!
Nesə olasan həyayə tabe,
Azərm çox oldu rizqə mane.
Sən şiri, bu şiveyi–qəzali,
Rənsur edə arzu xəyali,
Eyb ola sənə durub ayağə,
Mərhəm qoya gör bu zəxmi–dağə.

Algıl ələ şiveyi–həcəbri,
Vergil yelə müqtəzayi–səbri.
Gər əmr ilə gəlsə–getsə qasid,
Düşməz ələ daməni–mərasid.
Dəmdür ki, bulaq vüsaldin keyf,
Bir fikr edə gör ki, vəqtdür heyf.
Getsə belə eyşi–zindəgani,
Yəni ki, bu mayeyi–səvani.
Nə faidə de o gün vüsala,
Nə syd o hali–ittisala.
Güldən gedə çün tərəvətü rəng,
Bülbül dəxi bağə qılmaz ahəng.
Töksə pəri–əndəlibi idbar,
Duzəx onadur fəzayi–gülzar.
Gülzarə xəzan yetürsə afət,
Göz açmıyə ona çeşmi–rifət.
Bu tərz ilə ol büti–səmənber,
Düzməkdə hənuz iqdi–gövhər.
Xətm eyləmədin qələm nükati,
Sövda ilə pür dili–dəvati.
Bin nüktə hənuz dildə məknun,
Gül vermədə şaxsari–məzmun.
Şövq eylədi anda tey müsəssil,
Ol məsmeyi–xasi qıldı yekdil.
Ahəstə verüb rəsuli–yarə,
Dərdi–dil ona qılub şümarə.
Çün anladı qasidi–nigufal,
Gülşadə nədür həqiqəti–hal.
Dedi qılubən həzar təhsin,
Key çak təni–vəfavü təmkin.
Qəm çəkmə ki, axır oldu hisran,
Getdim–ki, qılam bu dərdə dərman.

Durdi oradan rəvan səbükxiz,
Vərqayə özün yetürdi ol tiz.
Ol şəhneyi-eşq dəstyari,
Verdi gülə mücdeyi-bəhari.
Zinət düzübən rüxi-pəyamə.
Ərz eylədi halü verdi namə.
Vərqa açub oxudi kitabı,
Fəhm etdi məaniyi-xitabi.
Buldu qəmu ol xüsəstə girdar,
Yaqutinə qarşu dürri-şəhvar.
Duyduqda nigarının vəfasın,
Ol babdə çəkdügi səfasın.
Birinə yüz artdı dərdü suzi,
Oldu qəmdən siyah ruzi.
Saldı ona eşq şurü qovğa,
Qeyrət başına çıxardı sövda.
Qovğa ani çəkdi izzirabə,
Sövda ani saldı piçü tabə.
Nə vəslə bular rəhi-səlamət,
Nə səbrə təriqi-istişamət.
Keyfiyyəti-şövqi-vəsli-sanan,
Azürdegiyi-xümarı-hisran.
Bərhəmzədə qıldı eylə ani,
Az qaldı qəfəsdən uça sani.

BU, VƏRQA DAYƏSİNİN DƏRDƏDİR TƏDBİRİ-DƏRMANI

Dayə baxuban o dilfigarə,
Heyran oldu o karü barə.
Bildi ki, batubdur ehtiyasə,

Möhtas hərifdür əlasə.
Var sineyi-gərmü ahi-sərđi,
Bilməz nədurur dəvayi-dərđi.
Dedi ona, ey mənim ümidim,
Bu babdə var sənə nəvidim.
Qoy, qüssəni yemə qəm firavan,
Verdi güli-vəsl şaxi-hirman.
Getdim ki, düzəm o davə xəsli,
Bu ruzi-fəraqə şami-vəsli,
Bu halə müqarin ol kəman qəd,
Çün tir özün andin eylədi rəd.
Filhal o hərimi-xasə məhrəm,
Vərqa anasına oldu həmdəm.
Xatun ani gördü bəs girami,
Göstərđi lüzumi-ehtirami.
Ol məhfili-üns həmnışini,
Məqsudə dutub rəhi-kəmini.
Təqrib ilə ta o masərani,
Xatuninə söylədi nihani.
Nigah o dərri-bəhri-ismət,
Banuyi-hərəmsərayi-iffət,
Tuti sifət oldu nüktəpərvaz,
Pəs dayəni qıldı məhrəmi-raz.
Key sahibi-rəyü əqlü fərhəng,
Vərqa qəmi qıldı qamətim çəng.
Bir neçə zəmandur, ey nikuxuy,
Görmən o gülə tərəvətü buy.
Gün-gün o gülün gedər güləbi,
Artar tənü sanə, ıztırabi.
Açmaz üzə babi-sirri-mübhəm,
Qılmaz məni həm o razə məhrəm.
Məqul ola eyləyəm əlasın,

Məkrüh ola döndərəm məzasın.
Ömr ilə odur çü nəqdi–kanım,
San sismimə, sismə oldu sanım.
Dövrən olalı o bəhri–zasir,
Bir dūr bu sədəfdən–etdi zahir.
Əyyam olalı mənimlə həmtaş,
Bir nəqş bu lövhə çəkdi nəqqaş.
San parəsi, gözümün qərası,
Dil mətləbi, ruh müddəasi.
Əvvəldə gərək əlasi–bimar,
Getdüksə olur davası düşvar.
Dayə ki, eşitdi ol məqali,
Bər verdi şükufeyi–xəyali.
Pəs söylədi, ey бүti–yeganə,
Məh peykərü Müştəri–nişanə.
Sən dərdi–dərunin etdin izhar,
Məndin sənə dəxi bir xəbər var.
Bu piri–şikəsteyi–diləfkar,
Vərqa qəmidin olub xəbərdar,
Anladım olan bu dərdü suzi,
Duydum bildim nədür rümuzi.
Durdum o həvadə süstü suyə,
Mindim o səməndi–arzuyə.
Gülşa evinə güzar qıldım,
Təhqiqi–o karü bar qıldım.
Sən görmiyəsən ki, zisri–madər,
Qılmış o məhi–siyah məsər.
Matəmkədə künsi–etikafi,
Dutmuş anasi rəhi–xilafi.
Hasil bu anın xəyali–xami,
Mahiyyəti–vəzi–natəmami.
Sizdən dutmuş rəhi–gəranə,

İstər salə ləlin özgə kanə.
Ərz eylədi dayə çün həqiqət,
Ol mahə müzaəf oldu külfət.
Ey anə, dedi səvab qıldun,
Agah bu dilxərab qıldun.
Versəm sənə pay müzdi–sani,
Bir bəzli–həqirdür nihani.
Zahir sənə verəm ol qədər mal,
Müşkül ola nəqlü həllü tərhal.
Ver oğluna mücdə, ey nikuxah,
Çün hali–dilindən oldum agah.
Həm həslə qılub ona nigarın,
Şadan qılayım dili–figarın.
Pəs dayəyə qıldı çox ətalər,
Yola salub eylədi sənələr.
Xəlvət qılub ol hərəm nigari,
Çağırdı hümami–namdari.
Dedi ona gizlü Vərqa halın,
Gülşanın anasının xəyalın.
Ol bəbr nicadü şiri–millət.
Dedi ona key güli–məhəbbət,
Layiqmi durur bu qədrü şanə,
Övrət sözüni salam miyanə.
Kamillərədür kəməli–nöqsan,
Nəql edə aradə hərfi–nisvan.
Qeybətdə nölur duran itabə,
Yüzdə desə sayulur hesabə.
Dir aqıl olan o goftguni,
Eylərmi əbəs bu arzuni.
Qəm yeməgil, ey mənimlə həmsər,
Anlar manadur kənizü çakər.
Bir iş ki, qılam ona işarə,

Qadir nə ki, dutalar kənarə.
Min xiffət ilə dutub giriban,
Gülşanı bu gün gətirmək asan.
Likən düşə dillərə fəsanə,
Tənə oxuna olam nişanə.
Rənsur ola xatiri–bəradər,
Külfət bitə ol nihaldin bər.
Yegrək bu ki, edəlüm ərusi,
Salub işə təblü nayü kusi.
Həm xəlqə ola bu hal məşHur,
Həm izzət ola aradə mənzur.
Arta dəxi qədrü şani–Gülşa,
Həm ola süruri–sani–Vərqa.
Muni dedi çünki ol niku nam,
Filhal hilalə qıldı əlam.
Key qüvvətü qüdrətim pənahi,
Fərqi səri–mülkə tasi–şahi.
Məlumum olundu kim tüfeylin
İşrət dəmidə süruri–seylin.
Qərq olmuş o ləsseyi–məhalə,
Salmış o məhal ani xəyalə.
Kim dutsa xilafi rəsmü adət,
Gümrah ani eyləmiş şəqavət.
Zinhar sənə–vəsiyyətim var,
Dutgil muni səd həzar zinhar.
Məruf ola ürfi qoyma əldən,
Zən naqisdür, saqın xələldən.
Bildün sən əgər bu masərani.
Razi oldun de əql xani?
Qafilsən əgər olan səfadən,
Yoxdur xəbərin o masəradən.
Həqqa ki, bu nəqsidür kəmalə,

Qafil olasan ev içrə halə.
Ey bəxt ilə dövlətim pənahi,
Yetdükdə bu nüktələr gümahi.
Külfət düzüb etmə qəti-işrət,
Bil muni nəsihətü nə külfət?!
Zahir sənə olsun, ey qərindaş,
Munlar qə mudur başına şabaş.
Bir muyini vermənəm səhanə,
Sənsən atə-anədin nişanə.
Hala budur iqtizayi-adət,
Çün saətədür qərin səadət.
Lütf ilə məni qılub sərəfraz,
Əsbabi-ərusi edəsən saz.
Budur qərəzimdə, ey bəradər,
Həmduş ola sərvə ol sənubər.
Ol gül ni bu şaxə eylə peyvənd,
Vər qanı ümiddin bərumənd.
Ol ləl gərək düşə bu kanə,
Bu sism gərək yetə rəvanə.
Ol neyyəri-ovsi-dustkami,
Rövşən qıla dün hərəmsərami.
Ol şahidi-gül düzəndə bazar,
Bu bağə ola siraği-gülzar.
Ey bəzmi-nişatü eyşə samım,
Banu Qəmərə yetür pəyamım.
Pəs söylə ona ki, ey qələtray,
Bu danişə olma səhl fərsay.
Vər qani zəlilü xar bilmə,
Bu şüğli özünə ar bilmə.
Gər ləldür ol, bu lölöyi-nab,
Mərsan isə ol, bu dürri-sirab.
Ol gülbin isə bu nəstərəndür,

Nacu isə ol, bu narvəndür.
Ol mahi-şəbü bu neyyəri-ruz,
Ol-qədri-düni, bu eydi-novruz.
Ol şəmi-şəbi-hərəmsəradur,
Afaqə bu bizəyi-ziyadur.
Ol zöhrə misal, bu müştəri fal,
Məh bəxt o, bu, aftab iqbal.
Gülşadur əgərçi abi-heyvan,
Vərqa sisimi-səhanədür san.
Ol hüsn ilə gərçi nazənindür,
Bin onsiləyn muna rəhindür.
Ol bişeyi-ismət içrə haris,
Bu təxt ilə tasə oldu varis.
Vərqa ki, bu gün-kəmalədür taq,
Hər nətdədür şəhiri-afaq.
Həm rəzmdə xətm ona şüsaət,
Həm bəzmdə hətm ona səxavət.
Ol aqilədin bu tərzü üslub,
İzhar sifati-qeyri-mərgub.
Nisbət bizə çünki narəvadur,
Həqqa ki, təvəhhümi-xətadur.
Yəxşimi olur bu eyləmək laf,
Sizdən dilərəm bu sözdə insaf.
Yüz döndərib edəsiz südalıq,
Mən sağ hənuz bivəfalıq.
Vərqa zahir ki, növsəvandur,
Ləhvü ləb ilə kamrandur.
Yox-var demən anın qüruri,
Hər yaşə bir əmrədür zəruri.
Vəzi əgər olsa namülaim,
Dutma muni xatirində daim,
Zira yox o şivənin dəvami,

Tez püxtə olur o kari-xami.
Andin əgər oldun isə rənsur,
Pəs mən degiləm aradə mənzur?
Xidmətdə ol eylədisə təqsir,
Təqsir xud etməmiş məni pir.
Mən bilmən anın işində nöqsan,
Bağışla gər oldu isə üsyan.
Tərtib etgil sihazi-düxtər,
Dəmdür ki, gələ bu bürsə əxtər.
Məsmu degil dəxi bəhanə,
Vəqt oldu qədəm qoyub miyanə.
Var fürsətin eyləgil ərusi,
Nagah ki, çərxi-abnusi.
Qəlb edə bu hali özgə halə,
Sağər sına tökülə piyalə.
Asudə dil ol bu sözdin, ey mah,
Dur eyşidin etmə dəsti-kytah.
İrsal edəm ol qədər zərü sim,
Kim düşə zəminə lərzədin bim.
Xətm oldu çü hökmi-əmrü əlam,
Əzm eylədi bin qüdusi-ilham.
Təbliğü ədayi-şərti-tənzil,
Qıldı düzübən kəlamə tərtil.
Bulduqda hilal övsi-iqbal,
Keyfiyyəti-qalü nəşeyi-hal.
Xislət aparub o rəngü budin.
Hikmət suyu ilə şüstü şudin.
Til açdı durub ki, faif ənna,
Bizdən bu səvalədür ətənnə.
Çün oldu o şahdən işarə,
Bu mücdədudurur bizə bəşarə...
Fərman-fərmanü ray-rayi,

Əvvəlki qərardur qərari.
Pəs döndü o qasidi–göhərsəns,
Salmış əlinə kilidi–ol gəns.
Qıldıqda zəxirəsin şümarə,
Dapşurdi hümami–namdarə.
Pəs ol sözü pak, özü nəmazi,
Dutdu yüzə şügli–karsazi.

HÜMAMINDIR BU DURMAQ QILUBAN OĞLU İÇÜN SURİ

Saqi, məni yıxdı zəfi–halım,
Qərq eylədi qülzümi–vəbalım.
Xali görürəm əlində sağər,
Sənnətdə nədən yox oldu gövsər?
Noldu degil ol rəhiqi–nabın
Bəhsət abın, rüxi–şərabın.
Xümxanədin al o qıflü bəndi
Pür eylə kəduyi–nuşxəndi.
Doldur ələ alubən piyalə
Məhsurləri yetür vüsalə.
Ta nesə olam fəraq əsiri,
Bir sam ilə eylə dəstgiri.
Hisranü təəşşüqü səvani
Hər birisi od durur nihani.
Gər hər üçü göstərə səmali
Bir kimsədə de nə ola hali?
İmdi mənəm ol üçə giriftar,
Səndin mənə rəhmdür səzavar.
Lütf ilə kəm eylə dərdü daği,
Sun vəsli–şərabidin ayaği.

Keyfim verə bəzmə ruyi-tazə
Rüxsareyi-nöqlə rəngi-qazə
Çün ol düri-dürsi-bəhri-miknət
Əsbabi nikahə saldı himmət.
Hər çəndin eylədi müqərrər
Min fərd töküb hesabi-dəftər.
Bin əsb əqiqi-bərq rəftar
Rəd avazü mürəssə əfsar.
Məhməl çülü sim nəlü zər zin,
Sərsər seyranü kuhi-təmkin.
Sövlan günü rəxşi-vəhmə sabiq
Dövrən dəmi bərqi-hifzə fayiq.
Bir dəm kişi çəkməsə inanın,
Şərqin qərbə verür səlamın.
Bin üştüri-püştə püştü-xoşmu
Tən sürxü siyah çeşmə zanu.
Ol məhmələ bin himar edüb dərs,
Bin əstəri-pürbəhavü kəm xərs.
Bin mişi-hərirpəşmə məh düm,
Bin sur tən əsgəri siyəh süm,
Bin rətli-əbirü müşkü ənbər,
Bin dürsi-əqiqü ləlü gövhər,
Bin vəznə gümüş, həzar mən zər,
Bin vəqr nəbatü qəndü şəkkər,
Bin sadə qulam, sim-qəbqəb,
Mu sünbülü ru gülü şəkər ləb,
Bin sariyeyi-lətifü çəngi,
Çinivü xətayivü firəngi.
Hər yerdə ola nə sins faxir,
Səm eylədi sümlə ol əkabir.
Hər növidin ol həzar xələt,
Düzdü rüxi-karə verdi ziynət.

Bu sümləni qıldı ol yeganə,
Əsbabi-nikah üçün rəvanə.
Çün ol səri-xeyli-izzü iqbal
Bu şüglidin oldu fariğübal.
Yığdı məruf əhli-hali,
Məşhur əkabrü əhali,
Bir bəzmə ki, etdi anda bünyad,
Kim görməmiş ani adəmizad.
Açdı rüxi-xan, bəxşişi-am,
Nemət yığuban dağıtdı ənam.
Əlvan təam edüb mühəyya,
Hər növü qüsurdin mübərta.
Əqsami-mühəlvıyatü şirə,
Yetməkdə qəliləvü kəsirə.
Ənvai-tənəqqilati-san nəf.
Əsnasi-mükəyyəfati-qəm dəf.
Əsnafi o meyvəhayı-nami,
Misri ilə tayıfivü şami.
Əlhəqq nə dilərsə anda xatir,
Firdövs sifət aradə hazır.
Vərqa dəxi rəf edüb məlali,
Eyş etmək üçün yığub xəyali.
Həmtaşlərinə yazdı namə,
Yığdırdı o bəzmi-ehtiramə.
Həmduş qəmu əmirzadə,
Xurtək dilü çöhrə safü sadə.
Bibakıyi-nəşeyi-səvani,
Səmiyyəti-bəzmi-kamrani,
Vermiş olara nişat dövrən,
Qılmış qamunu çü sübh xəndan.
Yox xəb olara çü çeşmi-lalə,
Ləbxəndədə çün dəmi-piyalə.

Gəh şer oxuyub, gəhi rəvayət,
Gəh eşqidin eyləyüb hekayət,
Gəh nüktəsəray olub ədəbdin,
Gəh zülfü üzərü çeşmə ləbdin,
Gəh der biri öz məhəbbətindən,
Ol eşqi–filanə ülfətindən.
Gah ol birinin sədayi–sazi,
Zövq ilə edər tərəbnəvazi.
Açub bir oxur rəfiqə fərdin,
Hiss azarın, fəraq dərdin.
Bəzi başidə həvayi–ali,
Bəzidə sifati–laübali.
Bəzidə əszidür təkəbbür,
Bəzidə əszidür təhəyyür.
Həs ki, o qövmi–nikmənzər,
Hər birisi bir təriq edüb sər.
Əsbabi–nişatü eyş hazır,
Hər nə diləsən aradə vafir.
Hər kimə nə olsa arzusi,
Ol rah ilə pür olur səbusi.
Əmma büti–sitəmrəsidə,
Yəni Vərqayi–qəmkəşidə,
Gər eylər idi şegeftə zahir,
Olmazdı vəli şegeftə xatir.
Görməz xali kölnünü qəmdin,
Sərvən azadə ol ələmdin.
Guya ki, anın dili–nizari,
Fəhm etmiş olan məali–kari.
Duymuş ki, verür təgərg–tüğyan,
Ol kəşti–ümidə bari–hirman.
Olmaz bu dəva nəsibi–rənsur,
Bu surə durur nətiseyi–şur.

Heyran özü həm o vəzü halə,
Qərq olmuş o lüsseyi-xəyalə.
Likən çü anındurur bu qovğa,
Naçar qıladı dəfi-sevda.
Saət-saət durub niyazə,
Ol səşnə verirdi ruyi-tazə.
Bu yüzdə var ər fərağəti-dil,
Gülşa tərəfindən olma qafil.

BU, GÜLŞƏN XUD TƏMAŞAGAHİ- BƏZMİ-SURİ-GÜLŞADIR

Əsbabi-təhəmmüli-ərusi,
Qılduqda hilalə paybusi,
Buyurdu düzün yəraqi-suri,
Tərtib edün aləti-süruri.
Söz yolda hənuz kam fərsa,
Əsbabi-nikah olub mühəyya.
Ol gülbünə verdilər bəşarə,
Ta nesə xəyali-intizarə.
Batub yürəginə qoyasan dağ,
Ey laleyi-bağü səbzeyi-rağ.
Dur yetdi həvayi-novbəharın,
Dəmdür açıla güli-bəharın.
Pəs anası gəldi ol miyanə.
Ta mürğinə verə abü danə.
Təqrib ilə söylədi həqiqət,
Verdi rüxi-nəqlə zibü zinət.
Gülşa dutuban təriqi-nazi,
Nə naz ki, eyni-karsazi.
Dedi ona, ey əzizim ana,

Qəm oduna abrizim ana!
Qılma məni oxlara nişanə,
Min bəd mənü bu künsi-xanə.
Ol nəşəni anlamaz məzasım,
Yox məndə həvayi-izdivasım
Qoygil məni başın üçün əldən,
Nə sud mənə de ol əməldən?!
Məndin sənə yox bu işdə təmkin,
Qanı, degil ol əvəlki ayin?!
Heç gəldin olub mənimlə həmdəm,
Dedün nədurur bu vəzi matəm.
Qoygil bu məni siyah bəxti,
Niyli qıləyim müdam-rəxti.
Mən qandənü zinəti-ərusi,
Ya meyl libasi-rumü rusi.
Hala zərurin oldu malə,
Saldun məni xəstəni xəyalə.
Az eylə məni səfayə həmsər,
Sən talibi-malsan nə düxtər!
Ol rəzmdə göstərüb səladət,
Tiği-süxən ilə min sərahət.
Urdu anasına ol siyəh bəxt,
Dilrənsələrin olur sözü səxt.
Durdu anası rəhi-ələsə,
Möhtas idi çün ol ehtiyasə.
Əfsun nəqdin töküb miyanə,
Ol vəhşiyə qıldı damü danə.
Ahəstə der, ey gözüüm qərası,
San rahəti, xatirim səfasi.
Sən söylə olurmu, ey səmənber,
Bu ikidə fikrü söz bərabər?!
Mən aqılənin sözü həqiqət,

Sən sahilə yox məgər nəsihət?!
Çün bilməz idün məali-kari,
Qorxum bu idi olub şikari,
Səhl-abi verəydi şüstü şuyin,
Qalmazdı bu gündə rəngü buyin.
Ey sismi-zəifimin rəvani,
İnsaf ver anla bu bəyani.
İslahına eylədim səsarət,
Namusuna yetməsin xəsarət.
Oldun neçə gün əgər həsari,
Saldun yüzə pərdeyi-əyari,
Açdun yüzə babi-niknami,
Aldun qəmunin xəti-qulami.
Zəbt eylədügündə nəqdi-məqsud,
Həm mayə bu gün əlində, həm sud.
De olduğuma bu əmrə mane,
Nə maye əlindən oldu zaye?
Bəlk oldu bu yüzdə etizalın,
Sananına rəğbəti-vüsalın.
Gər bağlamasam rəhi-təmənna,
Tez verməz idi nətisə sövda.
Hərçənd ki, az olursa rəğbət,
Mən arturur arzuvü həsrət.
Vəqt oldu dur imdi, ey xiridar,
Tök nəqdini al vüsali-dildar.
Şəbxanədə neçə bir qünudin,
Dəmdür doğa neyyəri-şühudin.
Axır bu vüsudə çün ədəmdür,
Dur eyş keçürmə dəm bu dəmdür.
Hiç istəmiş ola der nişanın,
Durub ana qızının ziyanın?!
Ey iki gözüm, özün qıl iqrar,

Səndin özgə mənim kimim var?!
Çün dövr edə növbeyi-səvani,
Yüz göstərə ruyi-natəvani.
Üzdin gedə görəsən özümni
Sən umasan ağzımı, gözümni.
Çün mərg iyidin dola dəmağım,
Sən uzaqsan əlü ayağım.
Sismim ola xakə çün nəvalə,
Gəh-gah məni salub xəyalə,
Gəh göndərəsən mənə dualər,
Gəh lütf ilə edəsən ətalər,
Güm olmuya xəlq içində namım,
Baqi ola səndin ehtiramım.
Əfsaneyi-bülbüli-köhən sal,
Çün qönçə o gülün eylədi lal.
Gördü dolu sami-müddəasın,
Ayineyi-təbinin səfasın,
Fəhm eylədi rəmzi-qalü qili,
Pəs qıldı nəvaziş ol əlili.
Dedi ona ey qəmim ənisi,
Atə-anədür qızın vəlisi.
Yox məndə bir iş xilafi-rayın,
Eylə nə ki, vardur ixtiyarın.
Qıldı o sənəm çü nikxuliq,
Dildarliqü güşadə ruliq.
Pəs anəsi dilgüşad durdu,
Qəmnak oturdu, şad durdu.
Bir səşni-zənanə qıldı tərtib,
Yetdi ona çeşmi-zəxmi-asib.
Səm etdi gülün o büstanın,
Xatununu hər hərəmsəranın.
Təklif edüb evbəev ulusi,

Çağırdı qəmu qızü ərusi.
Bir nəhs ilə qurdu bəzm o məşku,
Firdovs ani gördü gizlədi ru.
Firdovs o məhfili–sururi,
Bakirələr anda düxti–huri.
Nə ism təamə qoydu rəssam,
Hazir qəmu qılmış anda münam.
Gər məşrəfi–tir edə hesabi,
Xəm eyləyə qövsi iztirabi.
Bin naz ilə ol pəriliqələr,
Dil rıştəsədin girehgüşələr.
Bir–birinə eyləyüb sədaqət,
Göstərdilər oynamaqda halət.
Ol məsmə içində aşkarə,
Gülşa məh idi, olar sitarə.
Hərçənd durub o nazəninlər,
Xatirləri, özləri əminlər,
Səy ilə düzüb səfayi–tiynət,
Bir–birinə artururdu ziynət.
Şayəd olalar o mahə həmqədr,
Pərvin nesəsi olur məhi–bədr.
Ol hüsn ilə aləmin xərası,
Ol məhfili–surin ibtihasi.
Bir rəng ilə qıldı ərzi–surət,
Məşşateyi–əqlə yetdi heyrət.
Doğduqda o kövkəbi–nəhari,
Yetdükdə o şahidi–bəhari
Gizləndi şüaidə kəvakib,
Güm eylədi qönçələr məratib,
Odğazəyə saldı rəngi–ruyi,
Xəm sünbülə urdu piçi–muyi.
Mirvari yetişmədi vüsalə,

Dun safda olmaz ayə halə.
Sürmə gözidən olub siyəh ruz,
Vəsmə qaşı rəngidin çigər suz.
Dil vermədi ol səfid abə,
Tən etdi o girdi–asiyabə.
Anınılə der səfa tələfdür,
Məh ruyinə qeyri–məh kələfdür.
Dövr etdi otağə atdı pənsə,
Der bu səri–hüsnədür işkənsə.
Xatir sevməz bu ixtiyari,
Sər nesə yetər xurə şüayi.
Rəngi–ruxi–ol büti–pərivəş,
Gülzari–səhanə saldı atəş.
Yüz xaneyi–Kəbənin misali,
Şəbə həsər oldu yüzdə xali.
Gördükdə dişin zəmani–göftar,
Saldı suya öznü dürri–şəhvar.
Ta ağzına baxdı qönçə bitab,
Şərməndə olub buraxdı təbbab,
Kuyi zəğənində çahi–hirman,
Gülzar bulanda babi–zindan.
Ol zülfi–siyahi–tabdərtab,
Gündüz gesədür kəsinsə təvvab,
Hər kim ki, girəm desə o bağə,
Meyl eyləsə seyri–bağü rağə.
Əvvəl sala ölüçə səmalə,
Axır çəkə zirveyi–kəmalə.
Əvvəl duruban asa o çahə,
Axır çəkə övsi–mehrü mahə.
Əvvəl qıla dəstü paybəndi,
Axır ola yarlıq kəməndi.
Yox–yox o xülasədür əyarə,

Kimin düşə nəqdi etibarə.
Məşşatəsiz ol qəmə giriftar,
Açduqda o səmə ruyi-rüxsar.
Kim gördü dedi o məhzi-nuri,
Həqqa ki, degil mægər bu huri?!
Ol saxtə vƏzə vermədi dil,
Kamil olan istəməz mükəmmil.
Çün hüsn özidin bula rəvasi,
Məşşatəyə qalmaz ehtiyasi.
Saət-saət o kani-təmkın,
Ol bəzmə düzərdi tazə ain.
Bir növ əsasi-eyşi-möhkəm,
Qıldı özünü güm-eylədi qəm.
Leyk ol gülə iştiaqi-bülbül,
Düşmüş -getmiş olan təhəmmül.
Xatirdə xəyali-yar-mehman,
Başında həvayi-vəsli-sanan.
Der nesə əsir olam xəyalə,
Ola yetişəm şəbi-vüsalə.
Sur əl ura daməni sürurə,
Bu zülməti yetürə o nurə.
Gəh səbr ilə eylər ittifaqi,
Kim səhl ola iki gün fəraqi.
Bilməz guya ki, əksər ovqat,
Təxirə durur nətisə afat.
Çox kimsə içəm dedi müdami,
Əldin düşübən uşandi sami.
Gər aqıl isən eşit nəsihət,
Bil əldəki fürsəti qənimət.
Bu amileyi-həzar didə,
Səy ilə qəd eyləmiş xəmidə.
Təhrir edə çərx ruznamə,

İltə o hesab gah şamə.
Təğyir verə səfayi-halə,
Edə qəmə baqisin həvalə.
Bir vəz ilə yox anın mədari,
Əhbabə nəqiz karü bari.

BU, VƏSFİN EŞİDÜB ƏMR OLMAĞI GÜLŞAYƏDÜR AŞİQ

Saqi, nə durur bu rəsmi-bidad,
Çıqdı fələkə nəfiri-fəryad.
Qılma məni binəva nəvadən,
Kəsmə kərəmin bu aşinadən.
Tök xuni-dili-sürəhivüdə
Bu məsməə sal bir özgə şivən.
Sun sağəri-eyş bəxtü qəmgah,
Həm çöhri-hilalü həm rüxi-mah.
Nagah qılur dur olma qafil,
Ol xəsmi-xümar qarəti-dil.
Dut zeyli-ərusi, nəşeyi-sam,
Ta ki, çıxarur başından əyyam.
Kam al çü quruldu bəzmi-işrət,
Sür rəxş çü var əlində fürsət.
Kimsə nə-bilür, ki, dövri-axir,
Nə ləbi-müşöbəd edə zahir.
Ol katibi-hadisati-dünya,
Beylə bu misalə çəkdi tuğra.
Çün qövmi-Büneyni-Şeybə əksər,
Ol rahi-sürurə gərm edüb sər,
Batdılar o qülzümi-nişatə,
Məşğul o tərhi-ixtilatə.

Bir həftə içildi rahi–rahət,
Kəsib eylədi kami–dil fərağət.
Axır oları durub zəmanə,
Qıldı həsəd oxuna nişanə,
Yağdurdu olara tiri–bidad,
Qıldı o nişatü eyşi bərbad.
Gördükdə ol iki həmxəyali,
Bulduqda yavuş şəbi–vüsali.
Dutub yüzə şiveyi–nifaqi,
Səm eylədi ləşkəri–firaqi.
Saldı arayə hüsamı–şəbxun,
Məğbun ola ta ol iki məftun.
Yıxmaqda durur zəmanə bünyad,
Qafildür özündən adəmizad.
Bilməz başa gəldüğü ümuri,
Var başidə aləmin güruri,
Ol əsrdə bir pəlidi–xunxar,
Bəxti ona yar, o səmə sərdar.
Əmr ismi, eli adı Bənu Zeyf
Səhragüzər ol şitavü gər seyf,
Dutmuşdu rəhi–xilafi–islam,
Kəsmişdi rəhi–Hisaz ilə Şam.
Azar işi sünbişiydi qarət,
Əbnai–səbilə şərrü afət.
Əslaf, zəmanə dəstyari,
Bidad ilə zülm karü bari,
Xəsm ona açanda babi–rahi,
Məhsureyi–bər anın pənahi.
Bir dəşt ki, vəhmi–mürği–salak,
Güm eyləmiş anda rahi–idrak,
Abü çəmənə sərab ilə xar,
Hər xar kəfi–xəyalə mismar.

Fülki-ələmə zəfər imadi,
Tufani-xətərdə gərđi-badi.
Ol əfiyi-dəştü quli-səhra,
Qılmış o yeri özünə məva
Ol ərsədə bağlamış səməndi,
Ta kimsədin olmasın gəzəndi.
Sasusi anın gəzərđi hər yan,
Pünhan gözə çün bəlayi-dövrən.
Eylərlər idi o gəbri agah,
Hər vaqiyəyə ki, bulsalar rah,
Bir gün ona səm olub səvasis,
Çün amileyi-sünudi-iblis.
Kim gördügidən qılar rəvayət,
Eşitdügüdən kimi hekayət.
Kim dust sözün salub miyanə,
Kim düşməndin düzüb fəsanə,
Kim şərh qılur rüsumi-əhya,
Kim nəql eylər səfayi-məva.
Söylər kimi gördügi məhəldin,
Tumari-kəlam açub gözəldin.
Sasusi-büneyni-Şeybə axir,
Açdı gənsin saçub səvahir.
Dedi ona, ey əmiri-kamil,
Bəhram sənə qulami-müqbil.
Lütfü kərəmin mənə pərü bal,
Düzmüş ki, gəzəm fəzayi-iqbal.
Dutdum yüzə hər məkani lanə,
Hər ərsədin aldım abü danə
Az qalmış ola ərəbdə əhya,
Kim qılmamış ani mən təmaşa.
Gördüm oları gəzüb sərəsər,
Əhlini müənnəsü müzəkkər.

Gördüm gözəlini hər məkanın,
Məhbublərini bu zəmanın.
Ellərdə əgərçi var səmilə,
Hər birisi nadiri-qəbilə.
Əmma gördüm məlik hilalın,
Var bir qızı,qabili-vüsalın.
Gülşa adı bir büti-yeganə,
Az görmüş anın kimi zəmanə.
Tövsifidə lal anın zəbanım,
Tərifidə bağludur dəhanım.
Ol nadirənin misalı yoxdur,
Hər guşədə dərdməndi çoxdur.
Bir sövhərin olmasa nəziri,
Qalmaz təşbihə dəstgiri.
Həml eyləmə sidqimi xilafə,
Mən yar degil bu sözdə lafə,
Çox kimsənə istəmiş vüsalın,
Salmış başa nəşeyi-xəyalın.
Heç birinə olmamış müyəssər,
Vermək o nihali-vəslidin bər.
Vəshi bu əmu görüb o sərvə,
Öz daminə salmış ol təzərvə.
Oğlu üçün eyləmiş güzidə,
Ol çeşmi-səhanə nuri-didə,
Verdi o dəğəl düzüb bəyanın,
Həm pərinin, elinin nişanın.
Sanü dili-Əmrə düşdü atəş,
Sövda ani eylədi müşəvvəş.
Aşiq ani eylədi fəsanə.
Ol gövhəri-pakə qayıbanə.
Fikr eylədi xatiri-nəcəndi,
Bu rəy anın oldu dilpəsəndi.

Kim səm edə sümleyi-sipahın,
Duta o Büneyni-Şeybə rahın.
Əvvəl qıla ani xastgari,
Duta yüzünə təriqi-yari.
Verilsə savab ru səvalə,
Pəs dura təriqeyi-sidalə.
Hər növ ilə olsa ol qəzali,
Damə saluban bula vüsali.
Səm etdi o şügli-paymərdi,
Otuz iki min yəli-nəbərdi.
Hər birisi fitneyi-zəmanə,
Nə fitnə, bəla biladi-sanə.
Həm suri-səlahdin mükəlləl,
Həm şuri-səlahdin mükəmməl.
Seylabi-bəlavü bərqi-sansuz,
Ol məzrəə yol kəsüb şəbü ruz.
Olmuş bələd ol yolun dəlili,
Ta sihhətə yetürə əlili.
Çün badiyə qət qıldı məhmil,
Əksildi yolü kəsildi mənzil.
Pünhan dutdu o quli-səhra,
Bir guşədə ehtiyat edüb sa,
Həm rəf oluna məşəqqəti-rah,
Həm tazə xəbərdin ola agah.
Göndərdi Büneyni-Şeybə sasus,
Ta yemiyə qıldığından əfsus.
Sasus olara qılub üburi,
Gördü bildi o şügli-suri.
Əmri gəlüb eylədi xəbərdar,
Ol qövm sürurin etdi izhar.
Dedi ona: getdi ixtiyarın,
Vərqayə nəşib olundu yarın.

Yarın gesədür şəbi-zifafi,
Yox başın içün munun xilafi.

BU, ŞƏBXUNDƏ ALUB QAYITDIĞIDUR ƏMR GÜLŞANI

Çün Əmr eşitdi bu məqali,
Ol şüğlidə bərhəm oldu hali.
Bildirdi ki, od aldı nəxli-külfət,
Yox faidə dəxi qıla ülfət.
Öz-özünə fikr edüb o məlun,
Səzm etdi ura o qövmə şəbxun.
Şayəd ki, bula vüsali-dilbər,
Ol dürsdin ala əqdi-gövhər.
Çün zağ-i-zəmanə açdı balın,
Saldı yerə sayeyi-vəbalın.
Tavusi-fələk olub hisari,
Ol məşğələdin dutub kənari,
Şahənşəhi-Çin olundu məğlub,
Seyşi-həbəş oldu mülkə mənsüb.
Xaqani-nəharə yetdi idbar,
Rayatini eylədi nigunsar.
Divi-şəb açub yədi-tətavül,
Ləşkər yeridüb düzüb qəravül,
Ta göz açdı dideyi-zəmanə,
İlqar ilə yetdi ol məkanə.
Kim səm idi anda nazəninlər,
Təşvişi-zəmanənin əminlər.
Məşğuli-sürur mərd əgər zən,
Nə bimi-ədu, nə xəvfi-düşmən.
El sümləsi qafil ol bələdən,

Kim nə yetər onlara qəzadən.
Ruz oldu qərini-şami-nikbət,
Yağdurdu bəla səhabi-külfət.
Şəbxun olara yetürdi düşmən,
Şay əhlinə şivə oldu şivən,
Nagah olara yetişdi yağı,
Sərsər yeli sovdurub çirağı,
Kim göz açdı töküldü yaşı,
Baş qavzadi kim kəsildi başı.
Ol məzrəə düşdü bərqi-atəş,
Çün zülfi-təban olub müşəvvəş.
Saldı ələ Əmr arzusun,
Yəni o səmaətin ərusin.
Düşdükdə ələ o dürrətül-tas,
Ol fəvsə açıldı dəsti-taras.
Düşdü ələ gövhərü zərü sim,
Həm vəzni-xərasi-həft iqlim.
Qafil gesə xəsm zurdəsti,
Naçar olara verüb şikəsti,
Yüz gizlədi sümlə yarü əğyar,
Sər neyləyə olmaz isə sərdar?!
Hərçənd qoşun ola dilavər,
Qafil ona həmlə qılsa ləşkər,
Axır gedüb əldən ixtiyari,
Dytar yüzünə rəhi-fərari.
Hiç anlamadı o səmi-məğlub,
Talib kimü qanda vardı mətlub?!
Məslis dağulub pozuldu ain,
Oldu çü Benat nəş Pərvin.
Hər fərd qılub özünə çarə,
Bin hiylə ilə çıxub kənarə,
Göstərdi o zülmi-pür qəramət,

Ol səmə nümuneyi qiyamət.
Ayrıldı qız atadan, anadan,
Əldən–ələ düşdü ol bələdan.
Damad ərusin eylədi güm,
Ər övrətə qılmadı tərəhhüm.
Kim qaçdı çıxardı müft–sani,
Baş saxladı verdi xanümani.
Əksər el olundu qətlü ğarət,
Rahat güli oldu xari–möhnət.
Zur eylədi Əmrə dəstgiri,
Gülşani qılub anın əsiri.
Bulduqda o zülmədin fərağı,
Qayıtdı səbükrəvan o yağı.
Kəsb eylədi kam o müddəadən,
Çıxmaq dilədi rəvan aradən,
Bozduqda o dun ara qəbili,
Dutdu yüzə gəldüki səbili.
Vəhm eylədi ol pəlidü xunxar,
Əhya əgər olsalar xəbərdar,
Nagah dönə şiveyi–tətavil,
Qurtulmaq aradan ola müşkil.
Çün şaməti–Şam olundi axir,
Sübh eylədi rayətini zahir.
Bami–fələk üzrə kusi–zərrin,
Çaldurdi düzüb bir özgə ain.
Göstərdi ələm dağıtdı pərçəm,
Ol xosrovi–çar rükni–aləm,
Səm oldu o qövmi–dil pərişan,
Didə giryanü sinə büryan.
Hər birə səfa qılub zəmanə,
Ev yıxmışü pozmuş aşıyanə.
Sayə olar üzrə salmış idbar,

Qılmış qəmuni bəlalərə yar.
Vərqayi-həzinü zarü əfkar
Nə dil əlidə, nə daməni-yar.
Çıxmış dutulan şikar əlindən,
Dökmüş badeyi-xümar əlindən.
Bir növ ilə qıldı ahü nalə,
El sümləsi ağladı o halə.
Dərdi-dilini-qılub-şümarə,
Yağdurdi o məsməə şərarə.
Ol firqətə yarü hisrə həmsər,
Bu bir qəzəli oxur mükərrər.

Q Ə Z Ə L

Ey fələk, netdim həmişə gözləyib azarımı,
Dil evin ǵarət qılub pozdun rüxi-bazarımı.
Dəhr içində tiri-bidadə mənı qıldun hədəf,
Zülm ilə bu dün ara əldən çıxardun yarımı,
Noldu sürməm əxtəri-bəxtim vəbalın gözləyüb,
Lütf ilə qıldun təvana taleyi-əǵyarımı.
Bünyeyi-iqbalıma bin qəhr ilə saldun şikəst,
Eylədin faiq durub iqbalıma idbarımı.
Dəsti-zülm ilə mənı əǵyarə qıldun zirdəst,
Vüsəti-mərdanəlikdə təng edüb hənsarımı.
Paybusi-yarə yetsən qoyma əldin, zinhar,
Ey səba, lütf ilə dutgil daməni-dildarımı.
Qəm hüsumunda Məsihi tək mənım halımnı gör
Söyləgil əǵyardan pünhan ona əsrarımı.
Gördükdə anın ədayi-yasın,
Ol səm unutdu öz bəlasın,
Bir-bir gəlib etdilər nəsihət

Key bülbüli-rövzeyi-həqiqət,
Yox nəf özü salmağın səfayə,
Qıl səbr bu düşdügün bəlayə.
Ta kim görələm bu zülmü ədvan,
Kimdən bizə yetdi qətlü talan?!
Kim urdu bu dün içində şəbxun,
Kim qıldı səni vüsələ məğbun.
Ey şah, əgər müşəyyət allah,
Qəm yemə gülün olursa həmrəh,
Zirü zəbər edələm o xeyli,
Qandan yeridüb zəminə seyli.
Sər səbz edələm bu toxmi-lafi,
Birinə yüz edələm tələfi.
San eyləyələm sənin nisarın,
Asan salalum ələ nigarın,
Atası dəx açdı rıştədən tab,
Yağdurdi səhabi-mehridən ab.
Dilsuyluq eylədi firavan,
Ol kəşti-ümidü qıldı rəyyan.
Vərqayı-sitəmrəsideyi-zar,
Səbr eylədi anda çarü naçar.
Nə səbr ki, ol bəlayi-dilduz,
Bir od ona saldı xanümansuz.
Yox əlhəq əlində bir əlasi,
İslah edə döndügi məzasi.
Düşdü ol qəmdə piçü tabə,
Qovruldu ol atəşi-əzabə.
Sasus duyulmaq üçün əhval.
Ətraflara olundu irsal.
Gün axiridə yetişdi müxbir,
Dedi olara ki, Əmri-kafir
Şövq eyləmiş ol bəlani sərkəş,

Urmuşdur o neystanə atəş.

YETÜB ƏMRƏ HÜMAM İLQAR İLƏ SƏNG ETDİGÜDÜR BU

Duyduqda xəbər şəhü sipahi,
Ol vaqiə rəmzini kəmahı
Yığdırdı əsakirin təmami,
Atlandı pəs ol hümami-nami.
Mən eylədi şan o şəhryari,
Kim istəyə qeyridən o yarı?!
Tedadi-əsakir-etdi nazir,
On iki min ər yazıldı hazır.
İlqar ilə dutdu rahi-birah,
Yol kəsdi tülui-sübhədək şah.
Rəf eylədi pərdə çöhreyi-hur,
Afaqə buraxdı pərtovi-nur.
Bir məşələ oldu aşkarə,
Gizləndi ziyasidə şərarə.
Göründü dəmi-səhər güşadi,
Orduyi-müxalifin səvadi.
Gürdani-Büneyni-Şeybə yekdil,
Düşmənlərini görüb müqabil,
Çün ləşkərdə nəvərdi-təsil,
Kəsmişdi o gesə rah otuz mil.
Sürməkdə ikən səməndi-ğeyrət,
Aramış içün göründü fürsət.
Düşdülərü qondular bərabər,
Ta dinlənə bir dəm anda ləşkər.
Bir az saət bulardin əqdəm,
Ol mənzilə Əmr düşdü məqdəm.

Düşmüş qıla bir zaman fərağət,
Rənsi-səfərindən istirahət,
Dəxi görə ol pəri misali,
Nuş eyləyə badeyi-vüsali.
Əmn olmuş idi hümamü əskər,
Yetməz ona olsa badi-sərsər.
Gərçi o müxalifi-rəhi-həq,
Almazdı gözə əduyi mütləq.
Verdilər ona xəbər ki, ey şah,
Düşmən bizə yetdi olgil agah,
Güldü dedi: – Olmayın müşəvvəş,
Onlar xəsi-xüşkdür, mən atəş.
Bir şölədə yanduram təmami,
Vərqa ilə öldürəm Hümami.
Bəxt olsa əgər rəfiqü yarım,
Ol vəhşi durur mənim şıkarım.
Çün var idi qayəti-qüruri,
Həm kəsretdin dili-hüzuri.
Əmr eylədi atlana sipahi,
Ta bağlıya düşməninə rahi.
Ol müşriki-müdbiri-firəngi,
Əvvəl özü geydi sazi-səngi.
Fuladə girüb çü kani-sövhər,
Tərtib üzə qıldı dərü miğfər,
Əsbani-sədəl çəkildi zinə,
Qovğayi-süheyli-rəxş kinə.
Çaldı orada nəfiri-suri,
Göstərdi nişaneyi-nüşuri.
Əsbabi-sidal olub mürəttəb,
Dərya kimi suşə gəldi mövkəb.
Gürdani-mübarizi-sidali,
Baş kəsməgə bağlayub xəyali.

Ol qaidi-ləşkəri-zəlalət,
Çaldurdu nəfirü açdı rayət.
Məhmiz urub ol səməndi-lafə.
Girdi özü mərəzi-məsafə.
Çağırıldı ki, ey rəisi-əhya,
Bu ləşkərə qılqılən təməşə.
Salmış əsəlin səni bu rahə,
Baxgil gözünü açub sipahə.
Başında nədür xəyali-xamın,
Nə fikrdə əqli-natəmamin.
İnsaf dilər bu iki ləşkər,
Bir-birə neçün olur bərabər?!
İlğar ilə kəsdiyimdə rahi,
Azmış qəmu ləşkərü sipahi.
Qılsan yarın olar nəbərdi,
Bu gün mənü sən sidali-mərdi.
Gəl verməyələüm sidayə azar,
Bu ləşkəri edələüm səbükbar.
Hər kim birin olsa zirdəsti,
Olsun o səmətin şikəsti.
Gər mərdsən etməgil bəhanə,
Qoygil tez özün qədəm miyanə.
Vərqa ki, eşitdi ol məqali,
Bildirdi nədür atanın xəyali.
Durub anın oldu səddi-rahi,
Düzdü özü səngə dəstgahi.
Atayə der, ey mənim pənahım,
Hər nəyibədə ümidgahım.
Sən saxla sinahü qəlbi-ləşkər,
Vərqani sidalə qıl müqərrər.
Qanda aparım bu nəngü ari,
Sən səngdə, mən dutam kənari.

İgidlərədür sədəl münasib,
Ol sinnə mənəm şəhabı-saqib.
Kəm görmə məni, əduni büsyar,
Yandurdu şərərə püşteyi-xar.
Xəlq içidə-bu məsəldürür faş,
Min qarqaya bəs atanda bir daş.
Zahir bu qəmuylə zəhri-kari,
Bir od qiyəsi yıxar həzari.
Bəlli dağıdur açanda bəndi,
Bir gürg həzar gusfəndi.
Xur zib verəndə ruyi-karə,
Ənsüm gəlməz dəxi şümarə.
Əmrə verəm eylə guşmalı,
Unuda sənub ilə şimalı.
Məzurdur ol zəman həysa,
Görmüş özünü aradə tənha.
Gər ərsədə görməz olsa bəbri
Rubah edə dəviyi hücbəri.
Qəm çəkmə anın mənəm ədili,
Bəsdür ona zərbi-müşt səbili.
Sayə ona salsa zilli-miğim,
Bir loğma qılar nəhəng tiğim.
Var sövhəri-tiğimə hüveyda,
Tuğrayı-bəratı-ömri-ədə,
Qılsa yələ navəkim iqabın,
Ta göz açasan alur əzabın.
Bir zərb ona tapşuram əmanət,
Bilsin ki, nesə olur xəyanət!
Gər kuh isə gürz ilə qılam kah,
Getdim mənə himmət eylə həmrəh.
Çün gördü hümmam o dilnəcəndi,
Olmuş o xəyal paybəndi.

Lütf ilə nəsihət etdi ağaz,
Ol razə müvafiq eyləyüb saz,
Til açdı ki, ey mənim rəvanım,
Vey qüvvəti–sani–natəvanım,
Zinhar bu sözdən açmagil ləb,
Qaim sanadur nizami–mənsəb.
Mən sümleyi–ləşkəri–tüfeylin,
Rəhm et mənə saxla rəxşi–meylin.
Zinhar sənə həzar, zinhar,
Gər mur isə görmə düşməni xar.
Təxis bu mərdi–ruyi–meydan,
Səng eyləməgi degüldür asan
Çün od salmış o solü sağə,
Çox sərləri salmış ol ayağə.
Çox tasdən ol qapub otaqə,
Çox vəsli yetürmüş ol fəraqə.
Əksər işi hiylədür sidalın,
Kim məşq durur ona xəyalın.
Hərçənd nihal ola tənümənd,
Təhriki–səba qılur ani bənd.
Çün bağda nəxl ola kehin sal,
Təğyir ona sərsər etməz əhval.
Gər zahiri pirü natəvanəm,
Batində pələngə həminanəm.
Gər çəngi–kühulətə əsirəm,
Adabi–sidalə gürgi–pirəm.
Ey sanım oğul, bu quli–çəngi,
Çağırdı savaşa mən nəhəngi.
De muni qəbul edərmə qeyrət,
Düşmən durub edə ərzi–sovlət?!
Xahan məni mən buram inani,
Salam ol arayə tərsümani.

Yox varmamaqa mənim əlasım,
Bu şərbəti istəməz məzasım.
Vasib içmək meyi-fəraqı,
Kim oldu degil səhandə baqi?!
Gər buzsa qəza düzən misali,
Sən ol məlikü sərirə vali.
Çün bal açə dövlətə hümayın,
Qılqıl nədür iqtizayi-rayın?!
Bu gənsi alub bozam tilismin
Zində qılubən sidal rəsmi,
Gər ruzəyə qalmış abü danə,
İqbalıma yar ola zəmanə,
Geymək tənə mərdlik libasi,
Asan degil, ey gözüm qərası!
Ər bilməsə qeyri-bəzmü badə
De övrətədür nəsi ziyadə?!
Yetdükdə nəsihəti kəmalə,
Tapşurdu durub ani Hilalə.
Geydi tənə sövşəni-təharət,
Tökdü yanına silahü alət.
Pəs özüni çulqayub hərirə,
Səd bağladı rahi-tiğü tirə.
Sansub belə xənsəri-sigərxar,
Çün qəmzeyi-çəşmi-məsti-dildar.
Geydi bir dər ol güzidə,
Çün çəşmi-xürusi-təngdidə.
Ni ni, o nəhəngi-adəmi-xar,
Rəzmində fülusin etdi izhar.
Qoydu başa beyzə ol yeganə,
Çün xudi-mürəsseyi-zəmanə,
Asdı belə tiği-abdari,
Çün bariqeyi-şəbi-bəhari.

Asudəliqində kani-sövhər,
Sünbişdə xuri-səmayə həmsər.
Qüttal özü şərbəti həlahil,
Saqi samında zəhri-qatil.
Tir ilə kəmanə yetdi fərman,
Bağlandı sadaq, asıldı qərban.
Tirkeş demə bir dəhani-əcdər,
Peykan ona nabi-zəhrpərvər
Qərban demə ğar bil o sayi,
Söbani-bəla içində yayı.
Ta dəf edə düşmənin ziyanın
Aldı ələ əfiyi-sinanın,
Çün hərbeysi-dideyi-əzabi,
Xunabi-sigərdin abü tabi,
Çignində sipər, sipəhrdür mehr,
Məh qübbəvü çərx dövrü xur çehr.
Ol sayeyi-gürz, məğzi-xayi,
Eylər kimə düşsə san rübayi.
Həmlə günü salsa badi-peykər,
Kuhi qıla kahilə bərabər.
Mindi o səməndi-badpayə,
Saldı çərxə hümay sayə.
Nə rəxş ki, ol üqabi-meydan,
Çün badeyi-vəhm tündseyran.
Qovğa günü səm çalub zəminə,
Yetürdi simak payi-zinə.
Sövlan verüb ol həcəbri-navərd,
Əflakə yetürdi abdin gərd.
Çün şir görə şikari-guri,
Arturdi ona qüruri-şuri.
Yanar od tək-saçub şərarə,
Yetişdi o Əmri-nabəkarə.

Çağırdı ki, ey şərirü bədkar,
Gəldi əsəl olgilən xəbərdar.
Ey müşrikü xayinü müsahid,
Vin suqda bəs mətaya-kasid.
Kimsən yetüşür kimə nicadın,
Elin kimü qandadür biladın?
Oğruluq ilə keçən mədari,
Kim ola özü, nə etibari?!
Namərd dutar oğurluğa rah,
Felin onadur dəlil-sagah.
Kim heyf edə sakini-hisazə,
Yetməz o nəmazdin niyazə.
Bu şivə ki, səndən oldu zahir,
Əsrini onun bularsan axir.
Ey gürg rüxü şəğal şivə,
Qürrə oluban bu məkrü rivə.
Qafil dutuban rəhi-xəsarət,
Aldun ələ tiği-qətlü qarət.
Ol səhl ola dur bu gün bərabər,
Gör qüvvəti-tiğü zərbi-xənsər.
Əldən qoymaz səni bu düşmən,
Durgil öz-özünə eylə şivən.
Üzdü səni kəsərin qüruri,
Düzdü sənə nəkbətin bu şuri.
Qafil bu kəlamı-hikmətindən,
Kəm min fisətin qəlilətindən.
Var ləşkərim içrə çox dilavər,
Hər birisi on sənə bərabər.
Ədnasinə-eyləsəm işarə,
Səndin qoparur gögə şərarə.
Hala mənəm od bəlayi-sanın,
Bu ərsədə qabizi-rəvanın.

Muni deyibən götürdü nizə,
Əmr ilə durub rəhi-sitizə.
Yüz həmlə olundu nikü ya bəd,
Nikü bəd özündən eylədi rəd.
Ol iki pələngə artdı sovlət,
Tir ilə kəmanə yetdi növbət.
Durdu məh alub ələ hilalın,
Seyd etməgə çərx açdı balın.
Bir-birinə ol səhabi-neysan,
Yağdurdu təkərg tiri-baran.
Səng etdi iki bəla düçari,
Ta mardan oldu qar xali.
Şəmşirə yetişdi növbəti-səng,
Timsah şikarə qıldı ahəng.
Əmr əvvəl o şahə çaldı şəmşir,
Döndərmədi yüz o zərbədin şir.
Qol qavzadi başə çəkdi qalxan,
Rədd eylədi ol bəlani asan.
Növbət çü yetişdi ol Hümamə,
Kar etmədi tiği sirmi-xamə.
Çalışdı ol iki mərdi-meydan,
Ta sındı qılıs, uşandı, qalxan.
Bir-birə ol iki kuhi-Əlbürz
Çün kubeyi-pütk çaldılar gürz.
Nesə ki, uruldu zərbi-sansuz,
Olmadı biri-birinə firuz.
Yandurmağa dökdilər şərarə.
Heç birinə batmadı sitarə.
Verdi ol iki sidal dadın,
Birdən biri bulmadı muradin.
Baqmaqda olarə dustü düşmən,
Ta kimə qıla zəmanə şivən,

İqbal kimə verə kəvahi,
Kimnin ola kəştisi təbahi,
Ta səngi–züha yetişdi şamə,
Göstərmədi fəth ru hüsamə.
Heç birisi olmadı müzəffər,
Asayışə təbl çaldı ləşkər.
Hər birisi gözlədi məqamın,
Saxladı dolu əlində samın.
Bilməz ol iki sədəl figari,
Yarın kimə tale edə yari.
Ta yetdi çü ol əduyi–bidin,
Amasi–xədəngi–ahü nifrin.
Qondu yenə düşdügi məqamə,
Eyş etməgə sayə saldı samə.
Nəsb eylədi hər tərəf qəravül,
Ta yetmiyə onlara tətavül.
Açub yerə qoydu dərü miğfər,
Yığdurdu xəvasini sərasər.
Sazəndələr əl uzatdı sazə,
Bazində durub rəhi–niyazə.
Sər səsdəyə xəmə qılub sürahi,
Dökdi qədəhə sirişki–rahi.
Başlar qızdı gedüb güdurət,
Rəf oldu xəyaldin xüsumət.
Çıxdı başa şuri–nəşeyi–sam.
Əksildi qərarü getdi aram.
Ol müşriki–qurnazi–neyran
Dilsuxteyi–əzabi–hisran,
İltin–dedi–ol səmən üzari,
Ta şad edəyim dili–figari.
Nesə ola həm visaqi–hisri,
Ola ki, görəm fəraqi–hisri

Şövqi məni yıxdı qayıbanə,
Oldum qəmu dillərə fəsanə.
İmdi ki, vüsalə yox məvane
Mümkünmi olam xəyalə qane?!
Çəkdi nəzərə güli-rəqibi,
Şad etməgə sani-əndəlibi.
Hər kim ki, göz açdı gördü ani,
Qoydu həvəs atəşinə sani.
Çün Əmr ona eylədi nəzarə,
San saməsin etdi parə-parə.
Hər vəsf ki, eyləmişdi vəssaf,
Gördü verdi qəmuyə insaf.
İstərdi özünə qıla dəmsaz,
Lütf ilə kəlamə qıldı ağaz.
Ərz eylədi gənsü tökdü mali,
Gülşə baxub açmadı səməli.
Hərçənd ona qıldı nikxuliq,
Dilsuyliqü güşadə ruliq.
Eşitmədi hərfi-nasəvabın,
Aldanmadı vermədi səvabın.
Hərçənd görür ədudən ülfət,
Dutur Gülşə təriqi-külfət.
Açmaz yüzə babi-ixtilati,
Almaz gözə məhfili-nişati.
Xatirdə həmin həvayi-yari,
Ol qəmdə xəyal qəmgüsari.
Həmdəm ona ahının səğiri,
Həmxanə o vəzi-nagüziri.
Xunabi-sirişk edüb rəvanə,
Gövhər dağudurdi ruyi-kanə.
Ağlardı anub o tənqi-halın,
Bilməz nesəsi olan məalın.

Gördü çü o quli-div surət,
Ol vəhşət ona verür küdurət,
Yetməz ona iztirabdən kam,
Səbr eyləyübən buraxdı ibram,
Dedi neçə gün qılam müdara,
Şayəd kəm ola bu suzü sövda,
Məzurdur ol sənəm bu halə,
Dil verməsə gər bu qilü qalə,
Ayrılmış atadənü anadən,
Qət olmuş ümidi aşınadən.
Getdükdə çü qaim ola ülfət,
Ülfət o gün olmağa nə minnət?
Görsə ölü Vərqavü Hümami,
Püxtə ola ol xəyali-xami.
Aşiq nesə olsa səngi-xara,
Məşuqə yəqin qılar müdara.
Artux ona qılmayub səfani,
Tapşurdi əminə yenlə ani.
Əmr içdi neçə qədəh peyapey,
Saldı ani xakə hiddəti-mey,
Məst oldu şərabü düşdi saqi,
Hər kim dutdi rəhi-visaqi.
Gülşayi-həriqi-nari-hirman,
Olmuş o bəla içində nalan,
Yığlardı görüb o masərani,
Ta uyxuladı nigahbani.
Çün gözlərə xab urdi mismar,
Ənsüm sifəti o qaldı bidar.
Gəh taleyidən edər şikayət,
Gəh öz-özünə qılar hekayət.
Gəh pənd verür dili-figarə,
Gəh dərd deyər xəyali-yarə.

Söylərdi ki, ey tən içrə sanım
Vey qüvvəti–sismi–natəvanım.
Göz nurivü sinəmin süruri,
Yadın qəmu xatirim hüzuri,
Gəl gör nə bəlayeəm giriftar
Əlhəq mənə rəhmdür səzavar,
Ol pa ki çəkərdi güldən azar,
Zənsirə olupdurur giriftar.
Ol əl kona düşsə sayeyi–sam,
Zahir olur idi rənsi–sümmam,
Bu dünara bağludur qəfayə,
Düşmüş o şigənsədin səfayə.
Gəl bir xəbər al bu sismü təndin,
Azürdeyi–tari–pirəhəndin.
Dil nesə dəxi verə sükunə,
Bağlu görə öznü bü sütunə.
Ol fərqə hərir edərdi maliş,
Duş olmuş ona bu gesə baliş.
Ol gərdənə vəqti–eyşü xürsənd,
Rənsur idi bağlasam gələbənd
Zənsirlər oldu bari–gərdən,
Çulqamış o gənsi mari–ahən.
Bilmən nədurur sənəin xəyalın,
Bu dünara bəhsətü məlalın.
Dur rəf edə gör bu suzū dərdi,
Zahir qıluban nişani–mərdi.
Yatmış hala təmam yağı,
Yetgil mənə, ey gözüüm çirağı.
Bulmaq diləsən məni–zəlili,
Ahim şərəri qılur dəlili.
Məndən sənə dərd qılmaq izhar,
Dur yatma əgər məhəbbətin var.

Gəlgil diləyib mədəd xudadən,
Qurtar məni kami-əcdəhadən.
Bu bir qəzəli münasib ol mäh,
Saət-saət oxur çəküb ah.

Q Ə Z Ə L

Əldən aldun, ey fələk, nəqdi vüsali-yarımı,
Eylədün ümman sirişki-çeşmi-gövhərbarımı.
Ta göz açdım badə verdin xərməni-namusü nəng,
Bixəbər zülm atəşin yaxdı mətai-arımı.
Nola, ey bidadgər qılsan tərəhhüm halıma.
Qəmlovam bu dünara yetür mənə qəmxarımı
Surəti-halımın qılgil sümləgi sananə ərz,
Başın üçün, ey səba, görməkdə sən bazarımı.
Demə oldum bivəfa dur tazə qılgil imtəhan
Aç vərəq bir-bir oxugil nüsxe-yi-girdarımı.
Hiddəti-düşmən ənisü şiddəti-bəndim səlis,
Ey bəgim, gəl üstümə görgil nədür azarımı,
Dutsan iqrarın əgər, təmkin verəm əğyarına,
Qoyman əldən çün Məsihi daməni-iqrarımı.

BU, QURTARMAQDURUR VƏRQA NİGARIN DƏSTİ-ƏDADƏN

Ol katibi-varidati-adəm,
Ol mümliyi-vaqiati-aləm,
Asmış dəri-mədəni-rəvayət,
Ravisidin eyləmiş hekayət.
Çün səngdin ol hümami-dindar,

Şam oldu qayıtdı yurda naçar.
Alub qıldı vüzu nəmazın,
Ol həzrətə bağladı niyazın.
Artmış tənü sanə iştiaqi,
Kim tərək edə aləmi-nifaqi.
Miğbərlərə nəsb edüb qəravil,
Ordu içində tiküb yəsavil.
Olmıya gesə o qövmi-nəsnas,
Şəbxun ura sümlə saxladı pas.
Hər kimsənə bəkləyüb kəmini,
Dəğşürmədi olduğu zəmini.
Vərqayi-həzin anardı yarın,
Kəsmiş o xəyal anın qərarın.
Şövq eylədi zur o biqərarə,
Sövda ani çəkdi bir kənarə.
Der tən ilə: – Ey əsiri-hisran,
Dur, olma ğəriqi-bəhri-hirman,
Bağla belinə nitaqi-qeyrət,
Dut gəl yüzünə təriqi-sürət.
Bəsdür olmaq fəraq əsiri,
Algil ələ kari-bəbrü şiri.
İç badeyi-şövqdən güləbi,
Başdan yerə qoy xümari-xabi.
Ey dövləti-mülk, yatma zinhar,
Dövlət ola yeg həmişə bidar.
Aldanma gələn xəyalü xabə,
Dur sargil ayağə paytabə.
Gir şəbrov tək siyəh libasə,
Qoy ləşkərü tərək qıl əsasə.
Dur hirzi-təvəkkülü sipər qıl,
Orduyi-müxalifə güzər qıl.
Şayəd sənə tale edə yari,

Asan salasan ələ nigari.
Həm hasil ola könül muradın,
Mənşur ola həm ərəbdə adın.
Hər kim ala sanına səfani,
Lazım görə ruyi-müddəani.
Gər səyi yetişməsə muradə,
Məzur olasaqdur ol aradə.
Bu söz ona saldı atəşi-əzm,
Ol əzm könüldə eylədi səzm.
Səbr eylədi sakın oldu ləşkər,
Durdu ayağa o mah peykər.
Düzdü üzə vəzi-şəbrəvanə,
Pünhan o yana olub rəvanə.
Duymadı o hali yarü əğyar,
Yox kimsə o şivədin xəbərdar
Yel tək durub ol səri seyran,
Orduyi-əduyə girdi pünhan.
Çadır-çadır gəzərdi ol şah,
İqbali rəfiqü bəxti həmrəh.
Şayəd ki, bula məkani-yari,
Qəmgininin ola qəmgüsari.
Hər çadıra kim güzar edərdi,
Sasusluq eyləyüb gedərdi.
Gəzməkdə yetişdi rahi-Vərqa,
Ol çadıra konda idi Gülşa.
Ol vəqtdə şer oxudu yari,
Vərqanı anub qıladı zari.
Bəxt ona yetürdi müddəasın,
Eşitdi nigarının sədasın.
Gördi irəlү gedüb nihani,
Uyxudə qəmu nigahbani.
Yox-yox qələtəm ki, çeşmi-əda,

Ta görmiyə olmuş idi əma.
Çün çadıra girdi ol səbükseyr,
Gördi ki, yox anda yərdin qeyr.
Zülmətdə göründi abi-heyvan,
Sərsəbz oluban nihali-hirman,
Gülşə dəxi baxdı, gördi yarın,
Tanıdı o rahəti-rəvanın.
Açdı ağız anda ahü zarə,
Ta şərh-edə dərdin ol nigarə,
Ahəstə o şiri-bəbr ahəng,
Gülşayə dedi ki, vəqtdür təng.
Olmuya ədu ola xəbərdar,
Çıqmaq bizə dəxi ola düşvar.
Salub oda daneyi-sepəndin,
Açdı o qəzalə paybəndin.
San etməgi yarının nisari,
Asan ələ saldı vəsli-yari.
Tişrə çıxub ol iki yeganə,
Mərdanə ətək çalub miyanə,
Yatmaqda o sami-pasibani,
Bildilər özə qənimət ani.
Bu tiğ çalub, o, zərbi-xənsər,
Üç yüz təndin qopardılar sər.
Olduqda üqabü çərx həmbal,
Ol əzmdə qanə batdı səngal.
Ta vermiyə əksi-nəqş tədbir,
Tez çıxdılar andan ol iki şir.
Verdi əl-ələ ol-iki həmrəz,
Bizəbti-rəqibü təni-qəmmaz.
Əğyarsız ol iki vəfadar,
Bir-birə qıldı dərdin izhar.
Hər bir-birin oxuyar kitabın,

Leyk açmaz üzə zəxirə babın.
Vərqadur əgər o gesə Gülşa,
Bir–birinə eyləyüb təmaşa.
Məsdud idi çün dəri–iradə.
Göz açmadı heç bir ol muradə.
Bülbül gülü görsə bitəkəllüf,
Yox qeyr təfərrüsə təsərrüf.
Ol iki şəhi–sərir–iffət,
Dutdular üzə təriqi–ismət.
Gahi o muna durar müqabil,
Gəh bu qol ona edər həmail.
Şərbət bu ona verür ləbindən,
Gəh ol muna busə qəbğəbindən.
Gər girsə bu qəmzədin kəmanə,
Ol şivəsini salur miyanə.
Bu ona baxub gedər qərari,
Eylər o muna baxanda zari.
Gah ol birisi gedər özündən,
Gəh yox xəbəri birin sözündən.
Gəh bir–birinə olub həmağuş
Olurdu ikisi dəxi mədhuş.
Qafil oları qılub o halət.
Ta keçdi bu rəsmə neçə saət.
Axir yetişüb rümuzi–ilham,
Göstərdi təriqü qıldı əlam.
Key süxteyi–məhəbbətü həmm
Ol dərdə degil dəva bu mərhəm.
Tez təprənübən çıxın aradən
Qurtula görün qəmu bəladən.
Yol yeriübən kəsin məsafət,
Var onda hənuz xovfü afət.
Səhl ola bu bir zəman vüsali,

Salın ələ qürbi-mahü sali.
Əlhəq nesə ola qürbə xürsənd,
Aşiq kola vəslə manevü bənd,
Çün sazə düzüldi tari-qanun,
Pəs ola iki bir-birinə məftun.
Ta görmiyələr aradə afət,
Qət eylədilər durub məsafət.
Tavusü üqabə rüx zəmanə,
Döndərdi, yetürdi aşiyənə
Düşdi o səmaət içrə qövğa
Gülşani varub gətirdi Vərqa.
Kim göz açdı o məh səbinə,
Döndərdi səlamı afərinə.
Əzbəs saçılıb, dua nisari,
İtürdi yazan mələk şümarı.
Vərqa o gesə şüküftə xatir,
San hazır ona, o sanə nazir.
Çaldılar aradə kusi-şadi,
Ta anladı ləşkəri-iadi.
Aya dedilər bu nə əməldür,
Şad olmaqla bu nəçük məhəldür,
Məhbub əsirü xanə qarət,
Yox eyşə əsaseyi-imarət,
Guya ki, bu gesə tazə ləşkər,
Yetmiş, vermiş o bəzmə zivər.
Əlbəttə, əbəs degil bu şadi,
Bu sur verür nəvidi-yadi.
Axir duydi təmam ləşkər,
Gülşa işin ol gesə sərasər.
Pəs Əmri-pəlidı çarü naçar,
Ol vaqiədən qılıb xəbərdar,
Eşitdi çü Əmr o masərani,

Həsərət oduna tutuşdı sani.
Gördi çıxmış şikar əlindən,
Qurtulmuş o gül bu xar əlindən.
Getmiş yelə xərməni-xəyali,
Qalmış ol arada dəst xali.
Bər dökmiş o nəxli-müddəasi,
Zayə qəmu çəkdügi səfasi.
Təqsirinə var həzar heyərət,
Hər heyərətə səd həzar həsrət.
Səbr etdi o gesə ta səhərgah,
Qəm yarü rəfiqü qüssə həmrəh.
Bəxt aldı çü verdügi xərası,
Səbr eyləməyə nədür əlasi.

BU, QÖVÇADƏ HÜMAMIN İÇDÜĞÜ ŞƏHDİ-ŞƏHADƏTDÜR

Çün aləmə doğdı bizəyi-nur,
Afaqə dağıldı gerdi-gafur.
Zağ oldu nihan, göründi tavus,
Şəm oldu əyan yaşundi fanus.
Meydanə girüb xürusi-səngi,
Açdı ələmi-dümi-pələngi.
Təprəndi yerindən iki ləşkər,
Ləşkər demə iki bəhri-ovxər.
Avazi-fəğani-kusi-zərrin,
Ol səmə verürdi mərg təlqin.
Hər qövmdə bu idi əqidə,
Kim fəthdin ol olur güzidə.
Şah əvvəl qıldı səngə ahəng,
Ahəngə düzüb səlasili-səng.

Durdu qıldı düzüb silahı,
Arəstə qəlbivü sinahi.
Seydinə açub üqab bali,
Tib eylədi ləşkərə hilali.
Rəzmə rəhi–gisgə dutdi Vərqa,
Naçar o biqərari–qovğa,
Verməzdi hümmam səngə rüxsət,
Bu mən indi ona dami–möhnət.
Gürdan ona dutdi rahi–məqsəd,
Yəsusi–əduyə bağlayub səd.
Geymiş qamusu libasi–sövşən,
Fuladə batub çü kani–ahən.
Qoymuş başa sümlə xudi–fulad,
Qan tökməgə hər birisi səllad.
Kim həlqələmiş kəməndi–piçan.
Almış ələ gürzü səngə qalxan.
Kim almış əlinə mar nizə,
Ram eyləmiş əfyi–sitizə.
Almış ələ bir xədəngi–dilduz,
Çəkmiş biri tiği–xanüman suz.
Gərdi–səmi–badpayi–navərd,
Geydürdi səhanə sübbeyi–gərd.
Ol ərsədə pəs hümmami–nami,
Sıçratdı səməndi–tündgami.
Səbr etmədi gördi çün qənimi,
Qərz almağa gözlədi qərimi.
Ol Əmr dəxi düzüb sipahin,
Durmuş gözədüb hümmam rahin.
Meydanda çü xuki–tir–xürdə,
Xar olmuş o rəxneyi–nəbərdə,
Əgninə geyüb libasi–matəm,
Tərizdə rəsəz oxur dəmadəm.

Nisbət özünə verüb şüsaət,
Öz-özə satub alur bəzaət.
Fəryad edər, ey səmaəti–dun,
Əqlə kəmə rayü fikrə məğbun.
Aya nədən uydunuz məhalə,
Durub özü saldunuz vəbalə
Gər mərdsiz eyləyin səbati,
Meydanə salın inani–ati.
Siz xarə, bu qövmi–səng xarə,
Saçsın niyə yenglədin şərərə,
Töküb meyü sınduram o sami,
Vərqavü hilal ilə Hümami.
Bir–bir oları qılam giriftar.
Salam ələ yenglə daməni–yar.
Hərçənd ki, sanə düşmənimdür,
Ta sanım ola o san mənimdür.
Bel bağlaman ol silahü sazə,
Var fərq o kəbk ilə bu bazə,
Adabi–sidaleyəm müsəlləm,
Məndin yeyə rəm hücəbrü zeyğəm.
Mən rəzmdə Rüstəmi–zəmanəm,
Mərrixi–səmayə həminanəm.
Əl ursam əgər kəmanü kişə
Durmaz yüzümə hər bozi–bişə.
Bu rəsmə minüb səməndi–lafə,
At sürdi o ərseyi–güzafə
Hər yan duruban edərdi sövlan,
İstərdi özinə mərdi–meydan.
Nagah yetişdi baz açub bal,
Seyd etməgə yaymış ona çəngal.
Şir eylədi həmlə ol gürazə,
Ta ruyi–sinanə verə qazə.

Çün anladı Əmr o masərani,
Rədd eylədi zərbəti–sinani.
Növbət ona verdi çün sitizə,
Qıldı şəhə bəs həvalə nizə.
Göstərdi çü taleyi büləndi,
Rəf eylədi şəhdin ol gəzəndi.
Fürsət bulub eylədi təkəpu,
İldurdi əduyə nişi–suku.
Gördü anı Əmri–zişt girdar,
Qalmadı əlində hiylədin bar.
Ta urmiyə ilk mari–əfi,
Vasib görünür əlasü dəfi.
Vəhm arturub ona iztirari,
Əl urdi dutub gəluyi–mari.
Bin səy ilə qıldı zuri–bihəd,
Ol nişi özündən eylədi rəd.
Müşkül özə gördü ol bəlani,
Rədd etməgi qoymadı sidani.
Alım dedi saldı piçü tabə,
Tab etmədi nizə ol əzabə.
Yox verməgü almağında çarə,
Oldu neyi–nizə parə–parə.
Şəh nizədən oldu dəsti–xali,
Düşmən ona verməyüb məsali,
Qıldı ona pəs həvalə nizə,
Bənd etdi sinan o nagürizə.
Çün gördü Hümam o madi–xunxar,
Ol gəns təsərrüfinədür yar.
Çaldı ona tiği–bərq razı,
Qət eylədi külbeyi–gürəzi.
Çün düşdi neyistanə atəş,
Durdu ol iki olub kəmənkəş.

Qövs-i-qüzeh oldu aşkarə,
Dökdü yerə bərqdin şərarə.
Bir-birini qıldı tirbaran,
Gülbünlərə qönçə oldu peykan.
Oldi tən-i-ol iki əsəlgir,
Çün sövşəni-xar püşt pür tir.
Çeşmi-zireh etdi xunfəşani,
Göstərdi sərahəti-nihani.
Çün səbədin oldu tir xali,
Şəmşirə yetürdilər sidali.
Urdi ol iki şüsai-meydan,
Bir-birinə zəxmlər nümayan.
Tən parələnüb sökülədi sövşən,
San çıxmaq içün açıldı rövzən.
Çeşmi-zireh oldu dami-pürxun.
Tənlər içidə nəhəngi-Seyhun,
Ta zöhr çalışdı iki xuni,
Heç bir-birin olmadı zəbuni.
Durmuş rahi-intizarə ləşkər,
Ta kam ola qansıyə müyəssər.
Gördü muni anladı xəlaiq,
Heç biri degil birinə faiq.
Gər belə keçə bir-iki saət,
San edə ol iki mərgə qarət.
Düşdü oda ləşkərivü əqvam,
Fikr eylədilər münü sərənsam.
Təğyir verüb olan qərarə,
Hər kim ala şahını kənarə.
Leyk anlamayub işin məalin,
Duymadı biri-birin xəyalin.
Bu fikrə iki tərəfdən ahəng,
Olduqda quruldi yenlədin səng.

Gürdani-ərəb olub səbükxiz,
Ol arayə oldular inan riz.
Rəf eylədilər rüsumi-məva,
Bir-birə qarışdı iki dərya,
Hər qövm qılub birə himayət,
Pərçəm açulub tikildi rayət.
Bir-birə yetüb o seyli-hamun,
Adab bozuldi, sındı qanun.
Kim çəkdi qılıs, götürdi qalxan,
Yusif çıxıban, buşandı zindan.
Kim tirü kəmanə yazdı bazu,
Kim gürz ilə oldu həmtərazu,
Kim nizəyə saldı zuri-pənsə,
Kim xənsərə eylədi şikənsə,
Ol rəzmi-bələdə zərbi-şəmşir,
Bir bərq idi xanə suzū sangir.
Əzbəs ki, atıldı tirü zubin,
Gög oldu zəminə səqfi-çubin.
Ta uçmuya ruh görgəs azar,
Damü qəfəs oldu səhmi-ədvar.
Başlar kəsilüb çözüldi ləşkər,
Ləşkər bozulub yıxıldı peykər.
Sanə əsəl eyləmiş məhəbbət,
Səhd ilə dilər vüsalə fürsət.
Vərqa atası qəmilə bimar,
Gərm etdi sidalə sazi-bikar.
Tiğın kimə eyləsə həvalə,
Verür ona mərgdin nəvalə.
Kimə yetə əfiyi-sinani,
İlk andan alur hədiyyə sani.
Sayə kiminə salur üqabi,
Görməz dəxi nuri-aftabi.

Kimə yetə sərsəri-əmudi,
Xaki-rəh olur anun vüsudi.
Açanda o həlqeyi-kəməndi,
On şirin olurdu dəstbəndi.
Bu rəsm ilə ol yəli-səvanbəxt,
Ol rəzmdə qıldı kuşəşi-səxt.
Hər yan tərüb ol hücəbri-bibak,
Başlar kəsüb etdi sinələr çak.
Miğfər yerə saldı, sökdi sövşən,
Qopardı qiyamət ol təhəmtən.
Səhd eylədi zur edüb silahə,
Ta zöhri yetürdi ol rəvahə.
Həm özü götürmüş ili yarə,
Həm dərдинə eyləmişdi çarə,
Yüz baş kəsubən yüzə sərahət,
Urmuş ili göstərüb şüsaət.
Gürdani-Büneyni-Şeybə əksər,
Baş saxlayuban qopardılar sər.
Etdi əsəl onlara tərəhhüm,
Zülmatə ziyasın eylədi güm.
Ənsamə yetüb zəmani-tufan
Aramişə yetdi mövsi-ümman.
Ayrıldı pəs ol sipahi-xunxar,
Döndi gerü yurda çarü naçar.
Çün mənzilə saldı bari-məhmil,
Ol bar ilə rövşən oldu mənzil.
Şəb ləşkər edüb ədu şümarə,
Min olmuş idi vəli se barə.
Ölmüşdü bu qövmdən beş yüz ər,
Hər birisi bir guruhə sərvər.
Yetmişdi hümmami-namdarə,
Yetmiş yedi yerdə zəxmü yarə.

Ol gesədə kəsəti–sərahət,
Sundu ona şərbəti–şəhadət.
Çün anladı əsl–müddəani,
Dutdu rəhi–kişvəri–bəqani.
Qıldı yelə dutduqi şikari,
Asudəlik oldu karü bari.
Bu dövr ilədür səhani–məkkar,
Mehmankeş olupdurur bu qəddar.
Kim qondu ona, yedürdi nanın,
Ol nan əvəzinə aldı sanın.
Yetdükdə o qövmə bu müsibət,
Çıxdı gögə dudi–dağı–həsərət.
Quruldi əza, dutuldi matəm,
Güm oldu nişan, bozuldi xatəm.
Liyk etmədilər küdurət izhar,
Düşmənləri olmasın xəbərdar.
Pünhan edüb atəşi–dərüni,
Ta xəsmə duyulmasın zəbuni.
Ol gesədə düşdügü məlalə,
Döndərdi hilali çün hilalə.

BU, VƏRQANIN ATASI FÖVTDİN AHÜ FƏĞANİDÜR

Vərqayi–həzin çü gördi ani,
Divarının uçdi püştəbani.
Bildirdi ki, düşüb əsasi–rahət.
Görməz dəxi sayeyi–fərağət.
Duydu muni ol qəmə giriftar,
Açdı ona didə çeşmi–idbar.
Bu aşiqə əvvəli–bəladür,

Şad olmağı aşiqin xəfadür.
Bin suz ilə ol bəla düçari,
Eylərdi fəğan, edərdi zari.
Əldən getdükdə şahı anın,
Nəzlini kəm etdi rahi anın.
Yığlar özünə anub atasın,
İnlər dəhrin görüb səfasın.
Çün kan savururdi başə əsləb,
Babasını eyləyüb müxatəb,
Söylərdi ki, ey mənim pənahım,
Gümrahlığımda ruyi–rahım.
Tənha qoyuban bu binəvani,
Getdün mənə eyləyüb səfani.
Yetsə mənə dəhrdin həqarət,
Dəxi kimə eyləyim şikayət.
Kimə qaçayım hüsumi–qəmdin,
Ya xatirə yetişən ələmdin.
Dərdi–dilim eyləyəndə tüğyan,
Səndin görünürdi dərdə dərman.
Ey dövləti–bəxtimin səfası,
Vey kövkəbi–taleim ziyası.
Noldu məni xarü zar qoydun,
Tən xəstəvü dilfigar qoydun.
Ey kaş ki, qət oleydi ruzi,
Görmeydi könül bu dərdü suzi.
Məndin sənə yetdi de nə külfət?
Kəsdün duruban təriqi–ülfət?
Həmrahlığımdan etmə ikrah,
Qılğil məni həm özünə həmrah.
Ey əbr, götürmə sayə məndin,
Baran verü kəsmə vayə məndin.
Noldu degil ol əlaqeyi–dil,

Qoydun məni dutdun özgə mənzil.
Məndin döndü məgər məzasın,
Bu fikrilə eylədün əlasın.
Qıl başın içün məni xəbərdar,
Təqsirə tədarük eyləyim yar.
Şəb ta səhər ol əza rəsidə,
Suz ilə tökərdi abi–didə.
Ol atəşə gəh əmu saçub ab
Dilsuliy edərdi, gah əhbab.
Gahi Gülşə qılub təsəlli,
Verür ona dəmbədəm təsəlli.

ƏMR ÖLMƏGİNİ BƏYAN EDƏR BU

Ravi usanub bu göftgudin,
Vermiş xəbər axiri–ədudin.
Çün səngdə ol hümməmi–dindar,
Urmuşdu hərifə zəxmi–büsyar.
Yıxmış bürsün, söküb əsasın,
Kəsmiş sigərin bozub həvasın.
Qalmamış idi olan hüzuri,
Uçmuş əqli, gedüb şüuri.
Asayışə çün verildi rüxsət,
Aramış içün göründi fürsət.
Həmrəhliq eyləyüb əşirə,
Ta Əmrü yetürdilər sərirə.
Hərçənd həkim edər müdava,
Şayəd göz açə o quli–səhra,
Döndərdi məniş əlasdən ru,
Zəhr oldu məzasə nuşdaru.
Artdı tənü sanə iztirabi,

Gördükdə müvəkkili-əzabi.
Bin zəsr ilə ol iqab əsiri,
San verdivü gözlədi səiri.
Yox əldə əlasi-naxoşu xoş,
Çəkdi üzünə ləhabi-atəş.
Tən eylədi tömə marü murə,
San dağladı atəşi-səburə.
Keçmiş gesədin bir-iki saət,
Kim Əmri-ədu olundu qarət.
Ləşkər qamu anda batdı yasə,
Verdilər o dünara əsasə.
Yekdil olub etdilər qərari,
Dutmaq üzə yeg rəhi-fərari,
Fikr eylədilər ki, xəsmi-xunxar,
Bu şivədən olsalar xəbərdar,
Qurtulmaq aradan ola müşkil,
Düşmən bizə mülkü savü mənzil.
Bilməzlər idi işin hümanın,
Fövt olmağını o niknamın.
Götürmək üçün büsati-çalak,
Səmmazələr oldu rovrovi-xak,
Sasusi-Büneyni-Şeybə hali,
Ta duya o xəsmi-laübalı,
Çıxmışlar idi səbük aradən,
Qaçmışlar o kami-əcdəhadən.

BU, BÜNYADİ-SİTƏMDÜR YENGLƏDİN VƏRQAYİ-MƏHZUNƏ

Qafil biri-birdən iki ləşkər,
Göstərdi tilayə xosrovi-xur.

Çün anladı ol Hilalü Vərqa,
Əmr ölmüşü ol güruhi-əda
Qaçmış qəmusu kəsib mənazil,
İlğar ilə yetməz ona asil.
Çün qalmadı durməgə bəhanə,
Dutdular olar təriqi-xanə.
Matəmzədə ləşkəri-təmami,
Ta evə yetürdilər hüمامi.
Tərtib edübən anın səhazın,
Qüslün verüb etdilər nəmazın.
Gizləndügidin o gəns kanə,
Fəxr etdi səmayə gürxanə.
Çün ol xəbər oldu amə zahir,
Yığıldı əkabirü əsağir.
Bu surətə nəqşi-xətti-pərgar,
Təziyyətə qıldı təhniyə yar.
Kim gördi deyüb xəmə etdi tarək,
Sən sağ olü mənsəbin mübarək.
Dəhr aldı hüمامdən xərası,
Dapşurdi hilalə təxtü tasi.
Dövri-fələgin budur mədari,
İqraridə yoqdurur qərarı.
Təxtə biri çıxəzur səbahi,
Salur ani təxtiyə rəvahi.
Dünya dedügin bir əcdəhadur,
Düşmən ani bilməmək xəxadur.
Əsbabi-səhan nəkaldur bənd,
Aqil nəse ola bəndə xürsənd?!
Vərqayi-siyahbəxtü bədrüz,
Yedi yenə tazə zəxmi-dilsuz.
Öldi bozulub qalan əsasi,
Atasi əzasidə anasi,

Əsbab gedüb bozuldi lanə,
Ərbab gedüb yıxıldı xanə.
Qondi əmuyə hümayi–dövlət,
Qaldı muna dərdü daği–həsrət.
Öldü ata–anə, getdi mali,
Ol aradə qaldı dəst xali.
Oldu ona zirdəsti faiq.
Kəm oldu təvəssöhi–xəlaiq.
Naçizlik etdi çoxları xar,
Xəlq içrə əzizdür bu mürdar.
Həqqa ki yetişsə dəst tənği,
Rubah edə bəbrivü pələngi,
Gər bir igidün yox olsa mali,
İsa ola nəqsdür kəmalı,
Gər tazə sul eyləsən himarə,
Məqbul ola çeşmi–etibarə.
Vərqa yaxılıb o tarə düşdü,
Naçiz olub iztirarə düşdü.
Əmma qəm ona edəndə tüğyan,
Gülşani görüb olurdu şadan.
Sananı çıxarmaq ol aradən,
Qurtarmaq o kami–əcdəhadən.
Banu Qəmər olmuş idi razi,
Rəf olmuş idi o məni–mazi.
Seyd etmədügi görüb qəzalə,
Döndərdi o şiri çün xəlalə.
Hisran qəmi gərçi bir bəladur,
Üşşaqə bu bir əsəb səfadur.
Gül verməgə mane ola xari,
Seyr eyləməgində novbəhari.
Sövda doluban sərü dimağə,
Bəs durdu əlas içün ayağə.

Çağırdı bir-iki kədxudani,
İzhar edübən qəmi-nihani.
Şərh eylədi sümlə üzrə əhval.
Gülşə tələbinə qıldı irsal.
Çün gəldi bu dərdi-dil bəyanə,
Gülşə anası dutub kəranə.
Ol naqisə durdu saz edüb səng,
Əvvəlki məqamə düzdi ahəng.
Der: – Qarətə getdi sahü mali,
Yox əldə bu gün əvəlki hali.
Ruzi bədü haləti bətərdür,
Avarəvü xarü dərbədərdür.
Qılmış ona bəxti ru siyahi,
Bozmuş nə ki, var dəstgahi.
Kim qadir ola bu gün sihazə,
Gülşə yüzinə durar nəməzə.
Kim verməsə istəgimsə mali,
Bihudə bişirməsin xəyali.
Gülşə vəsli nə rayigandur,
Bu rəməzə nə hasəti-bəyandur?!
Ölmüş anın atası, anası,
Qarətzədə xişü əqrəbasi.
Yoxdur mənə dəxi ol qədər mal.
Ta kim düzəyim zərurəti-hal.
Bu fikr ona hali-narəvadur,
Gər olur isə yəqin xəfadur!
Göndərməsə yazılan sihazi,
Verilməz ona degil bu bazi.
Ya mal düzər bu şügli, ya səbr,
Ya ruz gərək bu işə, ya səbr.
Çox qıldı Hilal ona nəsihət,
Gördi ki, səməz verür fəzihət.

Ol daşə nəsihət eyləməz kar,
Döndərdi səvab səbrə naçar.
Vərqa eşidüb qəmu səvabi,
Banu Qəmər eyləyən itabi.
Gül hisr düzüb, şəkib bülbul,
Dutdi yüzə şiveyi-təhəmmül.
Səm olməgi səbrü eşq heyhat,
Ta xeyrə durur nətisə afat.

**VİDA EDÜB
YƏMƏN SUYİNƏ ƏZMİDÜR
BU, VƏRQANIN**

Saqi, qanı kövkəbi-yəmani,
Müştaq onadür bu ləl kani.
Dur başın içün gətür zühurə,
Qoyma məni mübtəla qüsürə.
Sungil mənə badeyi-rəhiqi,
Qıl söhreyi-kahimi əqiqi.
Tarını düzüb bu ruyi-kanə,
Zinət verəyim rüxi-bəyanə.
Səndin mənə salmaq aftarı,
Məndin göstərmək abü tabi.
Sərrafi-məsalisi-məani,
Bu növ ilə qıldı nüktədani.
Vərqayi-həzinü dil pərişan,
Oldu öz işində zarü heyran.
Səbr etməgə qalmadı qərarı,
Yox kisədə nəqdi-vəsli-yarı.
Zira ki, ona əlindəki mal,
Olmazdı kilidi-babi-amal.

Himmət diləməz riayəti-qeyr,
Gəlməz gözüne bəzaəti-qeyr.
Bir gün durub ol xüsəstə girdar,
Ətrafə salub bəridi-əfkar.
Kimdən görünə anın güşadi,
Ya kim aç ol dəri-muradi.
Yetişdi sürüşü-huşı anın,
Hər babdə pərdəpuşı anın.
Dedi ona: – Ey həzar dəstan,
Dilxəsteyi-xari-bağü bostan.
Əsz etmə dəxi hilalü mahə,
Dur yetür özün Səlim şahə.
Ol sayeyi-rəhməti-ilahi
Mülki-Yəməninin durur pənahi.
Xalu sanadur o sahibi-təxt,
İqbalı rəfiqü yaridür bəxt.
Nəğğə özü, sayəsi hümayun,
Hatəm kərəmindən aldı qanun.
Gördükdə anı bitər muradın,
Bağla bu kəlamə etiqadın.
İstər səni daim ol sərəfraz,
Vasibdür o tarə düzməgin saz.
Xatirdə sənün xəyalü fikrin,
Ağzında müdam mədhü zikrin.
Duysa bu müsibətü əzani,
Keyfiyyəti-səngü masərani.
Əlbəttə, durub o bəhri-zaxir,
Bir fikr sənünçün eylər axir.
Vərqa çü bu razə oldu mülhəm,
İlham ona açdı babi-mübhəm.
Filhal düzüb o sazi-rahi,
Pəs getdi görüb hilalü mahi.

Min üzr ilə dedi ol yeganə,
Sizsiz mənə imdi atə-anə.
Dövrümə müxalif oldu dövrən,
Qarətzədəliq qılub pərişan.
Yox bir yerə munda ruyi-rahim,
Qaim ona ola püşti-sahim,
Sizdən mənə yetmədi himayət,
Yox faidə qılməgim şikayət.
Meylim bu, gedəm Səlim şahə,
Salam özümü o bargahə.
Hala qəmu xəlq malədür yar,
Bimalə bu gün yox oldu miqdar.
Gördüm sizə həm o müddəadur,
Bu iqdəyə ol girehgüşadur.
Gər olsa rəfiq feyzi-bari,
Tale mənə qılsa qəmküsari.
Rəf ola küdurəti-xəsalət,
Şad edə məni hüsuli-hasət.
Varmaq mənədür bu gün zəruri,
Namusa xələl durur səburi.
Vasib sizi eyləmək xəbərdar,
Getdim mənə himmət eyləyin yar.
Bir şərt edərəm sizə nihani,
Ta gəlməgimin ola nişani,
Altı aya dək nəbudü budəm,
Məlum olunur ziyanü sudəm.
Səbr eyləyübən bu intizarə,
Ol müddəti eyləyün şümarə.
Gər bazuma tömə versə iqbal,
Bu ovsə açam yenə pərü bal.
Bər versə əgər nihali-məqsud,
İnşaallah ki, qayıdam zud.

Gər ruzi-ümidim aftarı.
Rəf etmiyə zülməti-hisabi.
Çün vermiyə əl fərağəti-dil,
Dutmaq dəxi yüz bu rahə müşkil.
Gəlməz dəxi ol göhər bu kanə,
Avarə olub düşər səhanə.
Çün olmiyə bəxtimin nəvidi,
Siz dəxi durub kəsin ümidi.
Ol gövhərə kim ola xiridar,
Verün o gün ixtiyarınız var.
Yazılmış əgər bu tərz təqdır,
Mümkünmüdür olmağında təğyir.
Yox kimin əlindən eyləyəm dad,
Sizdən mənədür yetən bu bidad.
Munu deyüb ol sitəm rəsiddə,
Çıxdı tökübən sirişki-diddə,
Çağırdı pəs ol pəri xisali,
Ta bir də görə rüxi-vüsali.
Gəldükdə hüzurə ol səmənber,
Gördükdə ani qəmə təvangər,
Rəf eylədi pərdeyi-müdara,
Pünhan qəmin etdi aşkara.
Dedi ona, ey mənim rəvanım,
Vey maliki-mülki-sismü sanım
Yox dərdi-dərunimə nəhayət,
Qansı biridin açım hekayət.
Gördün ola neylədi zəmanə,
Yalquz məni qoydu atə-anə.
Şəbxuni-ədu yetürdü bidad,
Oldu qəmu malü sah bərbad.
Əm qılmadı əhdinə vəfani,
Anan durub eylədi səfani.

Mənsəb gedübən pozuldi ləşkər,
Yanmadı çirağü sövdi əxgər.
San içmədi şərbəti-vüsalın,
Tən bulmadı qürbi-ittisalın.
Avarəligə verüb qərari.
Min bəd mənü fəğanü zari.
Qorxum bu durur ki, zilli-idbar.
Hisrə mənı eyləyə giriftar
Yoqdur çü təmizi bağbanın,
Bu bülbülə sövri çoqdur anın.
Sala durub ol hərif ayağə,
Bülbül yerinə zəğən bu bağə.
Əmma sənə çoqdur etiqadım,
Üzülmiyə rişteyi-muradım.
Gər bülbül irağ olursa güldən,
Gözdən gedə, getmiyə könüldən.
Unutmiyəsən mənı figari,
Tərk etmiyəsən təriqi-yari.
Qayim oluban rəhi-vəfadə,
İnsimiyəsən çəkən səfadə.
Yetdi mənə nəkbəti-ziyanım,
Yoldu pərü pozdu aşıyanım.
Bidadına eyləyüb nişanə,
Çəkdi xəti-neyl o xanümanə.
Getdim mən əgər, sən imdi sağ ol,
Asib zəmanədin fərağ ol.
Gər var o qərarının qərari,
Xərs eyləmə nəqdi-etibari.
Dut guşeyi-səbrü saxla rahim,
Gözlə mənı bozma dəstgahim,
Ömrüm ola gər yetəm hüzurə,
Səbr ilə bu firqəti-zərurə.

Bu rəsmə durub niyazü razə,
Dərd ilə bu şəri düzdü sazə.

Q Ə Z Ə L

Mənəm ki, dərdə kan oldum sirişkim ləli-nabından,
Məhəbbət noxlini sərsəbz qıldım didə abından.
Dəbistani-mələlətdə verür hər ləhzə ləb açsam,
Müəllim dərsi-novmidi mənə bəxtim kitabından,
Bizə ol müddəi bidad sövrin həddən aşurdi,
Əsəb ol səngdil vəhm eyləməz yarın əzabından.
Səfa hərçənd edər zahir burub yüz himməti-xatir,
Əl üzmez qönçə dək ol bağbanın istinabından.
Yetişmiş əhli-bəzmə dövrən bin nəşeyi-rahət,
Xümarı-dərdi-sər yetdi mənə dövrən şərabından.
Nə qəm, talanə getdi sümlə malım şükrilillah kim,
Hesabın aldı qurtuldum qəmim yövmül-hesabından.
Dəgil layiq verəm dərdim, Məsihi, nisbət əğyarə,
Mənəm əvvəlki qəmfərsa səhanın müntəxabından.

* * *

Vərqa oxumaqda nəqşi-fərdi,
Tür sinəsidə hənuz dərdi.
Gülşayə bu şivə oldu zahir,
Əzmi-səfər eyləmiş müsafir.
Firqət ələmi qılub müşəvvəş,
Şövq urdi mətai-səbrə atəş.
Namusi buraxdı bir kəranə,
Əfğani yetürdü asimanə.

Çabük ələ dutdi daməni-yar,
Dil açdı ki, ey olan vəfadar,
De başın üçün nədür bu halət,
Ayrılməgə eyləmək isalət.
Göz görmədi seyri-rəngi-ruyin.
Eşitmədi san məşami-buyin.
Fikrin nəvü bu nəçük səfərdür,
Kimin sənə şövqi rahbərdür.
Gördün kimi yaxu kimni andun,
Tərk eyləyübən məni usandun.
Ver sən mənə, ey şəhiri-afaq,
Qəmdin mənim oldu taqətim taq.
Gəzməkdə sənin bu olsa halın,
Saxsa durub atəşi-xəyalın.
Pəs rəhm edə görgilən fəqirə,
İnsaf gətür bu guşəgirə.
Hisran günü qəm açanda əbvab,
Düşvar degilmi eyləmək tab?
Ey bülbüli-baği-inbisatım,
Arayışi-rövzeyi-nişatım.
Gər ömr ilə eyləsən südalıq,
Dutsan yüzə rahi-bivəfalıq,
Olmaz mənə səndin özgə bir yar,
İqrarımdur əvəlki iqrar.
Bir gül degiləm mən, ey həbibim,
Hər gün ola tazə əndəlibim.
Ey mərhəmi-sineyi-figarım,
Əldə nesə vardır ixtiyarım,
Qəm çəkmə ki, saxlaram səlamət,
Tapşurduğini mənə əmanət.
Eylər dünü gün dua məni-zar,
Tanrı ola xandasan nigəhdar.

Meylim budur olmuyam fəramuş,
Yadım ola yaduna həmağuş.
Çün getməməgində yox əlasın,
Tərk etməgi xahişi-məzasın.
Vergil mənə bari bir nişanə,
Ta hirz edəyim gəluyi-sanə.
Yadın bilə ola yadigarın,
Arami-dili bu biqərarın.
Həngami-fəraqi-nagüzirim,
Şayəd ola əldə dəstgirim.
Həddən aşurub fəğanü zari,
Əngüştərin aldı yadgari.
Bin növ ilə ol qəmə giriftar,
Dərdi-dilini qılurkən izhar,
Ruyi-məhə yağıdurub sitarə,
Bu bir qəzəli oxidi yarə.

Q Ə Z Ə L

Mənəm ki, sinə çək etdim fəraqın iztirabından,
Yeritdim suyi-xun ol rövzəyə heyvan hübabından
Bir özgə sübhə tiksən əhli-ələm dideyi-ümmid,
Ki bu sübhi-səadət tirə oldu qəm səhabından.
Gördüm ol kimsə kim ayırdı mən biqərəni səndən,
Ki ta sübhi-qişamət durmasın ol sayi-xabından.
Qənimətdür əgərçi vəsl, yoqdur görməyim gəh-gəh,
Gedüb yandırma bir gəz atəşi-hisrin şəhabından.
Ola başında kimnin iştiaqi-badeyi-səhba,
Nədür bais qayıtmaq təşnələb, meyxanə babından.
Qənaət eyləmək bilmən nədəndür dərdi-hisranə,
Urub əl şişeyi-mey içməmək vəslət şərabından.

O gün oldum Məsihi tək səfayi-eşqə rasix pey,
Açub ta dərs oxudum səfheyi-hüsnün kitabından.

TƏMAMİYİ-SÜXƏN

Çün söylədi ol kigari-tənnaz,
Sananəsinə həqiqəti-raz.
Vərqa ona qıldı üzrxahi,
Əzm etdigü yola dutdi rahi.
Öz sanını hər bir etdi xali,
San hər birə yarının xəyali.
Düşdü o fəraqü hisrə məhşur,
Bin həsrət ilə nigardən dur.
Yalquzluqü suzi-nari-qürbət,
Bikəsligü izzirari-firqət.
Mənzil-mənzil kəsüb təriqi,
Qəm həmdəmiyü ələm rəfiqi.
Yüzə əraqi qılub güləbi,
Badə tökülən sirişki-nabi.
As olmağıda qəzasi həsrət,
Suzuluğuda şərabi heyrət.
Bu növ ilə ol hümay sayə,
Xaki-Yəmənə yetürdi vayə.

BU, VƏRQAYİ-HƏZİNİN HALİ-XALUDƏNDÜR ƏXBARİ

Bir qafiləyə yetişdi rahi,
İstəşdi durub Səlim şahı.
Ol qafilə adəmi sərəsər,

Göstərdilər ol şükufədin bər.
Bu tərz ilə verdilər səvabi,
Mizanə çöküb rüxi-hesabi,
Key sahibi-əqlü huşü fərhəng,
Əhli-Yəmənə mədardur təng.
İlqar ilə Kişü Bəhr şahı,
Səksən min igit anın sipahi.
Meymun ləqəbivü Əntər adi,
Gizlü kəsüb ol təriqi-vadi.
Durmuş salub öznü bu diyarə,
Yetdükdə o qələvü hisarə,
Məhşər qurulub qopub qiyamət,
Götrüldi Səlimdən səlamət.
Dövlət itirüb dəri-təmənna,
Şah oldu əsirü şəhr yəğma.
Axırda vəzir olub hisari,
Saldı bünəyə özün şikari.
Qılmış qibəl ol hisari düşmən,
Düşmən demə, seyli-xaneəfkən.
Gər dönməsə mənzilinə Əntər.
Məğlub ola tez vəzirü ləşkər,
Tüğyan edə qəm, yox olsa qəmxar,
Sər neyləyə olmaz isə sərdar?!
Vərqa çü eşitdi ol səvabi,
Birinə yüz oldu iztirabi.
Qeyrət anı qıldı eylə mədhuş,
Kim öz qəmin eylədi fəramuş.
Sündü dünü gün səməndi-qeyrət,
Ta məzrəə yetdi əbri-rəhmət.
Nə baxdı görüb təgərgi-hirman.
Qılmışdur o keştzari pəcman.
Ol seyşi-ədu kəsüb məabir,

Çün xərməni–mahə halə dair,
Bildir ki, səhih imiş kəlami,
Ol qafilənin sözü təmami.
Tədbir ona verdi bu qərarı,
Kim səbr edə duta bir kənari.
Ta yandura məşəlin sitarə.
Bir hiylə ilə özün hisarə
Salub görə ləşkəri vəzirə,
Ol məsmənin ola dəstgiri.
Liykən qəm edüb hilal o mahi,
Yox kimsə ola dəlili–rahi.
Bilməz nə tərəfdən ol hisarə,
Tale ola dun o mahparə.
Çün batdı günəş olub şəbi–tar,
Dil verməyüb uyxuya o bidar,
Keçdi gesənin bir–iki pası,
Dəğşürdi durub rəvan libası,
Ta qoydu qədəm rəhi–muradə,
Qarşusinə gəldi bir piyadə.
Tənha o bəridi–bisəri pa,
Dutmuş rəhi Buqübeysü Bətha.
Dutdu anı gördüğündə möhkəm,
Ahəstə dedi ki, çəkmə gəl qəm.
Doğru deməgündədür səlamət,
Sadiqlərə yetmiyə qəramət.
Kimdənsənü kim sənənin pənəhin,
De kimə durur bu ruyi–rahın?!

Gər yar ola kizbə etirafın,
Həqqa sənə öldürər xilafın.
Naçar o şəbrovi–giriftar,
Doğru demək ilə düzdi göftar.
Dutman dedi: sidqdən kəranə,

Dur sidqimə göstərim nişanə.
Görgil ani ta ki, sani-naşad,
Bu doğruluq ilə ola azad.
Şahid-mənə bəs əlimdə namə,
Göndərmişlər məni hümmamə.
İmdad dəmidür ol səvanbəxt,
Salsın bu diyarə sayeyi-təxt.
Vasib ki, ola bu ғəmdə qəmxar,
Sər getdi ola bu qövmə sərdar.
Gər olmasa şəh bu subə azim,
Vərqayə durur bu əmr lazim.
Xalusi durur əsiri-düşmən,
Vasib ona bu əzadə şivən.
Bu qasidü namə həftümindür,
İrsal olunur, xəbər həmindür.
Çün naməni verdi ol giriftar,
Vərqa ona açdı çeşmi-xunbar.
Bildir nədür ol kitabə məzmun,
Hər nüktəsi bin niyazə məşhun.
Yazmışdur ani vəzirü ləşkər,
Əhvali-səfavü sövri-Əntər.
Ta rəf ola sövri-zülmü bidad,
Ol şahdən istəmişlər imdad.
Düşdi qəmə sismü sani anın,
Tez bəndini açdı ol səvanın.
Dedi ona: – Ey bəla zəlili,
Vərqa mənəm, eyləgil dəlili.
Əmn olgilü kəsgil iztirabın.
Bu dün ara doğdu mahtabın.
Gər eyləsə kövkəbim züsasi,
Asan ola bu bəla əlasi.
Dur ayağə eyləmə zəbuni,

Olgil mənə qələ rəhnümuni.
Qoyduqda qədəm o bürsə Bəhram,
Doldura şərabi-fəthidin sam.
Çün qasidə tale etdi yari,
Pünhan dutuban rəhi-hisari.
İqbal ona düzdü dəstgahi,
Qələ dibinə yetürdü şahı.
Çağırdı rəfiqü aşinasın,
Tanıdılar eşidüb sədasın,
Dedi olara həqiqəti-hal,
Mücdə ki, sizə yetişdi iqbal.
Ol kim dilər idünüz vüsalın,
Göz açubəni görün səmalın.
Ol kim sizə rahəti-rəvandur,
Ha gəldi bu gesə mihmandur.
Ol kim sizi yaxdı iştiaqi,
Yetdi sizə rəf edüb fəraqi.
Səgritdi o qələ kutvali,
Ərz eylədi Asəfə o hali.
Eşitdi muni çü ol sərəfraz,
Gəldi ki, duya həqiqəti-raz.
Ta kim görə oxunan nə xətdür,
Mənisi dürüst ya ğələtdür.
Zira ki, ol Asəfi-müəzzəm.
Çün bir-iki sal mundan əqdəm,
Düzmüşdü rəhi-hərimə məhmil,
Olduqda ona o feyz hasil.
Görmüş idi Vərqəvü Hümami,
Hasil ona olduğunda kami.
Çalub belə daməni-iradət,
Qılmışdı o şəhriyarə xidmət.
Əmr eylədi məşəlü çiraği,

Yaxın görələm yavıq-ırağı.
Məlum ola gör o müqtədadur,
Sanlar qamusu ona fədadur.
Rövşən qıluban çırağı-didə,
Vərqayə göz açdı ol güzidə.
Baxgəs tanıdı ol ərsüməndi,
San rıştəsiddin asub kəməndi.
Çağırdı ona ki, ey məhi-bədr,
Sal sayə bu bürsə arturub qədr.
Vərqa nəzər etgəs ol fəvüsə,
Meyl eylədi payeyi-ürusə.
Döndü san sismə, sism sanə,
İsa kimi çıxdı asimanə.
Merasə kəmənd olundu rəfrəf,
Müştaqləri qılıb müşərrəf.
Asəf çü yetişdi ol vüsalə,
Baş ayağə qoydu, qıldı nalə.
Dedi ona: – Ey mənim pənahım,
Bu gümşüdəlikdə ruyi-rahım,
Gəldün, şad eylədən bu xeyli,
Sanım ola gəlməgin tüfeyli.
Hala bizi qəmdin etdün azad,
Yarəb, olasan həmişə dilşad.
Yetdi bizə dərdü qəm firavan,
Eşitməgilən nə qıldı dövrən!
Verdük yelə sümlə nəngü ari,
Kimsə nə bilür məali-kari?!
Düşmən əlimizdən aldı şahı,
Basqun yedi ləşkərü sipahi.
Ol gündə olub ədu əsiri,
Altmış iki padşah əmiri.
Bu səm ilə mən girib həsarə,

Möhkəm qılubam bürüsü barə.
Biz munda o şah əsiri-düşmən,
Bu şivədədür mədari-şivən,
Nə səngi-əduyə tabımız var,
Nə əldə rəhi-səvabımız var.
Üç aydur olmuşam həsari,
Bu tərz ilə qılmışam mədari.
Qafil bizi ol hüsuma-əda,
Saldı bu bəlayə qıl təmaşa,
Ey kaş o gün öleydi Asəf,
Bu günləri görmiyeydi Asəf.
Sanın ilə olsa yaxşıdur san,
San sanansız yeg ola talan.
Əmma bizə gəlməgindən, ey şah,
Tale yar oldu, bəxt həmrəh.
Ümmid ki, axir oldu nikbət,
Sayə bizə saldı şaxi-dövlət,
Bir-bir gəlib ani gördü əyan,
Hər biri dua qılub firavan,
Vərqa görüb onları girami,
Göstərdi lüzumi-ehtirami.
Ləb açdı ki, səhldür bu xari,
Gər yarım olursa ovni-bari,
Meydani-sidalə qıl kəs ahəng,
Ədayə qılam fəzayi-san təng.
Əntər kimdür, nə zuri anın?
Rəf eyləyə xətt hüzuri anın.
Yarın görünüz bu zurdəsti,
Ol qövmə nesə verür şikəsti.
Qəm çəkmə, ey Asəfi-zəmanə,
Ol gövhəri tez çəkəm bu kanə.
Aləm külüngü xar əlindən,

Qurtaram o gənsi mar əlindən.
Eşitdi çü ol kəlamı ləşkər,
Oldu qəmu səng için dilavər.
Dedilər ona ki, nə qərarın,
Qıl sümləyədür qəbul rayın.
Qaim qəmu rahi-intizarə,
Səndən budur edəsən işarə.
Həqqa bu güruhə üzrdür ar,
Sər olmamaq eylədi bizi xar.
Səndən tələb eyləmək ədani,
Bizdən qılmaq nisari-sani.
Səndən meydanə qılmaq ahəng,
Bizdən yandırmaq atəşi-səng.
Səndən qoymaq ayaq rikabə,
Bizdən durmaqdür ehtirabə.
Ol sahibi-rayü əqlü təmkin,
Qıldı olara həzar təhsin.
Salındı vəsadəyi-fərağət,
Vərqa üzərində buldu rahət.
Ta sübhədəkin vəzirü ləşkər,
Əsbabi-sidal edüb müqərrər,
Çaldurdılar anda kusi-şadi,
Ta kur ola dideyi-əadi.
Əntər çü eşitdi ol sədayi,
Bivəqt o sədayi-təblü nayi.
Aya – dedi – bu nəsük xəbərdür?
Ölmüş oddan bu nə şərərdür?
Yox anlara xud müinü yavər,
Sərdar əsirü xar ləşkər.
Hazır oluban dutun kəmini,
Ta sübhə dəkin bu sər-zəmini.
Nagah çevirüb qəfa həsarə,

Məsihinin divanı 1-ci cild

Yüz döndərələr rəhi-fərarə.
Rəxnə urulub kəsildi hənsar,
Çün mərkəzə dövri-xətti-pərgar.